

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maruša Rehberger

Percepcija rabe podporne tehnologije: soustvarjalno srečanje s starejšimi

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maruša Rehberger

Mentorica: doc. dr. Dolničar Vesna

Percepcija rabe podporne tehnologije: soustvarjalno srečanje s starejšimi

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

Zahvala

Mentorici doc. dr. Vesni Dolničar za vse nasvete ob pisanju diplomskega dela.

Kaji, Aleksandri, Robiju, Žanu S. in Žanu Ž. za pomoč pri izvajanju soustvarjalnih srečanj.

Mojemu Jaki za vso pomoč in podporo čez celoten študij.

Percepcija rabe podporne tehnologije: soustvarjalno srečanje s starejšimi

Podporna tehnologija se nanaša na naprave ali sisteme, ki podpirajo starejše posameznike, z namenom, da bi ohranila ali izboljšala njihovo samostojnost, varnost in s tem omogočila dobro počutje starejših posameznikov. S soustvarjalnimi srečanji je bil cilj raziskati občutke ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije ali njej podobne rešitve med starejšimi, starimi 60 in več let. Raziskovala sem občutek varnosti in pomirjenosti, nadzora, povezanosti s svojci in občutek strahu ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije. Z analizo podatkov sem ugotovila, da so starejši (stari 60 let in več) dobro seznanjeni z možnostmi uporabe naprednih tehnologij, katere percipirajo pozitivno, vendar so hkrati zadržani. Medtem ko razumejo, da bi podporne tehnologije lahko močno olajšale vsakdanje življenje njim ter njihovim bližjim, jih skrbi potencialna izguba svojega intimnega življenja. Počutili bi se nadzorovano, a varno. Starejši bi sprejeli izgubo intime v zameno za več varnosti in pomirjenosti. Dvomijo, da bi jih naprava lahko povezala z družino ali prijatelji, vendar bi napravo sprejeli v svoj dom v zameno za nekaj več varnosti, saj bi s tem vedeli, da je nekdo hitro lahko z njimi v vsaki neprijetni situaciji. Tisti udeleženci, ki svojcev nimajo, so govorili o povezanosti s sosedi. Udeleženci so omenili strah pred okvaro naprave, glede drugih stvari pa so samozavestni ter niso izražali strahu. Starejši bi se ob uporabi predstavljene podporne tehnologije počutili varnejše in pomirjeno, saj bi njihovi svojci imeli nadzor nad njimi: s tem bi se lahko z njimi povezali. Kljub temu, da nočejo biti nadzorovani in povezani s svojci prek tehnologije, bi predstavljeno podporno rešitev sprejeli v svoj dom, da bi se počutili varnejše.

Ključne besede: starejši, podporne tehnologije, informacijsko-komunikacijske tehnologije, občutki.

Perception of the use of assistive technologies: a co-creative meeting with elderly

Assistive technology refers to devices or systems which assist elderly individuals in order to maintain and improve their autonomy, safety and thereby make sure that elders would feel good. The object with the co-creative meeting was to investigate the perception of the possible use of assistive technologies between elderly, aged 60 years or more. I investigated the feeling of safety, surveillance, relationship with relatives and fears of the potential use of the presented assistive technology. Data analysis showed that elderly (aged 60 years and more) are aware of possibilities that can be provided by assistive technologies. Elderly are prepared to accept assistive technologies in their lives but are restrained at the same time. While they understand that assistive technologies could greatly facilitate their everyday life and their loved ones, they worry about the potential loss of their intimacy. They would feel controlled, but safe. Elderly would accept the loss of intimacy in return for more safety. They doubt that a device could link them with their family and friends, yet they would accept the device in their homes in exchange for more safety because they would know that someone is with them in every unpleasant situation. Those participants who do not have relatives talked about closeness with their neighbors. Participants only mentioned the fear of device failure but they are confident and do not fear about other things. Elderly would feel safer using the presented assistive technology because of surveillance of their relatives and thus they would be able to connect with them. Even though they do not want to be under surveillance and connected through technology, they would accept the presented assistive solution in their homes.

Keywords: elderly, assistive technologies, information and communication technologies, feelings.

Kazalo

1 Uvod	6
2 Opredelitev podpornih tehnologij	9
2.1 Klasificiranje podpornih tehnologij	11
2.2 Občutki ob uporabi	12
2.2.1 VARNOST IN POMIRJENOST	12
2.2.2 NADZOR	13
2.2.3 POVEZANOST S SVOJCI	13
2.2.4 STRAHOVI OB MOREBITNI UPORABI	14
3 Empirični del	15
3.1 Utemeljitev raziskovalnega vprašanja	15
3.2 Metodologija	16
3.3 Izvedba in potek srečanj	18
3.4 Opis vzorca	19
3.5 Analiza podatkov	20
3.5.1 Teme pogovora – vprašanja	20
3.5.2 Občutki ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije	21
4 Zaključek	28
5 Literatura	31
Priloge	37
PRILOGA A: VABILO DRUŠTVU ZA SODELOVANJE PRI SOUSTVARJALNEM SREČANJU	37
PRILOGA B.1: TRANSKRIPT	38
PRILOGA B.2: TRANSKRIPT	81
PRILOGA C: PISNO SOGLASJE K SODELOVANJU PRI SOUSTVARJALNI DELAVNICI	112

Kazalo tabel:

Tabela 3.1: Podatki o udeležencih prvega soustvarjalnega srečanja	19
Tabela 3.2: Podatki o udeležencih prvega soustvarjalnega srečanja.....	20

1 Uvod

Ob nenehnem razvoju tehnoloških rešitev je pomembno, da se upošteva potrebe in sposobnosti heterogene skupine starejših ljudi. S staranjem se posamezniki soočajo z nekaterimi omejitvami, katerim tehnologije pogosto niso prilagojene. Zato se bom v diplomskem delu ukvarjala s podpornimi tehnologijami, ki lajšajo življenje starejšim in njihovim oskrbovalcem.

Raziskati želim, kakšni občutki bi se pojavljali pri starejših osebah, starih 60 let in več, ob uporabi podporne tehnologije, ki bi tako starejšim kot tudi njihovim neformalnim oskrbovalcem lahko olajšala življenje.

Staranje prebivalstva je eden najizrazitejših demografskih trendov in ena največjih težav razvitih držav. Povečanje deleža starih ljudi v populaciji se je v izrazitejši obliki pojavilo šele v dvajsetem stoletju. Visoka rodnost v začetku 20. stoletja, znižanje umrljivosti in s tem daljšanje življenjske dobe sta v večini sedanjih držav Evropske unije privedla do porasta absolutnega števila in deleža prebivalcev, starejših od 64 let. Proces staranja je posledica zniževanja rodnosti, zmanjšanja umrljivosti ter odsejavanja mladih in priseljevanja velikega števila priseljencev iz tretjih držav. Razmerje med starejšimi od 60 let v primerjavi z mlajšo populacijo raste z neverjetno hitrostjo (Šircej 2009; Vertot 2010; Sixsmith 2013).

Pomemben fenomen 21. stoletja je poleg staranja prebivalstva tudi hiter razvoj in rast uporabe novih tehnologij. Dnevno se pojavljajo nove tehnološko dovršene naprave, ki nam lajšajo vsakdanja opravila, delo, komunikacijo z drugimi, in imajo še številne druge uporabne funkcije.

Informacijsko komunikacijska tehnologija – IKT označuje tehnologije, ki omogočajo dostop do informacij preko telekomunikacij – interneta, brezžičnih omrežij, radia, televizije, računalnika, satelitskih sistemov, itd., in aplikacije, ki so s temi tehnologijami povezane – videokonference, telemedicina, učenje na daljavo ... (Čelebić in Rendulić 2012). IKT je potrebno v celoti izkoristiti v smislu razvoja novih izdelkov in storitev. Osredotočiti se je treba na to, kako lahko IKT izboljša neodvisnost in aktivno staranje ter identificira nekaj zanimivih smernic raziskav in tehnološkega razvoja, ki se začneta pojavljati (Sixsmith 2013).

Kot je zapisala Hojnik Zupančeva (1999, 147), je večina tehničnih novosti ne glede na to, za katero vrsto tehnologije gre, povezana z uporabnikovim fizičnim okoljem, saj lajšajo samostojno bivanje, predstavljajo nadomestilo za izboljšanje senzornih in perceptivnih sposobnosti ter premoščajo prostorske in časovne razdalje.

S staranjem se posamezniki soočajo z nekaterimi omejitvami, katerim tehnologije pogosto niso prilagojene. Zato se bom v diplomskem delu ukvarjala s podpornimi tehnologijami, ki lajšajo življenje starejšim in njihovim oskrbovalcem.

Problem poškodb pri starejših se zaradi naraščanja deleža starih ljudi povečuje, s čimer se povečujejo tudi potrebe po dolgotrajni oskrbi oz. domski oskrbi (Simončič in Zaletel 2016, 4). Ne samo poškodbe zaradi padcev, temveč tudi upadanje samostojnosti pri osnovnih (oblačenje, osebna higiena, hranjenje...) in instrumentalnih vsakodnevnih opravilih (priprava hrane, čiščenje stanovanja, nakupovanje...) pripomorejo k temu, da starejši potrebujejo pomoč, ki jo večinoma prejemajo od družinskih članov, deloma pa tudi od formalne oskrbe (Ramovš 2013). Študija o integraciji podpornih tehnologij na domu za spremljanje zdravja starejših (Arcelus in drugi 2007) ugotavlja, da so med starejšimi izzivi ohranjanja mobilnosti in kognitivnih funkcij vedno težji, da bi živeli sami in neodvisno od drugih. Tako so si številni starejši prisiljeni poiskati prebivališče v dragih kliničnih ustanovah, kjer lahko dobijo stalen zdravniški nadzor. Sicer se poleg zavodskega in dnevnega bivanja tudi v Sloveniji (sicer z zamikom) že pojavljajo posebne oblike stanovanj za starejše, od varovanih stanovanj in stanovanj za stare ljudi do stanovanjskih domov za starejše, vendar si starejši kljub temu želijo ostati v lastnem domu in v znani soseski.

Domač, avtomatiziran sistem, ki spremlja njihovo zdravje in dobro počutje, bi jim lahko zagotovil udobnejši in bolj neodvisen način življenja in tudi povzročal manj preglavic. S pomočjo takšnega sistema je mogoče, da družina oskrbovanca in (ne)formalni oskrbovalci dobijo vpogled v njegovo počutje preko spleta ali mobilne aplikacije, kljub temu, da oskrbovani živi sam (Dolničar in drugi 2017).

Takšne tehnološke rešitve, ki jim pravimo podporne tehnologije, lahko zmanjšajo obiske v bolnišnicah (Dolničar 2009), zagotovijo višjo stopnjo neodvisnosti in kakovost življenja, hkrati pa zmanjšujejo finančno breme zdravstvenega sistema. Čeprav mora družina plačevati mesečne obroke za določene pripomočke, za večino to znaša manjše stroške, kot če bi plačevali oskrbovalca, ki bi k oskrbovancu hodil vsak dan. Podporne tehnologije, ki so bile na soustvarjalnih srečanjih predstavljene starejšim, pomagajo njim in invalidnim osebam pri vsakdanjih opravilih z nadomestili za fizične, senzorične in kognitivne oslabitve in s spodbujanjem samoupravljanja in neodvisnosti. (Center for technology and aging 2010).

Hojnik Zupanc (1999) je dokazala, da starejši na novosti pogosto reagirajo z negativnim obrambnim mehanizmom, da noviteta ni zanje ali da le-te ne potrebujejo. Fisk (2003) odpor

starejših do novih tehnologij utemeljuje predvsem z ugotovitvijo, da se ne morejo naučiti upravljanja z njimi. Po drugi strani Feist in McDougall (2013) ugotavljata, da se starejši, ki uporabljajo informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, kamor prištevamo tudi napredne podporne storitve, počutijo bolj neodvisni, bolje informirani in ohranjajo tesnejše odnose z družino in prijatelji. Sprejetje podpornih tehnologij je za starejše pogosto težavno tudi zaradi pomanjkanja zavedanja o tem, kako lahko izboljšajo življenje, ter nepripravljenosti za uporabo podpornih tehnologij zaradi stigme, ki se povezuje z njihovo uporabo (Center for technology and aging 2010). Čeprav starejši nimajo povsem pozitivnih stališč do t. i. teleoskrbe, si po Kerbler (2013) takšne naprave želijo v svojem domu. Starejši si tako močno želijo ostati v domačem okolju, da bi v zameno za to v svoje življenje sprejeli novo, njim neznano inovativno storitev, glede katere imajo sicer pomisleke.

Da pa bi starejši tehnologije sprejeli s karseda majhnim odporom, jih moramo prilagoditi njihovim potrebam. Hancock, Pepe in Murphy (2005) so ugotovili, da morajo biti pri »hierarhiji potreb« domači pripomočki najprej varni, nato pa funkcionalno dostopni za ljudi, ki jih potrebujejo. Idealno bi bilo, da bi bile poleg tega naprave še uporabne, prijetne ter ponujale prilagajanje potrebam in željam posameznih uporabnikov (Olson 2010). Tehnologije, ki pomagajo pri mobilnosti, kot so: električni invalidski vozički, dihalni pripomočki, nevroproteze – pripomorejo starejšim tudi pri spopadu za izgubo motorike in jim pomagajo živeti z minimalno pomočjo oskrbovalcev (Center for technology and aging 2010). Podporni sistemi uvajajo tehnologije senzorjev, ki so vgrajene v sistem za obdelavo in sporočanje izpisanih informacij. S to funkcijo tehnologija prepozna padec posameznika in s tem opozori druge, da je prišlo do nesreče (Arcelus in drugi 2007).

Obstajajo različne vrste medicinskih (alarmnih) podpornih sistemov, ampak na splošno vsi vključujejo obesek, verižico ali uro. Naprava ima gumb za pomoč, ki samodejno poveže uporabnika s kontaktno osebo ali nujno pomočjo ob pritisku na gumb. Nekatere najboljše naprave lahko zaznajo gibljivost in zaznajo tudi padec uporabnika. Naprava zazna nenadne premike in samodejno pokliče kontaktno osebo ali nujno pomoč. Oskrbovalec lahko preveri uporabnikovo stanje, ali je vse v redu z njim, in v primeru nezgode poveže posameznika do storitev v sili. To pomeni, da lahko naprava s to funkcijo uporabniku reši življenje tudi, če je uporabnik v nezavesti, v paniki in pozabi na storitev ali pa ga je strah ali sram poklicati na pomoč (Arcelus in drugi 2007).

Ljudje ne uporabljamo tehnologij zgolj zato, ker so uporabne. Uporaba tehnologij prinese izkušnjo, ki imajo ključno vlogo pri afektivnih in čustvenih dimenzijah, ki presegajo uporabnost. Uporaba katerekoli naprave je povezana s čustveno izkušnjo: zaznavo, občutki, pričakovanji, vrednotami, zadovoljstvom ali frustracijami (Selwyn 2004; Lorca 2006).

V večini primerov starejši pomoč prejemajo od svojcev, ki pa so običajno (pre)obremenjeni z delom in oskrbovanjem ostalih članov družine, zato bi se zaradi časovne razbremenitve kakovost življenja s pomočjo podpornih tehnologij lahko izboljšala tako oskrbovalcem kot oskrbovanim. Podporne tehnologije med drugim omogočajo komunikacijo, pomagajo pa tudi pri vzdrževanju zdravja in omogočijo posamezniku, da ostane varen in funkcionalno neodvisen v lastnem domu. Starejšim že sama misel, da imajo v primeru nesreče nekoga neprestano na voljo, vliva samozavest in umirjenost, kar čustveno dobro deluje na njih, saj se s tem znebijo občutka socialne izoliranosti in osamljenosti (Dolničar 2009).

Starejši niso dovzetni za novitete in zaradi tega me zanimajo občutki ob morebitni uporabi podpornih tehnologij. Predvsem se bom v diplomskem delu osredotočila na občutek varnosti in povezanosti, nadzora, povezanosti s svojci, ter strahu ob morebitni uporabi predstavljene tehnološke rešitve ali njej podobne tehnološke rešitve. Raziskovalno vprašanje diplomskega dela je: »Kateri občutki bi prevladovali ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije ali njej podobne rešitve?«

V diplomskem delu bom najprej opredelila podporne tehnologije, nato pa sledi razvrstitev podpornih tehnologij v več kategorij. Sledilo bo poglavje o občutkih ob uporabi, kjer bodo predstavljeni občutki varnosti in pomirjenosti, nadzora, povezanosti s svojci ter strahu ob morebitni uporabi. Sledil bo empirični del z metodologijo ter analizo podatkov, kjer bodo predstavljeni izsledki glede na vse izpostavljene občutke, ob koncu pa je vse skupaj povzeto v zaključku.

2 Opredelitev podpornih tehnologij

Podporne tehnologije omogočajo starejšim osebam, da opravljajo dejavnosti, ki se mlajšim zdijo samoumevne. Gre za enostavne naprave, ki starejšim prispevajo k opravljanju vsakodnevnih aktivnostih, njihovim svojcem pa odpravlja skrbi. Dosegljive so vsem ljudem, saj vključujejo vse od povsem enostavnih pripomočkov do naprednejših elektronskih naprav, ki so povezane s »pametnim domom« - novozgrajenim ali prilagojenim visokotehnološko zasnovanim stanovanjem (Šetinc 2015).

Čeprav vseskozi omenjamo tehnologije, pa ni nujno, da vsaka podpora tehnologija vsebuje tehnološke elemente. Sprehajalne palice in očala poleg dvžnih ploščadi in prilagojenih kopalnih kadi spadajo k tradicionalnim oblikam podpornih tehnologij. Šele pri novih napravah, ki so bile razvite v zadnjih 30 letih, gre večinoma za elektronske, računalniške in telekomunikacijske iznajdbe (Doughty in drugi 2007). Ob koncu 20. stoletja smo lahko zaznali prve preprostejše variacije sistemov oddaljenega nadzora. To so bili t. i. varovalno-alarmni sistemi v obliki zapestnice ali obeska, ki ga je imel uporabnik lahko ves čas pri sebi. Ti so lahko od koderkoli v svojem domu in kadarkoli le s pritiskom na brezžično sprožilo na zapestnici ali obesku poklicali na pomoč oskrbovalca ali nadzorni center in se pogovorili glede pomoči (Doughty, Cameron, Garner 1996). Poleg ravnokar omenjenega rdečega gumba, ki omogoča hitro klicanje pomoči, k podpornim tehnologijam uvrščamo tudi mehanske naprave, kot so oprijemala in pripomočki za hojo, ter senzorje in alarme, kot so detektor padca, zasedenost postelje ali detektor plinov.

Termin je bil prvič uporabljen leta 1988 v dokumentu, ki se je nanašal na tehnične potrebe za pomoč posameznikom z zdravstvenimi omejitvami, in je bil opredeljen kot predmet, del opreme ali izdelek, ki se uporablja za povečanje, ohranjanje ali izboljšanje funkcionalnih zmožnosti osebe z invalidnostjo oziroma določeno omejitvijo (Robitaille 2010). Pravzaprav je podpora tehnologija katerakoli naprava, ustvarjena po meri ali kupljena v trgovini, ki pomaga ljudem pri opravljanju vsakodnevnih nalog in aktivnostih (Šetinc 2015).

Podporne tehnologije so katerekoli storitve ali pripomočki, ki pomagajo starejšim ali invalidom opravljati določene aktivnosti. Takšna tehnologija je lahko nekaj preprostega kot "walker" (hojica) ali slušna naprava, skratka karkoli, ki pomaga starejšim nadaljevati aktivnosti, ki so jih vedno počeli. Starejši ljudje imajo različne vrste invalidnosti. Obstaja veliko različnih kategorij podpornih tehnologij, ki pomagajo starejšim ljudem: izobraževanje (Braillova pisava in avdio knjige), pomoč pri rekreaciji (nove metode in pripomočki omogočajo starejšim ljudem široko paleto športnih aktivnosti, kot na primer plavanje), pomoč pri prevažanju in še veliko drugih. Za večino starejših podporne tehnologije naredijo razliko med biti sposoben živeti neodvisno in biti odvisen od neprestane pomoči od drugih.

2.1 Klasificiranje podpornih tehnologij

Različni avtorji so podporne tehnologije razvrstili v več kategorij. V nadaljevanju je predstavljenih nekaj klasifikacij.

Podporne tehnologije je Robitaillova (2010) glede na njihov osnovni namen razvrstila v deset razredov:

- 1) arhitekturni elementi, kot so prilagoditve doma in drugih prostorov,
- 2) senzorični pripomočki, kot so pripomočki za komuniciranje in sluh,
- 3) osebni računalniki s strojno in programsko opremo,
- 4) naprave za nadzor, vključno s prostorskim nadzorom,
- 5) pripomočki za samostojno življenje, na primer predmeti za osebno nego,
- 6) proteze in ortoze,
- 7) pripomočki za osebno mobilnost, vključno z invalidskimi vozički,
- 8) prilagojeno pohištvo in notranja oprema,
- 9) pripomočki za rekreacijo in šport in
- 10) storitve, kot so izbira pripomočkov za usposabljanje za njihovo uporabo.

Podporne tehnologije lahko glede na njihov namen razvrstimo tudi v naslednje skupine (Goodacre in drugi 2007):

- tehnologije za podporo (ang. Supportive Technologies), ki uporabniku olajšajo izvajanje vsakodnevnih opravil, npr. elektronski delilnik tablet;
- tehnologije za odzivanje (ang. Responsive technologies), ki posamezniku pomagajo zmanjševati razna tveganja, denimo detektor dima;
- tehnologije za preprečevanje (ang. Preventative technologies), ki preprečujejo nevarne situacije, saj sprožijo alarm in s tem opozorijo oskrbovalca, na primer detektor padca.

Sem se lahko uvršča tudi tehnološka rešitev, ki sem jo predstavila udeležencem na soustvarjalnih srečanjih, čeprav vsebuje tudi elemente drugih avtorjev. Za razliko od elektronskega delilnika tablet (Goodacre in drugi 2007) predstavljena tehnološka rešitev vsebuje opozorilo za jemanje zdravil (Sorell in Draper 2012).

Dolničarjeva (2009) trdi, da se podporne tehnologije lahko uporabljajo tako za socialno varstvene (angl. *telecare*, v nadaljevanju teleoskrba) kot za medicinske (angl. *telehealth*, v nadaljevanju telezdravje) storitve. Teleoskrba obsega naprave za spremljanje stanja

posameznika, naprave, ki uporabniku lahko dajo povratno informacijo o njegovem stanju (Doughty in drugi 2007), alarme, ki jih nadzoruje uporabnik, kot so samodejni gasilniki, alarmi za plin in dim in samodejno osvetlitev v pametnem domu. Poleg tega obsega tudi senzorsko tehnologijo za opozarjanje o jemanju zdravil, zasedenosti postelje ali stola in mokrenju (Sorell in Draper 2012).

V Veliki Britaniji pojem teleoskrbe praviloma vključuje vse elektronske tehnologije, zaščitene ali preprečevalne narave, tudi naprave za spremljanje življenjskih funkcij, medtem ko jih v ZDA vključujejo v telezdravje. Včasih je bil v Evropi pojem telezdravja sinonim za široko paleto tehnologij, ki obsegajo telemedicino in e-oskrbo (možno tudi m-oskrba, kjer se podatki prenašajo na mobilni osnovi) ter teleoskrbo. Poleg tega so Doughty in drugi (2007) podporne tehnologije razdelili tudi na mehanske naprave oz. fiksne tehnologije, kot so dvigala, prilagojene tuš kabine, oprijemala itd. in elektronske sisteme oz. prenosne tehnologije, kot so na primer pripomočki za hojo, odpiralci pip, daljinski upravljalci ...

2.2 Občutki ob uporabi

2.2.1 VARNOST IN POMIRJENOST

Eden izmed pomembnih dejavnikov, ki vplivajo na kakovost življenja, ki sta ga raziskovali Raijeva in Lethova (2008), je okolje, katerega predstavljata varnost in odsotnost fizičnih ovir. Varnost je ena izmed glavnih skrbi starejših ljudi, še posebej tistih, ki živijo sami (Dolničar 2009). Prav občutek varnosti pa je tisti, ki močno vpliva na odločitev, ali bo posameznik zapustil dom, kar posledično vpliva na samostojnost, fizično zdravje, socialno vključenost in emocionalno dobro počutje (Valenčak 2012). Ko starejši govorijo o podpornih tehnologijah, jih predvsem zanimajo alarmi za zaznavanje vsiljivcev in varnost v zvezi z nesrečami na domu (požar, izliv vode ali puščanje plina) (Dolničar 2009), saj jim senzorji in alarmi dajejo občutek varnosti in pomirjenosti. Ker pa jim podporne tehnologije poleg tega pomagajo tudi pri vsakodnevnih opravilih, se starejši počutijo tudi bolj samostojno (Gilhoolby in drugi 2009). Podporne tehnologije so naprave, ki lahko povečajo občutek varnosti ranljivejšim starejšim ter pomirjenost njihovim najbližjim, pozitivno vplivajo na posameznikov občutek neodvisnosti, zagotavljajo samostojno bivanje v lastnem domu ter izboljšajo zdravje (Davidson in Santorelli 2008; Dolničar 2009; van Hoof in drugi 2011; Šetinc 2015).

Zato se v povezavi s starejšimi podporne tehnologije večinoma osredotočajo na zadeve, povezane z varnostjo in zaščito ter zmanjšanjem tveganja za hospitalizacijo (Astell 2013). Kljub pozitivnim lastnostim je po Hoque in Sorwar (2017) varnost ena izmed težav starejših za osvajanje tehnologij, čeprav so Beringer in drugi (2011) ugotovili, da bi se starejši za kanček več varnosti in pomirjenosti odpovedali zasebnosti.

2.2.2 NADZOR

Sixsmith (2013) pravi, da je naraščajoča raba nadzornih tehnologij, ki spremljajo aktivnosti in zdravstveno stanje starejših ljudi, upravičljiva, če se jo nudi tistim, ki pomoč in podporo zares potrebujejo. Fisk (2003) ter Percival in Hanson (2006) trdijo, da se zlasti starejši pri teleoskrbi bojijo, da bodo izgubili zasebnost, saj imajo občutek nadzorovanosti, opazovanja, kar so z raziskavami dokazali Redford in Whittena (1997), Glueckauf in Ketterson (2004) ter Bertera in drugi (2007). Z uvedbo podpornih tehnologij se mora oskrbovanec postaviti tudi v vlogo opazovanca ter sprejeti dejstvo, da bo opazovan (Sixsmith 2013). Občutek izgube zasebnosti oz. občutek nadzora in občutek, da nadzor nad njimi »prevzema tehnologija«, so eni izmed glavnih razlogov, da si starejši ne želijo uporabljati tehnologij, med njimi tudi podpornih tehnologij (Feist in McDougall 2013; Dolničar 2009). Čeprav imajo starejši določene zadržke do podpornih tehnologij – ena izmed glavnih je izguba zasebnosti, pa se starejši raje odpovedo zasebnosti, da s tem pridobijo kanček več varnosti (Beringer in drugi 2011). Prav nenehen nadzor nad posameznikom in s tem poseganje v zasebnost sta le dve od slabosti podpornih tehnologij.

2.2.3 POVEZANOST S SVOJCI

Pričujoče poglavje o povezanosti s svojci velja predvsem za starejše, ki živijo sami oz. za starejše, ki živijo s svojci ampak so le-ti večino dneva odsotni. Glede na to, da je komuniciranje s prijatelji, sorodniki, in drugimi ključno za zdravo in ustvarjalno staranje (Dolničar 2009), sta povezanost s svojci kot eno izmed poglobitnih značilnosti podpornih tehnologij izpostavila Davidson in Sontorelli (2008). Bond in drugi (2007, 314) dodajajo, da je pomembnost odnosov in trdna povezanost z ljudmi ključnega pomena za kakovost življenja. Starejši neradi sprejemajo (nove) tehnologije in so pogosto zaskrbljeni, da bo uporaba tehnologij zmanjšala pogostost medosebne interakcije, čeprav takšne tehnološke rešitve niso namenjene socialni izolaciji in samoti, ki je ena največjih pasti staranja, temveč jih moramo razumeti kot integrirano rešitev

za oskrbo, ki lahko obogati kakovost interakcij znotraj formalne in neformalne oskrbe. Starejši in tudi njihovi oskrbovanci se morajo z uvedbo podpornih tehnologij postaviti v nove vloge, in sicer se vzpostavi povezava med oskrbovalcem in oskrbovanim ter razmerje med biti opazovan ter opazovati (Sixsmith 2013). Podporne tehnologije so namenjene temu, da se z njihovo pomočjo starejši takoj povežejo z najbližjimi ali medicinskim osebjem; ob uporabi podpornih tehnologij je nudenje opore v primeru bolezni lahko tudi bolj kakovostno, s tem pa tudi izmenjava socialne opore med oskrbovalci in oskrbovanimi osebami (npr. stiki med njimi so bolj trajni in pogosti). Ko novejša podporne tehnologije omogočajo komunikacijo, raznovrstne tehnološke rešitve omogočajo bolj trajne in pogoste stike med starejšimi ter njihovimi svojci, vendar pa so starejši praviloma do njih dovtetni le ob pogoju, da vzpostavljanje računalniško posredovanega komuniciranja ne bo nadomestilo za osebne obiske, temveč bodo ti le še povečali pogostost stikov. Nova tehnologija omogoča tudi, da lahko oskrbovalci na daljavo preverijo zdravstveno stanje bližnjega ter njegovo počutje, kar lahko družinske člane še dodatno poveže. Svojci oz. neformalni oskrbovalci se lahko preko podpornih tehnologij oprejo na podporo tehnoloških rešitev, kot so npr. blazina pred posteljo, stikalo na hladilniku, detektor padca in pa seveda že omenjene komunikacijske storitve (Dolničar 2009). Zaradi takšnih pogledov se lahko pri oskrbovancu in oskrbovalcu pojavi občutek olajšanja, ki lahko psihološko in vedenjsko pozitivno vpliva na obe strani (Dolničar in drugi 2017).

2.2.4 STRAHOVI OB MOREBITNI UPORABI

Rajjeva in Lethova (2008) sta v okviru proučevanja kakovosti življenja poleg okolja izpostavili tudi pomen duševnega zdravja, ki je eden izmed pomembnejših dejavnikov za kakovostno življenje. Odsotnost strahu je del duševnega zdravja; starejši imajo v povezavi s tehnologijami več strahov.

Nagode in drugi (2016) ugotavljajo, da se starejši bojijo novega, hkrati pa jih je sram, ker ne zmorejo več skrbeti sami zase. Po Feist in McDougall (2013) se starejši bojijo, da naprave ne bi uporabljali napačno oz. je pokvarili, hkrati pa jih je strah, da morda ne bodo dobili pomoči (dovolj hitro), če bi jo potrebovali. Dolničarjeva (2009) omenja strah pred izgubo zasebnosti in strah pred neuspehom, Cuttler in Graf (2007) pa strah pred padcem, ki prinese več posledic, kot so omejene telesne dejavnosti, zmanjšana socialna interakcija in večja odvisnost od drugih.

Uporabnikov ne zanimajo tehnološki vidiki inovacije, ampak predvsem njena uporabnost. Zanima jih torej »izkušnja storitve«, ne pa naprave in sistemi sami po sebi. Glavno vprašanje je torej: kaj je všeč uporabnikom in kaj »deluje« zanje (Saranummi in sod. 2006).

3 Empirični del

3.1 Utemeljitev raziskovalnega vprašanja

Kot ugotavlja Dolničarjeva (2009) je varnost ena izmed glavnih skrbi starejših ljudi, še posebej tistih, ki živijo sami. Prav občutek varnosti pa je tisti, ki močno vpliva na odločitev, ali bo posameznik zapustil dom, kar posledično vpliva na samostojnost, fizično zdravje, socialno vključenost in emocionalno dobro počutje (Valenčak 2012). Ko starejši govorijo o podpornih tehnologijah, jih predvsem zanimajo alarmi za zaznavanje vsiljivcev in varnost v zvezi z nesrečami na domu (požar, izliv vode ali puščanje plina) (Dolničar 2009). Zato imajo podporne tehnologije potencial, da povečajo varnost (Demiris in drugi 2004; Melenhorst in drugi 2006), saj med drugim pomagajo tudi pri vzdrževanju zdravja in omogočajo posamezniku, da ostane varen in funkcionalno neodvisen v lastnem domu, kar razbremeni in pomiri tudi njihove svojce. Poleg tega Demiris in drugi (2004) in Melenhorst in drugi (2006) ugotavljajo, da imajo podporne tehnologije potencial izboljšati tudi osebne odnose med starejšimi in njihovimi oskrbovalci, ki so v večini primerov njihovi svojci, saj med drugim omogočajo komunikacijo. Medtem ko Feist in McDougall (2013) govorita o ohranjanju tesnejših odnosov z družino in prijatelji, oskrbovalci potrjujejo, da bi s podpornimi tehnologijami lahko pridobili tudi kvalitetnejši prosti čas, ki bi ga lahko starejše osebe preživele z družinami (Bierhoff in drugi 2017), večjo kakovost življenja ter dobro počutje (Dolničar in drugi 2017). Kljub temu, da si starejši želijo varnosti ter povezanosti s svojci, se po Fisk (2003) ter Percival in Hanson (2006) še zlasti starejši pri teleoskrbi bojijo, da bodo izgubili zasebnost, saj imajo občutek nadzorovanosti, opazovanja, bojijo pa se tudi, da ne bodo dovolj hitro prejeli pomoči, ko jo bodo potrebovali (Dolničar in drugi 2017). Nenehen nadzor nad posameznikom in s tem poseganje v zasebnost sta le eni izmed slabosti podpornih tehnologij.

Na osnovi predstavljenih teoretskih izhodišč si zastavljam raziskovalno vprašanje: Kateri občutki bi prevladovali ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije ali njej podobne rešitve?

3.2 Metodologija

Oblikovalska praksa se razvija s časom. Vedno bolj moramo pri oblikovanju izdelka misliti na samega uporabnika, ki je vedno bolj v središču pozornosti. Razvijalci produktov morajo zadovoljiti potrebe izkušenih uporabnikov, skupnosti in kultur, ki so sedaj povezane in informirane, bolj kot smo si pred desetletji sploh lahko zamislili (Sanders in Stappers 2008).

Zato sem za zbiranje podatkov uporabila metodo načrtovanja s sooblikovanjem – s pomočjo kolegov smo izvedli soustvarjalna srečanja s starejšimi.

To je kvalitativna metoda analize in interpretacije podatkov, ki so zbrani s pomočjo skupinskega pogovora manjše skupine ljudi. V to področje sodijo metode, ki niso zelo strukturirane, kot na primer skupinske diskusije ali poglobljeni individualni intervjuji (Klemenčič in Hlebec 2007, 7). Pogovor vodi moderator, ki usmerja razpravo o vnaprej znani temi. Pogosto jo uporabljamo tudi za to, da spoznamo ljudi in njihov problem, o katerem ne vemo dovolj. Odkrivajo se nove teme ter okoliščine različnih stališč in mnenj (Klemenčič in Hlebec 2007).

Sooblikovanje produkta je ena izmed kategorij soustvarjanja. Pri načrtovanju s sooblikovanjem gre za prakso sodelovanja pri razvoju izdelka ali storitve, pri kateri razvijalci in deležniki delajo skupaj (Pater 2009). Gre za to, da oblikovalci s pomočjo morebitnih uporabnikov izdelka zagotovijo, da storitve produkta zadovoljijo potrebe široke publike (Story in drugi 1998). Soustvarjalna srečanja se lahko izvedejo znotraj skupnosti, podjetja in organizacije, s poslovnimi partnerji ali pa s posamezniki, ki so končni uporabniki. Za učinkovito soustvarjanje sem izbrala metodo soustvarjanja s končnim uporabnikom. Ta je vključen v celoten proces načrtovanja, saj poleg vloge končnega uporabnika pridobi tudi vlogo oblikovalca izdelka. S svojimi znanji in veščinami k načrtovanju prispevajo vsi udeleženci soustvarjalnega srečanja in s tem ustvarijo artefakt, ki vsem ustreza (Taffe 2015). Ljudje so bili prepoznani kot eksperti za prepoznavanje izkušnje, saj si želijo ravnovesje med pasivno uporabo in zmožnost aktivnega izbiranja (Sanders 2006b). Takšna soustvarjalna srečanja imajo veliko vrednost za podjetje, saj skozi končne uporabnike spoznajo želje in potrebe posameznikov, ki jih lahko vključijo v svoj izdelek, ta pa se potem lahko bolje prodaja (Sanders in Stappers 2008). Soustvarjalna srečanja so vse bolj pogosta v vseh fazah razvoja izdelka, še zlasti pa v zgodnjem začetku končnih faz. Takšna soustvarjalna srečanja imajo lahko za sam produkt izredno pozitivne in dolgotrajne posledice (Sanders in Stappers 2008). Med drugim Sanders in Stappers (2008) trdita, da lahko v primeru, če se izdelek spremeni oz. prilagodi potencialnim uporabnikom, ta lahko spremeni svet.

Pristop združuje strokovno znanje, izkušnje oblikovalcev in raziskovalcev ter splošno znanje ljudi in njihovih potreb oz. želja (Bødker 1996), raziskovalec pa je v tem primeru prevajalec med uporabnikovim vrednotami in lastnostmi produkta ter obratno (De Couvreur in drugi 2011).

V procesih soustvarjanja podpornih tehnologij morata biti vključeni dejavnost uporabnika, ter tehnologija. Soustvarjanje je lahko skupek inteaktivnih tehnik in pristopov, pri katerih uporabnik iz svoje perspektive vidi ter uporablja svoja čustva. Soustvarjanje nenehno išče odgovore na to, kaj nekdo potrebuje ter kako še lahko nadgradimo produkt, torej razmišlja mo najprej o splošnem problemu, s sodelujočimi pa preidemo na specifičen problem, ki se ukvarja s ponovnim oblikovanjem podpornih tehnologij, da bi bile čim bolj dostopne ter lažje za uporabo (De Couvreur in Goossens 2011). Starejši so v mojem primeru soustvarjalnih srečanj »strokovnjaki na svojem področju« (Sleeswijk Visser in drugi 2005). Ko nam bodo starejši zaupali svoje izkušnje ter njihove občutke ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije, bodo oblikovalci lahko izboljšali produkt za njihove namene.

Iščemo torej kvalitativne podatke, ki nam podajo nek vtis in nam ponudijo odgovor na vprašanja, kaj, kako in zakaj (Klemenčič in Hlebec 2007, 7); vprašanje koliko nas pri omenjeni metodi ne zanima. Da bi v soustvarjalnih srečanjih dobili čim koristnejše podatke, se morajo sodelujoči karseda sprostiti. Udeleženci, ki se bolje počutijo, so boljši udeleženci. Soustvarjalno srečanje je zato najbolje izvesti v prostoru, ki ga udeleženci že poznajo (Sanders in Stappers 2008). Pri sami izvedbi smo to upoštevali, zato smo se s sodelujočimi dobili v prostorih društev.

Da bi lahko pripravili jasno predstavitev podporne tehnologije ali storitve, pa je pomembno, da vemo, kakšen je odnos potencialnih uporabnikov do tehnologije – tako do tehnologije nasploh, kot do predlagane tehnološke rešitve. Ena izmed takšnih tehnoloških rešitev, ki smo jo predstavili udeležencem na soustvarjalnih srečanjih, je storitev Care Signal, ki jo razvija podjetje Smart Com.

Care Signal je podporna storitev, ki jo sestavljajo osnovna enota – senzorska platforma, ki brezžično komunicira z naborom senzorjev ter nabor senzorjev, ki ga sestavljajo:

- brezžičen gumb za aktivacijo klica v sili (panic button),
- kontaktni senzor ter
- infrardeč senzor gibanja.

3.3 Izvedba in potek srečanj

Soustvarjalna srečanja smo v okviru predmeta Metodološki praktikum izvedli skupaj s kolegi¹ ter mlado raziskovalko Kajo Smole Orehek.

Pri rekrutiranju primernih udeležencev smo si pomagali s pošiljanjem vabil ustreznim društvom znotraj določenih starostnih kriterijev. Vabila smo natisnili, nekatera tudi posredovali preko e-pošte in jih tudi v živo izdali na sedežu društev.

V okviru raziskave smo izvedli odprt, delno standardiziran pogovor. Nekaj vprašanj je bilo vnaprej pripravljenih, vendar smo se z ekipo skozi spontan pogovor prilagajali. Cilj naloge je bil raziskati, kakšne občutke bi imeli starejši ob morebitni uporabi predstavljene tehnologije. Na začetku srečanja smo sodelujoče povprašali po splošnih demografskih vprašanjih. Nadaljevali smo z vprašanji občutij varnosti in pomirjenosti, nadzora, povezanosti s svoji ter strahu ob morebitni uporabi.

Prvo soustvarjalno srečanje je potekalo 18. aprila 2017 v prostorih izobraževalnega centra Cene Štupar (Linhartova 13, Ljubljana) med 11. in 13. uro. Poleg moderatorke Kaje Smole Orehek smo pri srečanjih sodelovali še študentje v okviru predmeta Metodološki praktikum (glej opombo 1).

Pogovor je bil posnet z diktafoni. Poleg diktafonov smo za snemanje pogovora pripravili tudi mobilne telefone. Zagotovljena je bila anonimnost pridobljenih podatkov; vsi sodelujoči so pred začetkom podpisali tudi soglasje o sodelovanju. Uporabili smo tudi slikovno gradivo, ki smo ga prikazovali s projekcijo, ter prikaz senzorjev v fizični obliki.

Drugo soustvarjalno srečanje je potekalo v prostorih šahovskega društva Železničar, in sicer 26. aprila 2017 od 20.00 do 21.00 na Bravničarjevi 13 v Ljubljani. Ponovno smo na platno projicirali slikovno gradivo; uporabili smo tudi fizični prikaz senzorjev – tokrat so bili nameščeni v prostoru. Tako kot pri prvem soustvarjalnem srečanju smo pri organizaciji sodelovali študentje (glej opombo 1), pridružila pa se nam je tudi moderatorka Kaja.

---

¹ Aleksandra Kljutić, Robi Lapoštek, Žan Slemenjak in Žan Žemva.

3.4 Opis vzorca

Ciljna populacija so bili potencialni uporabniki podpornih tehnologij in sicer starejše osebe, stare 60 let in več. Z njimi smo izvedli dve soustvarjalni srečanja s 6-8 sodelujočimi.

Udeleženke prvega soustvarjalnega srečanja so bile večinoma ženske, izjema je bil samo en moški ter eden, ki pri pogovoru ni sodeloval. Soustvarjalnega srečanja se je skupno udeležilo devet starejših, uspešno jih je zaključilo sedem (dva udeleženca sta vmes zapustila skupino, med njima je bil tudi edini moški v skupini, kateri je mislil, da gre za tečaj računalniških veščin).

Tabela 3.1: Podatki o udeležencih prvega soustvarjalnega srečanja

Oznaka	Leto rojstva	Spol	Najvišja dosežena izobrazba
O_Ž_8_78	1939	Ženski	Višja šola
O_Ž_7_67	1950	Ženski	Dve ali triletna poklicna šola
O_Ž_9_66	1951	Ženski	Dve ali triletna poklicna šola
O_M_1_65	1952	Moški	Višja šola, fakulteta ali akademija
O_Ž_4_63	1954	Ženski	Višja šola, fakulteta ali akademija
O_Ž_6_63	1954	Ženski	Štiriletna srednja šola ali gimnazija
O_Ž_3_61	1956	Ženski	Višja šola, fakulteta ali akademija
O_Ž_2_60	1957	Ženski	Višja šola, fakulteta ali akademija

O_Ž_5_58	1959	Ženski	Osnovna šola
----------	------	--------	--------------

Drugega soustvarjalnega srečanja se je udeležilo 11 starejših, ki pa so bili izključno moški. Uspešno je prišlo do zaključka srečanja devet udeležencev; preostali so hiteli domov k družini; enemu izmed udeležencev se je mudilo na vlak.

Tabela 3.2: Podatki o udeležencih drugega soustvarjalnega srečanja

Oznaka	Leto rojstva	Najvišja dosežena izobrazba
O_M_5_75	1942	Višja šola
O_M_6_75	1942	Štiriletna srednja šola ali gimnazija
O_M_7_73	1944	Dve ali triletna poklicna šola
O_M_3_70	1947	Višja šola
O_M_2_69	1947	Visoka šola, fakulteta ali akademija
O_M_1_69	1948	Visoka šola, fakulteta ali akademija
O_M_4_67	1950	Visoka šola, fakulteta ali akademija
O_M_8_61	1956	Dve ali triletna poklicna šola

3.5 Analiza podatkov

3.5.1 Teme pogovora – vprašanja

Pri temi pogovora smo v debati soustvarjalnega srečanja sledili raziskovalnemu vprašanju in natančno zasnovanim podvprašanjem, ki so bila razdeljena na štiri podvprašanja.

Sodelujoče smo najprej prosili, naj se na kratko predstavijo ter povedo nekaj o sebi.

Pri raziskovalnem vprašanju glede občutkov ob uporabi napredne rešitve smo se osredotočili na varnost in pomirjenost, nadzor, povezanost potencialnega oskrbovanca s svojcem ter morebitne strahove, ki bi se porajali ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije. Od nekaterih sodelujočih smo na začetku izvedeli, da opravljajo funkcijo neformalnega

oskrbovalca pri svojih starših. Sama sem si sicer želela, da bi bili sodelujoči na soustvarjalnih srečanjih zgolj oskrbovanci, saj bi bolj govorili o lastnih izkušnjah kot pa o izkušnjah svojih staršev, katere sedaj oskrbujejo. To pojasnjuje tudi nekatere citate sodelujočih v nadaljevanju.

3.5.2 Občutki ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije

VARNOST IN POMIRJENOST

Udeleženci obeh soustvarjalnih srečanj so se enotno strinjali, da bi uvedba podpornih tehnologij v njihova gospodinjstva prinesla višjo stopnjo varnosti njihovega vsakdanjega življenje. Te tehnologije bi pripomogle tudi k samostojnem življenju starejših v lastnih domovih ter omogočile neformalnemu oskrbovalcu, da spremlja svoje bližnje tudi, ko niso poleg njih. To bi posledično zmanjšalo obveznosti oskrbovalcu, ter prineslo večjo varnost oskrbovanca; ta bi bil tudi pomirjen. S pomočjo podpornih tehnologij bi lahko dlje časa ostali v lastnih domovih ter živeli v domačem okolišu, ki so ga vajeni.

Večina udeležencev je mnenja, da takšne tehnologije predstavljajo **velik vdor v zasebnost**, ena udeleženka pa se s tem ne strinja, saj meni, da bi jo takšna tehnološka rešitev **razbremenila vsakodnevnih skrbi** glede jemanja zdravil, kar potrjuje trditev Gilhoolby in drugi (2009), da senzorji in alarmi dajejo občutek varnosti. Sodelujoča izpostavi, da bi se ob takšni funkciji tehnološke rešitve počutila pomirjeno, saj bi vedela, da je naprava tista, ki je spomnila na jemanje zdravila.

O_Ž_6_63 (2017): A lahko js svojo izkušnjo povem? Js sm mlajša vendar mam mamo staro 80 in očeta 90. Jemljeta kr velik zdravil, ampak js dnevno... Doma sta in želita bit doma in omogočl jim bomo življenje doma dokler bo možno. Vendar mam js zdej tudi težave in brat in sestri ker zdej dnevno preverjamo, kličemo a si vzel to, pa potem on v škatlco pogleda.... Če bi mela js tako napravo in možnost namestitve, potem meni to vse odpade. Zato, ker bi vedla in če bi se on seveda s tem strinjal, bi pa se, ker je tud on v skrbeh a bom uzeu, ne bom uzeu, pozabi, ne pozabi. A veste in js mislm, da ta naprava s tega vidika ma prednost ne. Ker ti ugotoviš al je al ni...

Nekaj sodelujočih se je strinjalo, da **bi se dobro počutili oziroma bi se počutili bolj varno z uporabo takšne tehnološke rešitve**. Potencialni uporabniki bi lahko bili **bolj pomirjeni**, saj

bodo vedeli, **da je nekdo z njimi**, če se zgodi nezaželena situacija, kar omenjajo že Hanson in sod. (2007), Davidson in Santorelli (2008), Dolničar (2009), van Hoof in drugi (2011), Valenčak (2012), Kerbler (2013) ter Šetinc (2015).

O_Ž_6_63 (2017): "Ampak, men se zdi, da bi meni to marskej olajšalo pri starših. Js bi bla manj zaskrbljena. Seveda, pa bi se z njima morala dogovorit."

O_Ž_7_67 (2017): "Če bi rabla, js bi se fajn počutla."

O_M_6_75 (2017): "... počutil bi se bolj varnega jaz konkretno."

O_Ž_4_63 (2017): "Ker bi vedla, da je nekje nekdo, ki bo takoj vedu, da z mano nekej ni uredu."

Ugotovijo in se strinjajo, **da je najboljša in najbolj varna tehnološka rešitev tista, ki jo imaš vedno na sebi**. Poudarijo, da to ne sme biti naprava, ki bi bila telefon, saj ga ne vzameš povsod, temveč **bi to morala biti naprava, ki bi bila kot verižica ali pa kot zapestnica oziroma ura**, kar so ob koncu 20. stoletja že ugotovili Doughty, Cameron in Garner (1996).

O_Ž_4_63 (2017): "... Če padeš in se ne moreš dvignit, potem ti nč ne pomaga.. Ne pomaga rdeči gumb na steni ampak nekaj, kar maš pr seb."

Davidson in Santorelli (2008), Dolničar (2009), van Hoof in drugi (2011) in Šetinc (2015) pravijo, da so podporne tehnologije naprave, ki lahko povečajo občutek varnosti ranljivejšim starejšim ter občutek pomirnosti njihovim najbližjim, pozitivno vplivajo na posameznikov občutek neodvisnosti, zagotavljajo samostojno bivanje v lastnem domu ter izboljšajo zdravje. Sodelujoči na soustvarjalnih srečanjih se strinjajo in s tem potrjujejo izjave avtorjev, da bi takšna tehnološka rešitev pripomogla k varnosti in **ne bi na nikakršen način škodovala** na tem področju.

O_M_1_85 (2017): "Sigurno, čist vsaka stvar.. taka veste.. pripomore k varnosti."

Dolničarjeva (2009) pravi, da starejše najbolj zanimajo alarmi za zaznavanje vsiljivcev in nesreče na domu, ko govorimo o varnosti. Zanimivo je, da nihče izmed udeležencev ni omenil vsiljivcev ali nesreč, temveč so bolj mislili na padce ali poškodbe, ko bi bili v stanovanju sami.

NADZOR

Sodelujoči so bili ob zastavitvi vprašanja o nadzoru precej deljenjih mnenj. Izrazili so **zaskrbljenost glede izgube "intimnega življenja" v lastnem domu, natančneje, občutek manjše svobode v vsakdanjem življenju ter konstantni kontroli nad njihovim gibanjem v prostorih, kjer preživijo največ časa. Strah pred utesnjenostjo ter občutkom nadzorovanosti predstavlja veliko oviro pri uvedbi podpornih tehnologij v gospodinjstva oskrbovancev**, kar so po Dolničar (2009) ter Feist in McDougall (2013) glavni razlogi, da si starejši ne želijo uporabljati tehnologij. Med sodelujočimi pa so bili tudi zagovorniki rešitve, ki pa predvsem menijo, da bi tehnološka rešitev **prinesla več pozitivnih učinkov v njihovo življenje kakor pa negativnih**. Menijo, da bi se hitreje navadili na novo tehnologijo v njihovem gospodinjstvu, kot pa so se navadili na računalnike in mobilne telefone, brez katerih si sedaj življenja ne predstavljajo,; torej ne bi imeli težav s sprejemom takšnih tehnologij v svoj dom ter bi jih čez čas že imeli za samoumevne. Občutek nadzorovanosti je lahko velika ovira, ko bi predstavili podporne tehnologije starejši populaciji v Sloveniji – tukaj je zelo odvisno od posameznika, kako bi se uspel prilagoditi spremembam v domačem okolju.

Citat udeleženske soustvarjalnega srečanja potrjuje trditve Fisk (2003) ter Percival in Hanson (2006), ki pravijo, da se starejši pri teleoskrbi bojijo, da bodo izgubili zasebnost, saj imajo občutek nadzorovanja, opazovanja. To so z raziskavami dokazali Redford in Whitten (1997), Glueckauf in Ketterson (2004) ter Bartera in drugi (2007).

O_Ž_3_61 (2017): "Js osebno bi se počutila nadzorovano. Kar mi ne bi blo ušeč."

Vsi udeleženci so bili enotnega mnenja, da bi podporne tehnologije pripomogle k samostojnem življenju starejših v lastnih domovih, vendar si nekateri sploh ne predstavljajo živeti pod nadzorom, saj jim to omejuje svobodo. Soudleženelec bi se z uvedbo podporne tehnologije počutil neprijetno, saj bi se takrat pričel zavedati, da ni več tako samostojen. Sixsmith (2013) omenja, da je raba nadzornih tehnologij upravičena, če se jo nudi tistim, ki jo zares potrebujejo.

O_M_6_75 (2017): "Bolj bi se zaradi tega, kot pa naprave same.. naprava nima nič... Naprava ti lahko pomaga... Tisti občutek, da si pa prišel na to stopnjo, da si pod nadzorom... tisto je pa res mogoče neprijeten..."

Pred občutke nadzora potencialni oskrbovalci v ospredje postavljajo **sprejem naprave v okrilje svojega doma**, torej, pripravljeni bi bili spregledati občutke nadzora, kar je omenjal Sixsmith (2013) in kar dokazuje spodnji citat.

O_Ž_6_63 (2017): "V bistvu po eni strani je zoprn, če se počutiš nadzorovanga, ane, po drugi strani, je pa, če veš, da je nekje neki, ne, k začut, če grem mim, a ne, pa da to nekdo drug ve in ve, da je s tabo vse v redu. Je pa - ni čist slabo."

Naprava za potencialne oskrbovance prinaša več koristi kot škode. Čeprav imajo starejši določene zadržke do uporabe podpornih tehnologij, se rajši odpovedo zasebnosti v zameno za večjo varnost (Beringer in drugi 2011), saj bi nekdo pazil na njih.

O_M_1_85 (2017): "Če nebi škodilo, zakaj pa ne bi... ne škoduje ne.. če ne škoduje bomo vse sprejel."

O_M_5_75 (2017): "To je nadzor.. to je dobeseden nadzor.. razen.. torej tist k to napravo kontrolira in tisti k jo...."

POVEZANOST S SVOJCI

Sodelujoči so bili pri tej temi precej deljenih mnenj. Medtem ko razumejo, da bi podporne tehnologije **lahko močno olajšale življenje** njim ter njihovim bližjim, **ne želijo biti v breme** drugim. Menijo tudi, da bi z uvedbo tehnološke rešitve lahko pridobili čustveno povezanost s svojci, kar jim je všeč, vendar pa jim ni všeč, da bo tehnologija tista, ki jim bo to omogočala. Čeprav si želijo povezanosti, si vseeno želijo nekaj svobode. Ne želijo si, da bi njihovi svojci vedeli za vsak njihov gib, saj bi se pod takšnim nadzorom svojcev počutili utesnjeno (ampak hkrati čustveno povezano) in ne bi imeli več toliko svobode, kakor pred uvedbo podpornih tehnologij v njihove domove.

Sodelujoča nam pove, da skupaj s sorojenci vsak dan nadzoruje starše in preverja, ali so vzeli zdravila. Pravi, da bi ji takšna tehnološka rešitev pomagala k **bolj mirnem življenju**, saj bi vedela, da je **naprava tista, ki bo očeta spomnila na zdravila in ne njen klic**, saj so podporne tehnologije namenjene temu, da se z njihovo pomočjo takoj vzpostavi povezava med oskrbovanim in oskrbovalcem. Sodelujoči, ki opravljajo funkcijo neformalnega oskrbovalca, menijo, da bi jim že danes ta rešitev pomagala k boljšem oskrbovanju staršev, ki so že starejši od 90 let. Izrazili so močno zaskrbljenost, ko so njihovi starši sami doma, saj ne vedo, če je vse v redu ter da se njihovo zdravstveno stanje ni spremenilo na slabše. Podporne tehnologije omogočajo trajno in pogostejšo komunikacijo med starejšimi in njihovimi svojci, saj je

komuniciranje ključno za zdravo in ustvarjalno življenje in to lahko družinske člane še dodatno poveže (Dolničar 2009).

Nekateri sodelujoči trdijo, da je **veliko odvisno tudi od uporabnikov samih**. Čeprav neformalni **oskrbovalec hoče oskrbovancu samo dobro**, se mora uporabnik sam odločiti, če bo pristal na uporabo podpornih tehnologij v njegovem domu. Oskrbovalci preko takšnih tehnoloških rešitev lahko preverijo stanje in počutje starejšega, pri čemer se lahko občuti olajšanje (Dolničar in drugi 2017).

Ena izmed sodelujočih sploh ne dvomi v to, da si oskrbovalec ne bi želel takšne rešitve v svojem domu. Trdi, da **se starejši ne ozirajo na to**, ali bo nekdo vedel, kolikokrat je šel na stranišče. Za njih je važno to, **da vedo, da je nekdo z njimi, če se zgodi kaj neprijetnega**. Poudarja, da se potem, ko so naprave nameščene, **sploh ne čuti prisotnosti teh tehnoloških rešitev**. Po mnenju vprašanih tehnološka rešitev precej vpliva na podzavest – **niti je ne čutimo, vendar globoko v sebi vemo, da je nekdo z nami**. Sixsmith (2013) ugotavlja, da se z uvedbo takšnih nadzornih tehnologij vzpostavi povezava med oskrbovalcem in oskrbovanim ter razmerje med biti opazovan in opazovati.

O_Ž_2_60 (2017): "A veste kaj? Se opravičujem, samo po mojem vaši starši, tud ne bi niti motilo, če bi vi vedeli ker to on, ne čuti. To je tko, kot da ne obstaja. Če bi on šou na stranišče al pa če bi šou v kopalnico, on to sploh ne čuti. Tud to kam se on giblje, kaj pa njega briga. Za njega pa za vaše je važno, da veste, če je on živ. Ne? In funkcionira. Če pa je negiban ceu dan, pol pa boste poklicali po telefonu in to je ta možnost komunikacije."

Večina udeležencev je mnenja, da lahko takšne tehnologije **močno olajšajo življenje** njim ter njihovim bližjim, vendar pa ena udeleženka trdi, da **je naprava gotovo ne bi povezovala z njeno družino**. Izražena je bila skrb, da bi se **njihovi odnosi z najbližjimi izrazito poslabšali** ter, da **bi se med seboj oddaljili** češ, da ne bi več prihajali k njim, da preverijo, kako so, ampak da bi jih nadzirali prek aplikacije na telefonu. Dolničarjeva (2009) pravi, da starejši sprejmejo takšne tehnologije pod pogojem, da vzpostavitev računalniško posredovanega komuniciranja ne bo nadomestilo za osebne obiske.

Večinoma si starejši želijo pravega stika, vsaj telefonskega klica, če že ne obiska, **saj ne želijo izgubiti fizičnih stikov z njimi**. Udeleženka, ki se z večino ni strinjala, med pogovorom omeni, da nima svojcev ter da je že večino življenja sama. Omeni, da je nihče od svojcev ne pokliče,

zato jo tudi ne bi mogli najti, če se zgodi neprimerna situacija. V takšnih primerih je dogovorjena s sosedi – več o tem v nadaljevanju. Sodelujoča, ki ima svojce ter z njimi ne želi izgubiti fizičnih stikov omeni skrb, da bi takšne naprave zmanjšale osebne interakcije, kljub temu da podporne tehnologije lahko obogatijo kakovost interakcij znotraj oskrbe (Sixsmith 2013).

O_Ž_8_78 (2017): “Aparat nas sigurno ne bi povezoval, mene ne.”

Zagovorniki rešitve so trdili, da bi bili s to tehnološko rešitvijo njihovi najbližji manj zaskrbljeni. Ob tem so omenili, da bi imeli manj dela s preverjanjem njihovega zdravstvenega stanja; posledično bi imeli več prostega časa. Podporne tehnologije ne bi spremenile trenutnih odnosov, ki jih imajo s svojimi najbližjimi, saj menijo, **da bi to pripomoglo k bolj svobodnemu življenju tako potencialnemu oskrbovancu kot oskrbovalcu**, saj se lahko oskrbovalci oprejo na tehnološko rešitev ter ostanejo pomirjeni (Dolničar 2009).

O_M_5_75 (2017): "...tako da je to... tko... spremeni... pomoje, da spremeni odnos.. tako ali drugače."

Eden od posebnih vidikov tega sklopa je tudi povezanost s sosedi. Glede na to, da so Bond in drugi (2007, 314) ugotovili, da je pomembnost odnosov in trdna povezanost z ljudmi ključnega pomena za življenje, so tisti starejši, ki svojcev nimajo, govorili o sosedih ter o njihovi povezanosti v soseski. Omenili so, kako skrbni so drug do drugega ter kako so dogovorjeni v primeru, če da se med seboj ne vidijo nekaj dni.

O_Ž_8_78 (2017): “Za mene je samo komunikacija. Zmenjena s sosedo, če me ne vidiš tri dni, pridi pogledat kje sm.”

STRAHOVI OB MOREBITNI UPORABI

Potencialni uporabniki so želeli opozoriti na problematiko, kadar je potencialni oskrbovalec **neaktiven** – omenili so popoldanski spanec in tudi problematiko nezmožnosti zanašanja na oskrbovalca ter nepovezanost naprave z routerjem. Feist in McDougall (2013) sta omenila, da se starejši bojijo, da bodo napravo pokvarili, vendar pa so udeleženci govorili o primeru, ko bi se naprava pokvarila brez njihove krivde.

O_M_6_75 (2017): "Ti praviš.. moraš imeti skrbnika... ti ga lahko imaš.. lahko jih imaš 5.. ali nikoli neboš zagotovil 100 % prisotnosti ob tebi.. torej kjerkoli da boš.. tudi če boš v bolnici.. bo spet neka naprava veš, ki te bo pač.. nadzirala."

Sodelujoči se ne bojijo uporabe naprave; prav tako tudi nimajo strahov pred učenjem o uporabi. Navezali so se tudi na nesmiselnost odstranjevanja, če naprava služi svojemu namenu. V osnovi **nimajo strahov pred uporabo**; tudi fizična oblika naprave je po njihovem mnenju zasnovana kompaktno in navzven izdelana iz primerne plastike. Zanimivo, da nihče ni omenil strahu pred ali ob uporabi podporne tehnologije, kot jih omenjajo avtorji Cuttler in Graf (2007), Dolničar (2009), Feist in McDougall (2013) ter Nagode in drugi (2016) – z izjemo ene izmed udeleženk, ki je pomislila zgolj na to, da bi napravo pokvarila, kar je ena izmed ugotovitev Feist in McDougall (2013).

SKUPAJ: "Kaj?"/"Česa?"/"Česa nas bi bilo lahko strah?"

M (2017): "Da, na primer, ne bi znali uporabljat..."

O_Ž_3_61 (2017): "Ne."

M (2017): "Da bi pokvarili."

SKUPAJ: "Ne."

O_Ž_3_61 (2017): "Sam ne vem, če je to robustnato, al ni? A ga lohk zlomim?"

M (2017): "Ne, ne."

4 Zaključek

V diplomskem delu sem se osredotočala na občutke, ki bi jih imeli starejši ob morebitni uporabi predstavljene podporne tehnologije. V ta namen smo izvedli dve soustvarjalni srečanja, in sicer je prvo soustvarjalno srečanje potekalo 18. aprila 2017 v prostorih izobraževalnega centra Cene Štupar (Linhartova 13, Ljubljana) od 11. do 13. ure, drugo pa je potekalo v prostorih šahovskega društva Železničar na Bravničarjevi 13, in sicer 26. aprila 2017 od 20. do 21. ure. Na podlagi rezultatov soustvarjalnih srečanj sem poskušala ugotoviti, kateri občutki bi prevladovali ob morebitni uporabi podporne tehnologije, ki je bila predstavljena na soustvarjalnih srečanjih ali ob njej podobni rešitvi. Pri tem sem se osredotočila na naslednje občutke: varnost in pomirjenost, nadzor, povezanost s svojci ter strahovi ob morebitni uporabi.

Tema pogovora so bile podporne tehnologije, ki bi pripomogle starejšim čim dlje ostati samostojni in jim omogočiti življenje v lastnih domovih ter preprečiti prezgodnjo selitev v domove za ostarele. V prvem soustvarjalnem srečanju smo za lažjo predstavo, o čem govorimo, udeležencem predstavili podporno rešitev Care Signal, ki jo izdeluje podjetje SmartCom. Izkazalo se je, da so z omenjenim imenom izdelka sodelujoči napačno razumeli srečanje, zato smo se za drugo soustvarjalno srečanje odločili, da imena ne izdamo, čeprav smo uporabili enako predstavljeno podporno tehnologijo.

Udeleženke iz prvega soustvarjalnega srečanja bi predstavljeno podporno rešitev uporabile samo za določene aktivnosti, kot na primer: senzor gibanja (za možnost opozorila pri padcu), SOS gumb za klic v sili ter jemanje zdravil. Dodale pa so, da bi si pri takšnih tehnologijah želele tudi opomnika za pitje vode, saj na to pozabljajo. Pri drugem soustvarjalnem srečanju, kjer so sodelovali izključno moški, pa se je pokazalo popolno nasprotje skupini. Udeleženci druge skupine so bili zelo odprti do predstavljene podporne tehnologije ter njene uporabe v lastnih domovih. Precejšna zaskrbljenost so izrazili do tehnološke strani senzorjev, niso pa pokazali pretiranega zaupanja za domet senzorjev po stanovanjih oziroma hišah.

Prva skupina je bila precej razcepljena pri ideji senzorjev kot pripomočkov za bolj varno življenje ter pri tehnologiji, ki vdira v njihova intimna življenja. Kar polovica sodelujočih je bila mnenja, da nove tehnologije že preveč spremljajo njihova življenja, druga polovica pa je menila, da bi sprejeli senzorje v njihove domove, kakor so sprejeli računalnike in mobilne telefone.

Pri občutku **varnosti** sem ugotovila, da so udeleženci v veliki meri enakega mnenja. Kljub zmanjšanju zasebnosti bi se počutili varnejše ter samostojnejše. Nove tehnologije bi sprejeli v svoje domove, da bi lahko čim dlje ostali neodvisni od formalne oskrbe; s tem bi razbremenili tudi njihove svojce. Potencialni uporabniki, ki si želijo ostati doma, bi lahko bili bolj pomirjeni, saj bi vedeli, da je nekdo z njimi, če se zgodi nezaželena situacija. Predstavljena tehnološka rešitev ima možnost, da uporabnika opomni, naj vzame zdravilo. Ob tem bi se starejši ter njihovi svojci počutili pomirjeno; prav tako bi jim podporne tehnologije zagotovile višjo varnost v njihovih domovih. Dobro se jim zdi, da se naprava lahko nosi kot ročna ura, saj menijo, da se z veržico lahko še bolj poškoduješ, telefona pa nimaš ves čas pri sebi. Čeprav starejši tehnologij ne sprejemajo ravno z lahkoto, bi takšne tehnološke rešitve sprejeli v svoj dom v zameno za več varnosti.

Drugi sklop se je osredotočal na **nadzor**. Tukaj so bili udeleženci zelo deljenih mnenj. Izrazili so izgubo zasebnosti ter občutek, da bi bili ves čas nadzorovani, kar bi lahko povzročilo slab odziv na senzorje, ko bi ti prispeli na trg. Vsi bi se počutili nadzorovane, a varne. Na prvem soustvarjalnem srečanju so udeleženske izrazile zaskrbljenost vdora v zasebnost ter občutka nadzora nad njihovim življenjem. Sodelujočim ni všeč, da bi bili nadzorovani oziroma bi v lastnem domu imeli občutek nadzorovanosti. Spet drugi trdijo, da je to odlična rešitev za to, da veš, da je tvoj bližnji v redu ter da funkcionira. Nekateri sodelujoči bi brez težav sprejeli vlogo opazovanega, saj bi se s tem povečala njihova varnost.

Pojavljajo se torej deljena mnenja med tem, da to presega meje človekove zasebnosti, in med tem, da je to neka socialna povezava med svojci. Udeleženci se v večini strinjajo, da bi se počutili nadzorovano, a varno.

Pri tretjem sklopu – **povezanost s svojci** – so bili udeleženci skeptični pri spremembi v odnosu med njimi in med njihovimi potencialnimi oskrbovalci. Medtem ko razumejo, da bi takšne tehnologije olajšale življenje njim ter njihovim bližjim, ne želijo biti v breme drugim. Po drugi strani pa smo govorili tudi z udeleženko, ki je trenutno neformalna oskrbovalka svojega očeta, in pravi, da bi bila ob takšni rešitvi bolj pomirjena, saj bi vedela, da je z očetom vse v redu. Sodelujoči so bili glede povezanosti deljenih mnenj. Nekateri so trdili, da bi jih tehnologija lahko povezala, drugi pa, da bi jih med seboj oddaljila. Vendar pa se vsi strinjajo, da si ne želijo, da bi z uvedbo podpornih tehnologij izgubili osebne stike. Tehnološka rešitev bi jih lahko čustveno povezala s svojci, vendar imajo raje osebne stike. Govorili smo še o drugem vidiku povezanosti, in sicer so nekatere sodelujoče, ki nimajo svojcev, omenile, da so se s sosedi

dogovorili, da pogledajo en za drugim, če se nekaj dni ne opazijo, in trdijo, da ljudje znajo poskrbeti drug za drugega v svoji soseščini. Udeleženske prvega soustvarjalnega srečanja menijo, da uporaba senzorjev ne bi izboljšala kvalitete, ampak bi jih oddaljile od njihovih bližnjih sorodnikov oziroma prijateljev, ki so istočasno njihovi neformalni oskrbovalci. Komunikacija je za sodelujoče ključnega pomena. Nikakor si ne želijo, da bi izgubili osebne stike z družino ali prijatelji.

Pri zadnjem sklopu – **strahovi ob morebitni uporabi** so sodelujoči popolnoma brez skrbi. Eden izmed udeležencev je omenil zgolj, da se lahko zgodi, da naprava zataji, drugo udeleženko pa je zanimalo, ali napravo lahko zlomi. Starejši niso izrazili strahov ob morebitni uporabi predstavljene tehnološke rešitve ali njej podobne rešitve.

Sodelujoče močno skrbi varovanje zasebnosti ter preveliko poseganje v zasebnost uporabnika, vendar bi to sprejeli v zameno za več varnosti. Pokazalo se je, da se tudi občutek povezanosti s svojci preko nadzorovanosti povezuje z varnostjo. Svojec nadzoruje starejšega, pri čemer oba čutita povezanost preko naprave. Svojec je nato lahko bolj pomirjen, starejši pa se počuti bolj varnega, saj ve, da nekdo spremlja njegovo zdravje in počutje.

Sodelujoči so menili, da podporne tehnologije brez senzorja za gibanje nimajo nikakršne uporabnosti. Potencialni uporabniki so želeli nakazati problematiko, kadar je potencialni oskrbovalec neaktiven – omenili so popoldanski spanec, kakor tudi na problematiko nezmožnosti zanašanja na oskrbovalca ter nepovezanost naprave z routerjem. Sicer pa se sodelujoči ne bojijo morebitne uporabe naprave; prav tako tudi nimajo strahov pred učenjem o uporabi. Navezali so se tudi na nesmiselnost odstranjevanja naprave, če naprava služi svojemu namenu.

Starejši posamezniki se zavedajo pomena učinkovite uporabe naprednih podpornih tehnologij. Čeprav tehnologijo sprejemajo s pridihom skepticizma, lahko vidimo, da so zelo odprti za uporabo raznih naprav, saj se zavedajo, da si lahko z njimi povečajo stopnjo varnosti, udobja in tudi zdravja. Dokaz, da so odprti do sprememb, lahko vidimo tudi v tem, da so se z veseljem udeležili našega soustvarjalnega srečanja z namenom, da se naučijo nekaj novega in da lahko z mladimi izmenjajo zanimive misli in ugotovitve.

5 Literatura

1. Arcelus, A., Megan Howell Jones, Rafik Goubran in Frank Knoefel. 2007. *Integration of Smart Home Technologies in a Health Monitoring System for the Elderly*. Dostopno prek: <http://ieeexplore.ieee.org/document/4224207/?part=1> (18. maj 2017).
2. Astell, Arlene. 2013. Technology and Fun for Happy Old Age. V *Technologies for Active Aging*, ur. Andrew Sixsmith in Gloria Gurman, 169–188. New York: Springer.
3. Beringer, Robert, Andrew Sixsmith, Michael Campo, Julie Brown in Rose McCloskey. 2011. The “acceptance” of ambient assisted living: Developing an alternative methodology to this limited research lens. V *Lecture Notes in Computer Science*, 161–167 Berlin: Spriger
4. Bertera, M. Elizabeth, Binh Q. Tran, Ellen M. Wuertz in Aisha A. Bonner. 2007. *Attitudes towards health technologies for telecare and their relationship to successful aging in a communitybased older minority population*. Forum on public policy: a journal of the Oxford round table. Dostopno prek: https://www.researchgate.net/publication/239751899_Attitudes_Towards_Health_Technologies_for_Telecare_and_Their_Relationship_To_Successful_Aging_in_a_Community-Based_Older_Minority_Population (6. julij 2017).
5. Bierhoff, Ilse, Sonja Muller, Sandra Sproll, Sarah Delaney, Paula Byrne, Vesna Dolničar, Babis Magoutas, Yiannis Verginadis, Elena Avatangelou in Claire Huijnen. 2017. *Ambient Assisted Living systems in real life situations: Experiences from the SOPRANO project*. Boston: Springer.
6. Bødker, Susanne. 1996. Creating conditions for participation: conflicts and resources in systems design. *Human–computer interaction* 11 (3): 215–236.
7. Bond, John, Sheila M. Peace, Freya Dittmann-Kohli in Gerben Westerhof. 2007. *Ageing in Society*. SAGE publications. Dostopno prek: google books.
8. Center for Technology and Aging. 2010. *Fact sheet: Highlights from the assistive technologies for Functional Improvement: Technology Review*. Dostopno prek: <http://www.phi.org/uploads/application/files/>

- 3exrzburrx9vqc297f7gntqslgvhyia6l6v47rv2w5mwayep1.pdf (14. marec 2017).
9. Cuttler, Carrie in Peter Graf. 2007. Personality predicts prospective memory task performance: An adult lifespan study. *Scandinavian Journal of Psychology* (48): 215–231.
  10. Čelebić, Gorana in Dario Ilija Rendulić. 2012. *ITdesk.info – načrtovanja računalniškega e-izobraževanja s prostim dostopom – Priročnik digitalne pismenosti*. Dostopno prek: http://www.itdesk.info/slo/prirocnik/prirocnik_osnovni_pojmi_informacijske_tehnologije.pdf (14. julij 2017).
  11. Davidson, M. Charles in Michael J. Santorelli. 2008. *Network effects: An introduction to broadband technology & regulation*. Washington, DC: U.S. Chamber of Commerce.
  12. De Couvreur Lieven in Richard Goossens. 2011. Design for (every)one: co-creation as a bridge between universal design and rehabilitation engineering. *CoDesign* 7 (2): 107–121.
  13. De Couvreur Lieven, J. Detand in Richard Goossens. 2011. *The role of flow experience in codesigning open-design assistive devices*. Dostopno prek: <https://biblio.ugent.be/publication/1954722>
  14. Demiris, G., M. J. Rantz, M. A. Aud, K. D. Marek, H. W. Tyrer, M. Skubic in A. A. Hussam. 2004. Older adults' attitudes towards and perceptions of 'smart home' technologies: a pilot study. *Medical Informatics & the Internet in Medicine* 29 (2): 87–94.
  15. Dolničar, Vesna. 2009. Podporne tehnologije – podpora ali ovira medgeneracijske solidarnosti. V *Brez spopada: kultur, spolov, generacij*, ur. Veronika Tašner, 275–290. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
  16. ---, Andraž Petrovčič, Mojca Šetinc, Igor Košir in Matic Kavčič. 2017. *Understanding Acceptance Factors for Using E-Care Systems and Devices: Insight from a Mixed-Method Intervention Study in Slovenia*. Ljubljana: Faculty of Social Sciences.
  17. Doughty, Kevin, Andrew Monk, Carole Bayliss, Sian Brown, Lena Dewsbury, Barbara Dunk, Vance Gallagher, Kathy Grafham, Martin Jones, Charles Lowe, Lynne McAlister, Kevin McSorley, Pam Mills, Clare Skidmore, Aileen Stewart, Barbara Taylor in David Ward. 2007. Telecare, telehealth and assistive technologies

- do we know what we're talking about? *Journal of Assistive Technologies* 1 (2): 6–10.
18. Doughty, Kevin, Keith Cameron in Paul Garner. 1996. Three generations of telecare of the elderly. *Journal of telemedicine and telecare* 2 (2): 71–80.
  19. Feist, Helen in Kelly McDougall. 2013. Older people's use of new communication technologies: research findings & policy implications. *Australian population & migration research centre*, 1 (8). Dostopno prek: http://www.adelaide.edu.au/apmrc/pubs/policy-briefs/APMRC_Policy_Brief_Vol_1_8_2013.pdf (20. avgust 2017).
  20. Fisk, Malcom J. 2003. *Social alarms to telecare: Older people's services in transition*. Chicago: The University of Chicago Press Books.
  21. Gilhooly, Mary L. M., Kenneth J. Gilhooly in Ray B. Jones. 2009. Quality of life: Conceptual Challenges in Exploring the Role of ICT in Active Ageing. V *Information and Communication Technologies for Active Ageing*, ur. Marcelino Cabrera in Norbert Malanowski, 49–76. Amsterdam: IOS Press.
  22. Glueckauf, Robert L. in Timothy U. Ketterson. 2004. Telehealth interventions for individuals with chronic illness. Research review and implications for practice. *Professional psychology: research and practice*, 35 (6): 615–627.
  23. Goodacre, Kate, Claudine McCreddie, Susan Flanagan in Peter Lansley. 2007. Enabling older people to stay home: How adaptable are existing properties? *British Journal of Occupational Therapy* 70 (1): 5–15.
  24. Hancock, A. Peter, Aaron A. Pepe in Lauren L. Murphy. 2005. Hedonomics: The power of positive and pleasurable ergonomics. *Ergonomics in Design* 13 (1): 8–14.
  25. Hojnik Zupanc, Ida. 1999. *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
  26. Hoque, Rakibul in Golam Sorwar. 2017. Understanding factors influencing the adoption of mHealth by elderly: An Extension of the UTAUT model. *International journal of medical informatics*, (101): 75–84.
  27. Kerbler, Boštjan. 2013. *Stališča starejših do oskrbe na domu na daljavo*. Urbanistični inštitut Republike Slovenije. Dostopno prek: <https://revije.ff.uni-lj.si/Dela/article/view/dela.39.5.87-106> (20. avgust 2017).
  28. Klemenčič, Sonja in Valentina Hlebec. 2007. *Fokusne skupine kot metoda presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

29. Lorca, Julio in A. Jadad. 2006. In search of e-well-being: an essential dimension of e-health, *Revista Esalud* 2 (6): 1.
30. Melenhorst, Anne-Sophie, Wendy A. Rogers in Don G. Bouwhuis. 2006. Older Adults' Motivated Choice for Technological Innovation: Evidence for Benefit-Driven Selectivity. *Psychology and Aging* 21 (1): 190–195.
31. Nagode, Mateja, Lea. Lebar, Nadja Kovač, Nejc Vidrih, Špela Orehek, Jan Škrajnar in Katja Bušič. 2016. *Izvajanje pomoči na domu: Analiza stanja v letu 2015, končno poročilo*. Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. Dostopno prek: <http://www.irssv.si/upload2/Izvajanje%20PND%20za%20leto%202015.pdf> (18. avgust 2017).
32. O_M_1_65. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
33. O_M_1_69. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
34. O_M_2_69. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
35. O_M_22_1. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
36. O_M_3_70. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
37. O_M_4_67. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
38. O_M_5_75. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
39. O_M_6_75. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
40. O_M_7_73. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
41. O_M_8_61. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
42. O_Ž_2_60. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
43. O_Ž_21. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 26. april.
44. O_Ž_3_61. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
45. O_Ž_4_63. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
46. O_Ž_5_58. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
47. O_Ž_6_63. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
48. O_Ž_7_67. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
49. O_Ž_8_78. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
50. O_Ž_9_66. 2017. Intervju z avtorico. Ljubljana, 18. april.
51. Olson S. 2010. *The Role of Human Factors in Home Health Care. The national academies press* 145–173.
52. Pater, Martjin. 2009. *Co-creation's 5 guiding principles*. Amsterdam: Fronteer Strategy. Dostopno prek: <http://fronteer.amsterdam/media/uploads/2016/10/161003-FRONTTEER-WHITEPAPER-1.pdf> (7. marec 2017).

53. Percival, J. in J. Hanson. 2006. Big brother or brave new world? Telecare and its implications for older people's independence and social inclusion. *Critical social policy* 26 (4): 888–909.
54. Rajj, Katariina in Paula Lehto. 2008. *Caring TV as a service design with and for elderly people*. V *New directions in intelligent interactive multimedia*, ur. George A. Tsihrintzis, Maria Virvou, Robert J. Jhowlett in Lakhmi C. Jain, 481–488. Berlin: Springer.
55. Ramovš, Jože. 2013. *Staranje v Sloveniji - Raziskava o potrebah, zmožnostih in stališčih nad 50 let starih prebivalcev Slovenije*, ur. Jože Ramovš, Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.
56. Redford, Linda J. in Pamela Whitten. 1997. Ensuring access to care in rural areas: the role of communication technology. *Generations* 21 (3): 19–24.
57. Robitaille, Suzanne. 2010. *The Illustrated Guide to Assisitive Technology and Devices: tools and gadgets for living independently*. New York: Demos Medical Publishing.
58. Sanders, Elizabeth B.-N. 2006b. Design serving people. V *Cumulus Working Papers*, ur. Eija Salmi in Lotta Anusionwu, 28–33. Copenhagen, University of Art and Design.
59. --- in Pieter Jan Stappers. 2008. Co-creation and the new landscapes of design. *CoDesign* 4 (1): 5–8.
60. Saranummi, N., I. Korhonen, S. Kivisaari in H. Ahjopalo. 2006. A framework for developing distributed ICT applications for health, distributed diagnosis and home healthcare. Dostopno prek: <http://ieeexplore.ieee.org/document/1624816/?reload=true> (7. julij 2017).
61. Selwyn, Neil. 2004. The information aged: a qualitative study of older adult's use of information and communications technology. *Journal of Aging Studies* 18: 369–384.
62. Simončič, Mojca in Metka Zaletel. 2016. *Zdravje v občini – opis kazalnikov*. Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), 4. Dostopno prek: obcine.nijz.si/Dokumenti/pdf/Definicije/Definicije%20kazalnikov.pdf (7. julij 2017).
63. Sixsmith, Andrew. 2013. Technology and the Challenge of Aging. V *Technologies for Active Aging*, ur. Andrew Sixsmith in Gloria Gutman, 7–25. New York: Springer.

64. Sorell, Tom in Heather Draper. 2012. Telecare, surveillance, and the welfare state. *The American Journal of Bioethics* 12 (9): 36–44.
65. Story, Molly Follette, James L. Mueller in Ronald. L. Mace. 1998. *The universal design file: a guide to designing for people of all ages and abilities*. Raleigh, NC: NC State University.
66. Šetinc, Mojca. 2015. *Uporaba podpornih tehnologij med starejšimi v Sloveniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
67. Širčelj, Milivoja. 2009. Staranje prebivalstva v Sloveniji. V *Starejši ljudje v družbi sprememb*, ur. Valentina Hlebec, 15–44. Maribor: Aristej.
68. Taffe, Simone. 2015. The Hybrid designer/end user: Revealing paradoxes in co-design. *Design Studies* 40: 39–59.
69. Valenčak, Slavica. 2012. Kaj je v Sloveniji starosti prijazno in kaj ne? *Kakovostna starost*, 15 (1): 3–19.
70. Van Hoof, J., H.S.M. Kort, P. G. S. Rutten in M. S. H. Duijnste. 2011. Ageing-in-place with the use of ambient intelligence technology: Perspectives for older users. *International journal of medical informatics* 80 (5): 310–331.
71. Vertot, Nelka. 2010. *Starejše prebivalstvo v Sloveniji*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/1210/StarejsePrebivalstvo.pdf> (14. marec 2017).

Priloge

PRILOGA A: VABILO DRUŠTVU ZA SODELOVANJE PRI SOUSTVARJALNEM SREČANJU

Spoštovani,

smo študenti Družboslovne informatike na Fakulteti za družbene vede. V tem študijskem letu izvajamo raziskavo z naslovom: *Podporne tehnologije med starejšimi*. Namen raziskave je ugotoviti, kakšen pogled imajo mlajši starejši na podporne tehnologije in v kolikšni meri jih uporabljajo. Raziskava se izvaja v sklopu predmeta Metodološki praktikum pod mentorstvom doc. dr. Vesne Dolničar. S sodelovanjem v raziskavi bi pripomogli k boljši družbi in izboljšanju prestopa v prijazno starost.

K sodelovanju vabimo prebivalce Slovenije starejše od 60 let. Na podlagi primernih društev je bilo mednje izbrano tudi vaše. Čeprav je sodelovanje v soustvarjalnem srečanju prostovoljno, vas vljudno vabimo, da privolite k sodelovanju, saj je za uspeh raziskave pomemben vsak odgovor.

Srečanje bi se izvedlo v prvi polovici aprila 2017 s čimer se lahko prilagodimo prostemu času vaših članov. Prilagodljivi smo tudi glede lokacije, kar pomeni, da vas lahko obiščemo tudi v vaših prostorih. V kolikor le-teh vaše društvo nima, najprimernejšo lokacijo za vas priskrbimo mi.

Vsi podatki, zbrani na soustvarjalnem srečanju sodijo med zaupne, kar pomeni, da bo poskrbljeno za varovanje podatkov – ti se bodo uporabili izključno za študijske namene. Za poročilo raziskave bomo uporabili zgolj vaš spol in starost.

V kolikor ste v vašem društvu pripravljene sodelovati ali imate kakršno koli vprašanje, nas prosim kontaktirajte na telefonsko številko 040-415-502 (Maruša) ali 040-234-685 (Aleksandra) ali na elektronski naslov: *metodoloski.fdv@gmail.com*, lahko pa pišete tudi naši mentorici doc. dr. Vesni Dolničar na *vesna.dolnicar@fdv.uni-lj.si*. V kolikor bi bili pripravljene sodelovati, bomo udeležence za to tudi nagradili z darilom v vrednosti do 5 €, poskrbimo pa tudi za pogostitev.

Vnaprej se vam zahvaljujemo za sodelovanje in vas lepo pozdravljamo,

Aleksandra, Maruša, Robi, Žan S. in Žan Ž.
študenti Družboslovne informatike na Fakulteti za družbene vede, Univerza v Ljubljani

PRILOGA B.1: TRANSKRIPT

Center za izobraževanje - Cene Štupar

M: "No, pred vami je predvprašalnik. Torej, vsi ti podatki, ki jih boste dal, bodo uporabljeni le za študijske namene. Mi smo študentje s FDV-ja in delamo študijo na podporni tehnologiji med starejšimi - torej danes se bomo o tem tudi velik pogovarjal, tko da najprej bi js prosila, da izpolnete predvprašalnik, pa tole izjavo. To pa, da veste... Telefoni, ki so na mizi, so uporabljeni za snemanje in tut izjava je, da se s tem strinjate in tudi to bo uporabljeno za študijske namene."

O_Ž_2_60: "Oprostite, pametni telefon verjetno pomeni ta vaš pametn? Js sam ga kupio, u, šele dva dni ga mam [smeh]... mislim, ne morm se hvalit, mam ga... Ampak res ne znam."

O_M_1_65: "Kaj pa je namen študije? Kje ste ga kupla, v Telemachu?"

O_Ž_2_60: "Zeje je recimo na vibracije [smeh] ne vem, neki sm prtisnla, ne znam ga uporabljat in zdj namest... Namest da mi zvoni, sm ga dala sem zarad džja [smeh]. Kupila sm ga u prostoj prodaji. To je, mam ga, ampak to ne pomeni, da ga uporabljam [smeh], k ne znam."

M: "Kar napište da ga boste uporabljala, ane."

O_Ž_2_60: "Mam namen. Hvala."

M: "Kar napište."

O_Ž_8_78: "Ker'ga pa še to zanima, no..."

M: "Velik stvari je treba najprej izpolnt, predn začnemo, ane. Vi pa ste bila res hitra."

O_Ž_4_63: "Evo, to še mam."

M: "To je pa še tista izjava, k sm rekla, da se snema pa da bodo zbrani podatki uporabljeni izključno za študijske namene."

O_Ž_2_60: "Evo, to še mam."

M: "Še malo počakamo ane, da vsi izpolnemo, ..."

O_Ž_2_60: "A veste kaj, mal preberemo in premislimo, da ni glih tko da, ne, ne, da, ne."

M: "Bomo kar začeli. Jaz sem Kaja. Kot smo rekli, smo študenti iz FDV-ja. Danes bom jaz moderirala to naše današnje srečanje. Soustvarjalno srečanje, kar pomen, da boste vi velik

govoril, mi pa bol mal, ane. Am. Hvala. To je Alex. Ona bo men pomagala tud moderirat, pa še ostala dva študenta Robi, pa Maruša.”

O_Ž_8_78: “Tko del’č ne vid’m, [smeh] kaj ma napisan...”

O_M_22_1: “Robi sem, ja.”

M: “A tuki se vidi pr men?”

O_Ž_8_78: “A vidite vi?”

M: “No, zej bi pa prosila, če se tudi vi na kratko predstavite, poveste kaj o sebi, tko da... Boste kar vi začel.”

O_Ž_8_78: “Dejte tko.”

M: “A tko?”

O_Ž_8_78: “Zakaj?”

M: “Kr želite, kratko predstavitev o vas... Če imate kakšno... Kaj mislte, kaj bomo danes delal... Tko.”

O_Ž_8_78: “Ne vemo.”

M: “Ne veste?”

O_Ž_8_78: “Ne, ker nam ni bilo povedano. Samo naslov kaj je to”

O_M_1_65: “Si predstavljamo ne... Pa telefonska. Ne.”

O_Ž_8_78: “Kaj boste pa.... Js sm predvidevala, da boste hotl vedt kej o ns, kaj počnemo, zakaj se zanimamo pa kej tazga. Vsebinsko res neb vedl... ”

M: “Mhm.”

O_Ž_7_67: “Bomo zdele zvedl.”

M: “Kaj si pa predstavljate kot podporne tehnologije? Mogoče lahko to poveste pol.”

O_Ž_8_78: “Podpora tehnologije?”

M: “Podporna tehnologija.”

O_Ž_8_78: “Podporna tehnologija starejšim mislete?”

M: “Tako. Tako.”

O_Ž_8_78: "Js mislim to kar smo zdej, za nas, ane, ko smo res že mal starejši, ane, so te ta nove zadeve, kar je mobilne zadeve, kakšni mediji ti niso ravno podpora, ne, ampak je zmeda. Tko da, ... Ne vem, kaj bo blo še."

O_Ž_7_67: "Podpora je pomagalo."

M: "Mhm. Ja."

O_Ž_8_78: "Ampak podpora teh-no-lo-gi-je, ... Ne? To pomeni, kaj za ene tehnologije še, ne, ..."

M: "Mhm. Tako, ja. Kaj vam omogočajo, kot starejšim, ane?"

O_Ž_8_78: "Da."

O_Ž_6_63: "Men se zdi ta spekter dost širok, ne samo telefoni, računalniki, ne gre le za področje izobraževanja in ozaveščanja, ampak tudi zdravje, gibanje, am... Širjenje socialne mreže, socialnih stikov, ..."

O_Ž_8_78: "Sam to ni tehnologija"

O_Ž_8_78: "To je vse pomoč... Pomoč... Na podlagi tehnologije."

O_Ž_6_63: "Tehnologija je vse, ne."

M: "Tako. Bomo razčlenl, ane. Ampak... Zdej pa lahko gremo na kratko, da se predstavte, pa poveste samo z eno besedo, kaj vam podporni tehnologija predstavlja. Tko da, ... Če kar začnete."

O_M_1_65: "Js sm S***. Podporni tehnologija mi predstavlja zdej trenutno popolno zmedo, ker ne vem na kaj se naj oprem. Tele... Računalnika nimam. Interneta nimam, poskušal pa sem pri Telemachu, vendar so zlo neprijazni, am, ja res je, ja. Res je ja. Zelo neprijazni."

O_Ž_2_60: "A niso. Eni niso. Odvisno kam gre. Ker so razni..."

O_Ž_6_63: "Upam da ne bom šla v to smer. [smeh]"

O_M_1_65: "Ker so mi dal en telefon, ker ga enostavno ne morm uporabljat, ... Ne vem. Premejhn za moje prste. In so me ... Zašil. Ane. Telefon recimo, da bi mel tam internet, on pa tret, eh... Nočejo te naučiti, to je enostavno. Oni so samo trgovci in konc, ne. Za televizijo so mi dal tist umesnik pa use, ane. Z računi, pa boljše, da sem tiho. "

M: "No to pa... Zdaj pa ne bomo o tem v debati, ane. A lahko gremo naprej?"

O_M_1_65: "Sem imel včasih računalnik, sem ga uporabljal, potem pa sem, po, spoznal nekega z osnovne šole, amm... človeka, ki dela za udbo, to sem pol ...mje... In me je osušu za use."

M: "Mhm."

O_M_1_65: "In za pomivalni stroj in za računalnike, za laptop ane, pr vs mate drgač, ampak kaj čem družga rečt, ne."

M: "Hvala."

O_Ž_2_60: "Dober dan. Js sem. Moje ime je B***** M*****. Meni... Js sm stara 60 let in meni je absolutno jasno, da so nove tehnologije zlata vredne, ampak če jih znaš uporabljat. Iiinn zto smo tukej, da - vsaj js, govorim svoje izkušnje. Kjerkoli se pokaže možnost, da se karkoli naučim, po možnosti, u bistvu samo [smeh] ... Samo možnost obstaja, da je brezplačna, ker drugače so ti tečaji za nas zelo dragi. Se prijavim... Tako, da, ... Lahko samo pohvalim Cene Štupar, da ma perfektne perfektne tečaje brezplačne, zelo kvalitetene, k so meni ogromno pomagali, glede mnogih znanj, glede teh tehnologij, ker js morm te tehnologije pohvalit - zelo koristne, te podpore starejšimi in mlajšimi... Mislim. Vsem generacijam, ker lahko reši življenje, recimo ne, da gremo te osnovne, prej ni bilo recimo mobilnega telefona, prvo GSM omrežje... Tko se je začelo. Če si bil nekje v naravi, če si hodil, če si se spotako recimo... Če si šu u hribe, si bil gotov, si nisi mogu javit. Tko. Zdej pa ubrnš telefonsko številko in pride helikopter. Zdej js to morda mau predaleč grem. Ampak, so zelo koristne. Obstajajo tudi te, k jih js ne puznam, ampak se bom naučila, recimo te brezplačne aplikacije za pogovor s telefonom, kot so Viber, Whatsapp, recimo ta video konkurenca - Skype. Js to nč ne poznam. Ampak se bom naučila. Obstaja možnost. Torej treba sam se učit. Zdej sm končala [smeh]."

M: "Vidm, da mate kr dobro predstavo o podpornih tehnologijah, am... Zdaj pa naprej."

O_Ž_2_60: "Mislm. Ne puznam jih, ampak js jih hvalim, ker su res dobre, ampak je na nam, k mamo pač možnost se naučit. Je treba uporabljat."

M: "Ja, tako je."

O_Ž_2_60: "Torej. Motim. Akcija. [smeh]"

O_Ž_3_61: "Je že ona vse povedala."

M: "Ja, veliko je povedala."

O_Ž_3_61: “Js sm M*****. Zame tehnologija predstavlja, tko kot software, tko vse elektronske naprave, od računalnikov, teh video sistemov, audio sistemov, od računalnika do telefona, do vseh vrst tehničnih naprav, pa vse aplikacije, ki so s tem povezane, ane. In posebej za starejše si predstavljam, da bi morale biti upora... Preprostejše. Aplikacija. Aplikacija, če je uporaba preprostejša, da imajo enostavn navodila in pa... Uporabniško prijazne. Tko, da se lahko začne vključevati v uporabo računalnika ali nečesa, lahko je to tudi O_M_1_69, ki se še s tem v življenju ni srečeval ali pa je preprosto preneroden, al pa mu je stvar tuja in ne upa pritisniti dve tipki na televizije, da bi... Recimo si program nazaj zavrtel, ne.”

M: “Ja, kar mejte v mislih, pol ko bomo mel debato. To so super iztočnice, ane. Tko da, hvala.”

O_Ž_4_63: “Js sm T**** L****. Js sm zdele ene pet let že v penziji. Rada telefoniram. Rada se po Facebooku pogovarjam, ne... Ampak. V kakšne grozne globine ne hodim, ne, ker enostavn, am... Nekak nism tehnični tip in am... Nimam se za najbolj neumno, ampak enostavno si pravim, zakaj bi morala vse sama, če mam za to še koga družga u hiši, k je itak vedno bolj pameten od mene [smeh]... Ne. Tko. Se pustim mal glede določenih stvari pustrežt, ampak, am... Je pa zlo fajna, sej pravim, telefon, za pisanje sporočil, za slikce pošiljat, ne, za, pač za, pošiljat pa kej. Facebook je odličn za deljenje stvari, za pogovor s prijatli, k se lažje na hitr zmenš, kakšno reč, kukr pa po telefonu, pa po tihm se lhko zmenš. Itak pa raje tko vzdržujem take žive socialne stike, ne... Mi ni, recimo Facebook edino okno v svet, ne.”

M: “Mhm. Hvala.”

O_Ž_5_58: “Sem Z*****, pet let sem na ZPIZZ-u, to, kar so gospe rekle, je skorej use isto kar bi reku, ne vem... Tko. Obvladam neki, sam ne pa preveč. To leto sm tko... Pr Cene Štuparju delala, malo več naučila in to. Drgač pa so gospe res use uključle. Mislm res. Približno. Da neb zadrževala.”

M: “Prav, fajna.”

O_Ž_6_63: “Js sm D**** M****. Am... Torej, nekej sm že povedala, kaj si predstavljam kot te podporne tehnologije. Js mislim, da je to širši nabor vsega, kar omogoča starejšim na področju sociale, na področju zdravja, mobilnosti in komunikacijskih orodij. Zdej, kaj sama od tega uporabljam, torej računalnik, internet, mam tudi pametni telefon, sama sem se upirala - sama pri sebi, ampak zdaj sem spoznala, da mi to omogoče še stike z ... Am... Torej uporabljam e-pošto, uporabljam SMS-e, klice sploh, am... Viber in še druga orodja, aplikacije, ne. Tudi jaz se strinjam z gospo, da so navodila včasih preveč zapletena. Sploh, če je vse v tujem jeziku,

zdej naši operaterji se trudijo da prevedejo, ampak včasih kljub prevodom, imam težave, ker koraki niso najbolj razumljivi, res... Tko da. V to smer, če se mogoče še kej. **O_Ž_3_61:** "Če je lahko digitalna miselnost mladih neanalogna. Na ta način ne morš razumet, ane."

O_Ž_6_63: "Mi smo druga generacija."

O_Ž_3_63: "Prevest, ne. Prevest."

M: "No, sej o tem se bomo še dons tut pogovarjal. Tko da... Vidm, da mam kar primerne kandidate. Hvala."

O_Ž_7_67: "Ja. M**** sem, P***** K****. Morem povedat, da se od vseh najmanj tega poslužujem. Mam pameten telefon, grem na računalnik v knjižnico, delam kake nemške naloge, skratka strogo, tisto kar mene zanima. Da bi se po Facebooku pogovarjala, sploh ne pride v poštev. Izredno rada v živo komuniciram. Velik kolesarim, velik hodim in nočem bit suženj, zaenkrat še, računalnika, sploh ne. Televizijo pogledam, to kar me zanima. Radio poslušam, tist kar me zanima. Da bi pa bila suženj. Ne, tega ne maram, ker že ni potrebno, ko bo pa potrebno, pa gre tko vse s tem, ker naše življenje nas čist lepo pele. Ko si bil mlad je blo to, ko si bil srednjih, je blo tko, zdej smo starejši, je to, sam prisluhnit mu je treba, ne. Pridemo do tam. Zaenkrat še tega tok ne rabm, ne."

M: "Mhm. Prov. Hvala."

O_Ž_8_78: "Jaz sem M****, js sm zgleda najstarejša tuki, manjka mi eno leto do osmdstga leta. Vsa moja delovna doba, je blo delo socialne delavke, zato je za mene še vedno najpomembnejša komunikacija, bom kasnej povedala - komunikacija z ljudmi. In to široka. Ne glede, kakšna. Jaz dobivam pozitivno energijo, skoz, tudi med svojim delom in to mi je na prvem mestu, ker pa seveda hočm it seveda skoz s časom naprej, ne, am, tkrt, ko sm jst delala, računalnikov ni bilo, prve stopnje tistih uporabnih, ko so se začele, ne, tem nekak se nism preveč zanimala, pol me je pa blo že sram, k sm poslušala, ane, ko so se pojavl računalniki. Pa sm rekla, tole pa bo treba neki nrdit, da ne bom ustala čist odzadi in tkrt se je pojavla Simbioza, to je dokej kasno. To je blo leta 2011, se je začel, ane. No. Ampak leta 2012 pa sm se js aktivno v to vključla in sm postala soambasador za tisto leto in sm ogromno pridobila. Pol sm to še nadgrajevala, ne do tistga, kar mladi znate, ampak sm absolutno zadovoljna z znanjem. Bolj vesela sm bla, k jst pišem že skoz, am, js sm pisala dnevnik na roke, ampak, ker mam računalnik, pišem pa utrinke in to na računalnik. Ti utrinki pa so taka dejanja, k se me dotaknejo.

Ane, ... Čist kronološko, nekronološko, tudi sanje, ne. Mam zlo burne sanje, ane. Uresničljive, neuresničljive. To pišm. Usak dan.“

M: “In uporabljate za to podporno tehnologijo?”

O_Ž_8_78: “Ja. Pišem to zame, pa če komu ni všeč, samo za eno tipko, pa ni več, ane [smeh]. Toj to. Potem... mislm ampak to zmerno. Ker sm se pa učila tud ene tri jezike, ene osnovno....”

M: “A lahko? Sej bomo mel še čs se pogovarjat med sabo”

O_Ž_8_78: “A lahko do konca povem? Js bi dokončala če dovolte! Glejte... Ja... Če lahko...”

O_Ž_4_63: “Sevede, ja”

O_Ž_8_78: “Zdej nam pa nudjo dokej nekej sredstev, nudijo za izobraževanje starejšim, ane. Tukaj celo brezplačno. Sem pa potegnila vn celo predalčke mojih jezikov, ki so pa bli velika moja ljubezen in obnavljam jezike. Trenutno sem tukaj na Cene Štupar obnovila angleščino, zdjle končujem nemščino, zadnjo stopnjo, jeseni pa nameravam italijanščino. Ker pa se po Skype-u pogovarjam, pišem, ane, mi dost marsikaj prov pride, ane. Rada fotografiram, prenašam potem na računalnik. Skratka, tale pametn telefon sm mela eno leto, ne, tko da neke osnove sm osvojila, ane, kr je moj vnuk potem svojga razbil, kajne, sem mu ga pa dale, ne in zdej... K ga še zmerej plačujem in zdej čakam mojo malo Nokio, da se da še kej pofotografirat, am... Sier pa ne vem, če se mi - statusno, mi nč ne pumen, da bom mela js telefon, pametni telefon, k ga bom mugoče uporabla sam 90 p... sam... 15 procentov, ane. Računalnik je na mizi, računalnik je na tablici, aaa... Za tiste osnovne stvari bo to dovolj i-in tako. Bom kupila neki tazga, kar bo zadostovalo mojim potrebam, k ...“ [smeh]

M: “Hvala, hvala.”

O_Ž_9_66: “M*****. V jeseni življenja. Kr mam zdravstvene težave, aam, tško govorim, tko da prosm, nimam s komunikacijo težav, ampak zaradi, zdravje. Bi pa to rekla, pr dvajsetih sm mislna, da velik veš, nzadnje ugotoviš pr petdst, da se učiš, pr teh letih, k sm na stopnici proti sendst, pa sm ugotovila, da bom sam tist, kar sm še spاسوبna, pa kar želim, pa kar moram, tist bom delala.”

O_Ž_7_67: “Bravo.”

O_Ž_9_66: “Tist bom, ker mam celo zbirko kroničnih bolezni in problemov. Hongovorius sm, če ma kdo kej za uprašat.”

O_Ž_8_78: “Ampak najvažnejše pr tem smo pa lahko vsi veseli, tukej tisti, ki sedimo in tisti, ki tu obiskujemo, karkoli, da imamo voljo, da sploh začnemo. To je pa najpomembnejše, ane?”

O_Ž_9_66: “Gorenci pravjo, ejga, de’vat je treba. Če ne bi migala, pa gibala, pa tist kar me veseli bi bla verjetn še bl u razsulu ker zdravstvo veste, kako je. Torej, prosm.“

M: “Veliko smo že povedal o podpornih tehnologijah in z našim soustvarjalnim srečanjem, želimo starejšim omogočiti, da lahko čim dlje časa živijo neodvisno doma. V domačem okolju. In to mi delamo, s pomočjo raziskav. Skupaj z vami starejšimi in neformalnimi oskrbovalci. Torej danes je to z vami, starejšimi. In tko, kot sem rekla, velik povedat - ideje, nobena ideja ni preveč čudna, pač - kar povejte, kar si misl’te. In naš cilj je pridobiti mnenja potencialnih uporabnikov te storitve Care Signal. Evo. To so v bistvu senzorji, am... Zdej, bom prebrala kar opis Care Signala, kajne. Am. To so senzorji, ki so povezani v tole platformo, to je nek router, ki ga mate doma nameščenega. Mamo tri različne senzorje. Tili so senzorji, ki zaznavajo vaše gibanje, torej, če bi vi slučajno, ne, da bi kdo padu, ...”

O_Ž_8_78: “Ampak tole ni reklama, kar vi govorite?”

M: “Ne, ne. To je za raziskovalne namene.”

O_Ž_8_78: “No, dobro”

M: “Da lahko razumete kako... Da lahko razumete kako se to, kaj to sploh je. Ker bomo dons velik govoril o tem.“

O_Ž_7_67: “Super, super”

M: “ Ta senzor je kontaktni senzor, do se uporablja tkole - da se ga na vrata, tkole. “

O_Ž_7_67: “Na katerakol vrata hočete, kajne?”

M: “Na katera koli, lahko se da na predalnik, lahko se da na okna, lahko se da na vhodna vrata, hladilnik.”

O_Ž_7_67: “In potem naprej ...”

M: “In potem mam še tukile. Tega pa nimam, ker je zdaj to neka sprememba. Mamo pa SOS gumb, tu so senzorji in ta gumb pa je verižica, ki jo lahko uporabnik da okol vratu. Mate pa tud drugo opcijo, to pa je SOS gumb - kot uro, ane. Lahko, da se recimo kej zgodi, prtisnete na to tipko in potem pokliče vašega neformalnega oskrbovalca in potem se z njim pogovarjate, pač tko, k da bi se jaz zdej z njim pogovarjala, ane.

O_Ž_7: "Nisi čist sam, ne?"

O_Ž_2_60: "Ampak, a je ta gumb tk kot telefon isto - to k se lahko pogovarjamo?"

M: "Ja. Ja. Ja. zvočnik je povezan s temle, ta gumb je povezan s to napravo in to... To ne vem točno, kako tehnično to funkcionira, ampak vzpostavi se komunikacija. "

O_Ž_2_60: "Vzpostavi se zveza. [smeh] Govorna zveza, če lahko razumem. Mislim. On na drugi strani te mora slišat, kajne. "

M: "Ja. Ja. Tako, ja.

O_Ž_4_63: "V bistvu, če js prav razumem, to je za tiste ljudi, ki recimo, ne uporabljajo telefončka, ne. Pa recimo, am, kaj jst vem. "

O_Ž_2_60: "Al pa je telefon dao u kopalnico."

O_Ž_4_63: "Telefon, telefon, tko kot se men dogaja, je v dnevni sobi, al pa na vrhu hiše, ane, pa če js padem po stopicah, v tistem..."

O_Ž_7_67: "Js mislm za kej resnega, ne?"

O_Ž_4_63: "Bom sama ostala, ane. "

M: "O tem se bomo še pugovoril. Tko da zdej lahko dalje..."

O_Ž_8_78: "No do konca predstave"

O_Ž_4_63: "Ja ampak to maš laži na roki, ne, kukr pa skoz telefon..."

O_Ž_8_78: "Čakte, a lahko, a lahko do konca predstav?"

M: "Lahko mate uro, lahko mate pa okol vratu ane. Lahko pa tud si pač okol roke zavežete pač to si lahko pač vsak posebi nrdi. Ampak zj tuki, nš cilj ne, ubistvu tega je ugotovit, kako ta storitev pomaga, da boste vi kot oskrbovanci ane čimdlje lahko in čimbolj kakovostni, kakovostno živeli v lastnih domovih. In za neformalne oskrbovalce pa, da bojo razbremenjeni. Torej, neformalni oskrbovalci bojo dobili recimo, primer: Vi padete in boj oni dobil na aplikacijo, da z vami se neki ne dogaja, ne. Recimo, da pet ur ni blo nobene aktivnosti . Torej beležijo se vaše aktivnosti. In te aktivnosti pa sami določte kere hočte, da se beležjo, ne. Lahko samo hladilnik, lahko vrata, pač kar si želite, ne. To je zlo tko no... osebno, ne. Koko si sam nrdi. V stanovanju, kaj rabi, ne in..."

O_Ž_3_61: "To je že prezahtevno." [smeh]

O_Ž_3_61: "Zdej razmišlam o enem 75-letniku, ki je bolan..."

O_Ž_4_63: "Sej to si ne naštima sam. To mu drugi pripravjo, on samo na gumb pritisne."

O_Ž_3_61: "No ne vem zdej, mogoče ne zastopm spet navodila čist, ne."

M: "Ja ja ja, saj."

O_Ž_3_61: "To je nemogoče, da si O_M_1_69, k je bolehn, str 75 let, ki ma neka funkcija, k mu ne vem ktera, zdej odvisno kakšno bolezen ma, je nemogoče, da si ..."

M: "Ja ja ja.... To sm vm pa hotla povedat zdej. Da je pa to ubistvu naloga neformalnega oskrbovalca in, da mi se ne bomo zdej tok o tem pogovarjal, o namestitvi, ampak samo pač..."

O_Ž_3_61 : "O uporabi."

M: "To kar vi, bi vidl, ne. Vi boste vidl doma recimo senzorje pač kot oskrbovanci in to je zdej pomembno. In ni nč pomembno kako se to namesti, kaj... nč ne bo niti piskal. To ni zdej tok pomembno, ne."

O_Ž_8_78: "Aha, a dovolte? Na začetku ste rekl, da so oni sponzor, ne, tegale..."

M: "Kdo?"

O_Ž_3_61: "SmartCom."

O_Ž_8_78: "Ta firma tega je sponzor vsega ane?"

M: "Ampak to je vse za raziskovalne namene."

O_Ž_8_78: "Vi men pa zdej neki povejte. Kok tisoč Slovencev si bo lahko to privoščilo s pokojnino do 400 eurov."

O_Ž_7_67: "Sej še ne vemo kok stane."

O_Ž_8_78: "Draga moja poceni ni!"

O_M_1_65: "Pocen ni, ja."

O_Ž_8_78: [smeh]

M: "Ja o ceni... o tem se ne bom pogovarjal dons."

O_Ž_8_78: "Ja ne bomo sam je pa bistvenega pomena. "

O_M_1_65: "Kaj pa če maš ključ v vratih?"

O_Ž_8_78: "Ti si ne moraš niti izobraževanja privoščiti, kje je pol šele tole."

O_M_1_65: "Rabiš pomoč, prtisneš in maš ključ v vratih."

O_Ž_8_78: "Jest vem, de jo nam mela."

O_M_1_65: "Padeš."

O_Ž_9_66: "Aaaa a dovolte?"

M: "Taka situacija, ko bo recimo lahko vs svoj vidu, da je neki narobe. In bo lahko dejansko ..."

O_Ž_8_78: "To bojo redki k si bojo to lahko prvoščl."

O_Ž_4_63: "Čaki kdo je ta neformalni oskrbovaaaaalec? Kaj je to zaena vloga, če ..."

M: "Predstavljate si, ..."

O_Ž_4_63: "Mislm, kdo je to, komu pozvoniš."

O_M_1_65: [smeh]

O_Ž_8_78: "To ni zaston... To ni kila kruha. To je took drago, da si ne more tist upokojenc k ma pokojnino nizko prvošt, vrjemte mi..."

M: "A lahko... A se lahko zmenmo? Gospa bo neki povedala ..."

O_Ž_8_78: "Take tehnologije... Sj to ni zaston."

O_Ž_9_66: "Namreč moja zadnja služba je bila to oskrbovalka. To je pa zdej uporabo odvisn od tistga oskrbovanca, kakšno bolezensko stanje ima. Če ma O_M_2_69 demenco, parkinsonovo ali kr koli ali popolnoma kap, tudi to smo mel ključ, da si pršou notr, ga previu, urihtou, nahranu in šou."

O_Ž_7_67: "Kok ste pa..."

O_Ž_9_66: "In so mel gumb. Trenutek.... In tist k je starostnik, usposoblen, da ma še um in vse ostalo gibanje lahko to uporabla. A veste, drugač ni govora. In tudi tm tistm centru k so dekleta delale 24 ur na dan, za ta klic, so mele tud seznam, koga poklicat, da je biu dostopn do tega. Odpade pa pr demenci al nepokretni."

M: "Ja, to je res."

O_Ž_8_78: "Absolutno!"

M: "Zato bi js vs rada prosila, da se date v situacijo, ko ste stari okoli 80 let in bi dejansko to uporabljali in nimate kšne take hude oblike bolezni, demence al pa kšne kapi. Tko, da ste še aktivni in da živite dl časa... Bit doma, ne. Da ne greste v kšne institucije."

O_Ž_8_78: "To želimo vsi."

M: "Tko da zdej k se pogovarjamo bi vs prosila, da se date nekak v to vlogo."

O_Ž_6_63: "Torej predpostavka je, da živiš sam?"

M: "Tako."

O_Ž_8_78: "Finančno to ne bo poceni, drugič pa tisti najhujši tega ne bodo mogli uporabljat. Dokler je piskr še čist..."

O_Ž_6_63: "Da si starejši, ki se ti lahko doma kej zgodi. In v tem primeru lahko potem aktiviraš ta SOS gumb in si poiščeš pomoč."

M: "Ja. So še druge opcije ampak to je samo en primer tega, ne. Za tale recimo senzor. Okej. Tko da, dejmo zdej kr pridt na tele slike. Mene ubistvu zanima kako bi se vi počutl, če bi bli v vašem prostoru, v tem domačem prostoru nameščeni taki senzorji. Recimo, ne, v dnevni sobi zdele..."

O_Ž_8_78: "Ta trenutek?!"

M: "Čez 10 let, no."

O_Ž_8_78: "Sej pravm, zdej v stanju v kakršnm smo."

M: "Ja ja, tako."

O_Ž_8_78: "To sm misla."

M: "Za vs ja. [se obrne na levo] Kr povejte."

O_Ž_9_66: "Namreč, zdej smo pa tuki. Tehnologija napreduje. Okej. Ta napeljava, una napeljava za dioksid, to, un, use elektronika utripa."

M: "Mhm."

O_Ž_9_66: "Kaj pravjo znanstveniki in zdravniki? tm k se nahajaš, čim menj. Zdej je pa tudi to odvisn od posameznika ali zazna to, kr je le neki. Pa če ma srčni spodbujevalnik in razne stvari."

O_Ž_8_78: "Ne sme."

O_Ž_9_66: "To je moteče!"

O_Ž_8_78: "Jap."

M: "Mhm. No tukaj nič ne..."

O_Ž_9_66: [se obrne proti zapisnikarju] "Pište!" [smeh]

M: "Tukaj nič ne utripa, hvala za mnenje."

O_Ž_8_78: "Ja to je vse res, absolutno."

M: "To nič ne utripa, tale kontaktni pa utripa. Ta pa ne."

O_Ž_9_66: "O_M_2_69 zazna, ne se mi smejat..."

O_Ž_8_78: "Js se vm ne smejem, ker točno tko je."

O_M_1_65: "Magnetno, magnetno...?"

O_Ž_9_66: "Valovanje. Ne znam se učash izrazi..."

O_Ž_8_78: "Tle se čist točno povedala, tko je."

O_Ž_6_63: "A lahko samo js? Glejte, js mislm, da bo treba tehtat. A te moti valovanje al plus, ki ga ta naprava prinaša. Če je O_M_2_69 sam, nima sorodnikov, nima nekoga, ki bi vedno prhajov k njemu, am... Mislm, da ima ta naprava prednost. Če so seveda uporabljáš ane. Se pa vsak sam odloči, ne."

M: "Ampak kako bi se pa vi počutil v, če bi mel to doma v prostoru? To vs ne snema, ne, ne utripa."

O_Ž_8_78: "Glejte, k ste rekla, ne moti vs magnetno valovanje."

O_Ž_6_63: "Ja."

O_Ž_8_76: "Draga moja. Že če pridete na terapijo, kamrkol v klinični center, ... Ja, je magnetno valovanje! Ti maš spodbujevalnik, posebej piše ne uporablat."

O_Ž_6_63: "Ne, ne. Ne v teh primerih. In to so omejitve."

O_Ž_8_78: "Potem, ko prideš na uno fizioterapijo, nobene take stvari. Tud operirajo te ne, ker to magnetno valovanje ni zanemarljivo. To ti lahko nrdi hudo hudo škodo. No, samo to. Če že

rastlinica določena, k jo kuhaš za čajčk, vpliva na uživanje določenih tablet... Naprimer js sm zdej slučajno poslušala zeliščarja, k mamu koprivo za vsestransko, kako je zdrava.“

O_Ž_6_63: “Pa ni ne.“

O_Ž_8_78: “Sploh ni res. Ane... Ker to vpliva če vzemaš ti tablete za to, pa za to, pa za to, se ti vse skp kukr rečejo poremeti, ane? Ne pa še magnetno valovanje pa ne samo tega. Česar koli. Ane... Tko, da... Ne vem no...“

O_Ž_6_63: “Da js opopolnm svoje razmišljanje... Seveda, tud js se izogibam tega pretiranga magnetnega valovanja. Vendar brez vsega pa tud ne morš potem...“

O_Ž_8_78: “Hja. Niste še skoz šli, da bi to imel. “

O_Ž_6_63: “Gledam televizijo, skratka, televizija tudi seva. Skratka vse seva, računalnik ,... In se odločš in tehtaš a so prednosti tega občutka varnosti ob tej napravi am... Pretehtajo v primerjavi s sevanjem, ki ga naprava povzroča.“

O_Ž_6_63: “Js bi se odločila za to. “

M: “Okej, po pa pejmo kr v opis potencialne situacije, da si boste znal predstavlat o čem govorim, ane. Torej, zdravnik vm je predpisou jemanje zdravil, vsako jutro pa vsak večer. In večinoma redno jemljete, zdej se pa ne spomnete a ste zjutri uzeli zdravilo al ne. Torej, se vm je kej podobnega že zgodilo? In kaj bi storili v taki situaciji?“

O_Ž_9_66: “Spet js.“

O_Ž_8_78: “Kr povejte.“

O_Ž_9_66: “Bom hitr začela. Dve leti po penzjonu se je vse sesul. In tudi med drugim so odkril, hvala bogu taki zdravniki, da so srčni, da so še mene presenetl. In zaradi svojega zdravja morm jemt tablete. In tko k vi pravte. Po določenm času sm opazila, da tist moment neki ne vem. In predvsem sm tud tako službo mela, da sm, zadnjo službo, pa sm mogla nardit tudi seminarje pa tko naprej. Usposobl se je to. A veste? In me je tudi to prtegnil. Skratka. Sm začela pisat na listk v trgovino to al pa zadnč, ne vem, a je kšna od tuki k smo z Nino mel ...“

O_Ž_7_67: “Ja, jajčka.”

O_Ž_9_66: “Ja, tist moment nism vedla kuga tista beseda pomen, kaj nej stavk nrdim. Pride tko. Priznam. In tko moreš sprejet. Ker tablete nekatere so, da ti pomagajo, po drugi strani te pa...“

O_Ž_7_67: "Škodujejo."

O_Ž_9_66: "Ja. In moj zdravnik je doktor Petoušek. Meji da na testiranje pa tko naprej. Drug zdravnik zaradi teh zdravil pa tko naprej, na neke vaje pa merjene pa tko naprej. Da sm strokovne članke prinesla, sam si nimamo kaj pomagat. Dom, ciprese. Bo treba to uživati."

O_Ž_7_67: "Ampak recimo..."

O_Ž_9_78: "Ker bolezn je pa ... ostane v men pr teh zdravil s Status Quo."

M: [se obrne proti O_Ž_7_67] "Kaj ste hotla reči gospa?"

M: "To mislim v zvezi s tabletami, kaj ste hotla povedati?"

O_Ž_7_67: "Da bi spomnla ta zadevca."

O_Ž_2_60: "Ka ne bi znali katero tableto, da spijemo, kako bi si pomagali s to napravo? Če sm prav razumela."

M: "Ja, ja. Torej zdej vm bom kr postavla vprašanje pa si boste mogoče sami odgovorili. Kako bi se počutili, če bi se svojci spremljali to vašo aktivnost? A vi jemlete zdravila al ne? Kako bi se počutili?"

O_Ž_4_63: "Ne! Js si ne znam predstavlat, da bi mel O_M_2_69 pod prste gledu kaj delam. Vsaj zaenkrat še ne. Ker za stvari k jih ne smem pozabt mam opomnik v telefonu. In recimo če... Se mi je zgodl, ne, da sm zažgala krompir v loncu al pa zrezke in od takrt naprej si js tukejle štoparco oziroma odštevalnik naštimam."

M: "Ja vi ste že mal napredna ane."

O_Ž_3_61: "A bi znala pr osemdesetih odštevalnik naštimati? Sprašujem se če bi še znal pr osemdesetih ...Al pa napisati vedno zadevo sprot neko?"

O_Ž_8_78: "Je vprašanje."

O_Ž_3_61: "Če pr šestdesetih to začneš al pa že prej, odvisno od značaja."

O_Ž_4_63: "Seprav to hočem reči ja, da če začneš dost zgodi to uporablat in redno uporablaš potem ti to pride v navado in ..."

O_Ž_3_61: "Ne vem če bo tehnologija rešla medčloveške odnose, tko k ste vi rekla."

O_Ž_8_78: "Ampak ne ostane, ne ostane pri vseh pol pri osemdesetih."

O_Ž_4_63: "Določenih stvari... Zdej js nimam izkušenj niti pr sorodnikih ne z nobenim, niti kar se alzhajmerja tiče, niti demence. Ampak js mislm, da določenih stvari ne pozabš kr tko. Ampak k pa pride res enkrat do demence, ne, takrt je pa sigurn težko."

M: "Ja ampak mi smo rekl zdej, da ne bomo o demenci. Zdej smo zdravi."

O_Ž_4_63: "Če je pa človk zdrav sm pa prepíčana, da takele stvari ne, k so v teh telefončkih, da lahko s pridom uporabla. Dokler je živ, če ma le možgane normalne. "

O_Ž_3_61: "Moje mnenje bi blo, da je to prevelko poseganje v človekovo pravico in v neko željo in potrebo vsakega odraslega človeka, da skrbi za sebe, dokler le more."

O_Ž_8_78: "Tako!"

O_Ž_3_61: "In ne vem... Sprašujem se kolk ljudi bi z lahkoto sprejel to, da tud magar otroc al pa sploh pa oskrbovalec nek, da njih spremlja moje... K pol bi me mogu spremljat tud a sm šla, a sm kej jedla, al sm se preoblekla al... A sm si zobke umila..."

O_Ž_8_78: "Ali sm lačna sploh? Ne samo jemanje zdravil."

O_Ž_3_61: "Men je to too much. Zame je too much, ne vem kaj bi splošna populacija rekla, zame je to too much. "

O_Ž_21: "Če lahko še js neki dodam. Mislm ta tehnologija je lih, takšn namen ma, da bi ostanete čim dlje samostojni v svojem domu. Da se izognete temu, da grete v dom za ostarele, ker potem vs pa tm , oskrbovalci skrbijo za to pač, če ste se umil..."

O_Ž_3_61: "Še mi se težko postavmo v pozicijo osemdeset letnikov, ve pa tok težje."

O_ž_21: "Ne sej js se ne morm."

O_Ž_8_78: "Ne, vi se ne morte."

O_Ž_6_63: "A lahko js svojo izkušnjo povem? Js sm mlajša vendar mam mam staro 80 in očeta 90. Jemljeta kr velik zdravil, ampak js dnevno... Doma sta in želita bit doma in omogočl jim bomo življenje doma doklr bo možno. Vendar mam js zdej tudi težave in brt in sestri ker zdej dnevno preverjamo, kličemo a si vzel to, pa potem on v škatlco pogleda.... Če bi mela js tako napravo in možnost namestitve, potem meni to vse odpade. Zato ker bi vedla in če bi se on seveda s tem strinjal, bi pa se, ker je tud on v skrbeh a bom uzeu, ne bom uzeu, pozabi, ne pozabi. A veste in js mislm, da ta naprava s tega vidika ma prednost ne. Ker ti ugotoviš al je al ni. Ker so tudi ob določenih urah ta jemanja, točno vem kaj zjutri, opoldne, zvečer ..."

O_Ž_3: "Js bi pa želela, da me hči pokliče."

O_Ž_6: "Vem ja, sej, glejte. Onedva bi lahko šla tudi v dom, tm bi bl skrbel za to ampak tm so to tretje osebe. Tuki smo pa domači."

M: "Tako je ja."

O_Ž_6_63: "In on ma občutk suverenosti, občutk samostojnosti k je doma, v domačem znanem okolju ne...Zato, zato mislm."

O_Ž_9_66: "Js bi še neki prosila."

M: Zdej vi gledate kot dva vidika, zdej ste kot neformalna oskrbovalka in tudi za vs uporabno

O_Ž_6_63: "Potencialn uporabnik."

O_Ž_4_63: "Js mam samo eno vprašanje glede teh senzorjev ne. Ti senzorji se aktivirajo samo takrt recimo, če v intervalu 5 ur ne greš mim?"

M: "Ne."

O_Ž_8_78: "Če ga naštimaš ne."

M: "Ne ubistvu to nč ne, nobenih zvokov nima, ubistvu ne veste, da ga mate."

O_Ž_4_63: "Ja ampak da signal tistmu, kermu je namenjen, to hočm rečt."

M: "Ja in vš neformalni oskrbovalec, ki je ponavadi svojec lahko na aplikaciji spremlja vaše aktivnosti, torej, tisto, kar se vi tud sami skupej odločte kaj boste spremljal, ne."

O_Ž_8_78: "No ampak če si dementen? Demenca odpade, ja."

O_M_1_65: "Kaj pa če nimaš časa?"

O_Ž_8_78: "Alzheimer pa tud, odpade popolnoma."

M: "Ja, ampak smo rekl..."

O_Ž_3_61: "To je še za relativno dovolj opravilno sposobnega, če tako rečem.

M: Vi niste snemani in torej... spremlja se vašo aktivnosti in zaenkrat še ta sistem nč ne obvesti, da bi kšnih obvestil pošiljou ampak samo na... Sj vm lahko pokažem, da si boste znal predstavlat, tko samo informativno. Tkole na, se recimo odločte za kopalnico, recimo bomo dal in tm k je črta,tm je aktivnost ane. Tko da... Lahko pa tud opisno ane. Ampak to je za svojece, da veste, da vi s tem nimate opravka."

O_Ž_8_78: "Am... kdo ga pa more vključit?"

M: "Vš svojec, seprav neformalni uporabniki oz. oskrbovalci."

O_Ž_8_78: "To pomeni če si sam, kdo ga bo vključu?"

M: "A mate kšne...."

O_Ž_8_78: "Ne!"

M: "Nobenih...?"

O_Ž_8_78: "Ne! Js živim sama."

M: "Živite sama?"

O_Ž_8_78: "Ja."

M: "Kdo za vs skrbi?"

O_Ž_8_78: "Za mene nihče ne skrbi, samo js..."

M: "Ja to pa potem se je treba dogovorit ne... To potem to ni za vs."

O_Ž_8_78: "Stop! Ne, js prav dobro vem, da ni zame. Prav dobro. Za mene je samo komunikacija. Zmenjena s sosedo, če me ne vidiš tri dni, pridi pogledat kje sm."

M: "Ja ja, tud soseda lahko."

O_Ž_3_61: "Ja ja, tko ma en blok, prou vem, da ma en blok tko. Prou so si izbral."

O_Ž_8_78: "To je moja soseda in toj to recimo, ne."

O_Ž_3_61: "Ampak tko zgleda, k da smo proti tehnologijam, js sm za vsako tehnologijo, sam da je."

O_Ž_8_78: "Js sm že prej rekla, da je komunikacija zame najvažnejša. Jest ne rabm tega."

O_Ž_3_61: "Da ne poseže v človeško integriteto. Tko je moje mnenje."

M: "Sj prou, toj ubistvu vaše mnenje"

O_Ž_8_78: "Nism slišala, kaj ste rekla gospa."

O_Ž_3_61: "Da sm za vsako tehnologijo, sam, da v človeško integriteto ne poseže."

O_Ž_8_78: "Ja, toj to ja."

O_Ž_9_66: “A lahko vprašam? Pa vi lahko nadaljujete. Torej sam lahko določiš število točk kontrolnih in katere točke, ne? To pomeni, da lahko tudi rečeš samo okej v kuhinji hladilnik, štedilnik, miza.”

M: “In toj to, ja.”

O_Ž_9_66: “In je to to.”

M: “Kukr se odločte.”

O_Ž_9_66: “In ne posegaš v nobeno intimo”

M: “Lahko tudi samo enga.”

O_Ž_9_66: “Ne kontroliraš, kok je na stranišču, kok je v kopalnici, kok je kdaj v spalnici, ampak samo tm, kjer se dnevno giblješ. In želiš, da seveda O_M_2_69 to ve. Če se tm ne giblješ, pomeni se nekaj s tabo...”

M: “Dogaja.”

O_Ž_9_66: “Je zgodilo.”

M: “Tako.”

O_Ž_2_60: “A veste kaj? Se opravičujem, samo pomojm vaši starši tudi ne bi niti motilo, če bi vi vedeli ker to on, ne čuti. To je tko, k da ne obstaja. Če bi on šou na stranišče al pa če bi šou v kopalnico, on to sploh ne čuti. Tudi to kam se on giblje, kaj pa njega briga. Kaj pa če je šou petkrat če je meu drisko, zdej mal tko ampak je šou pač večkrat na stranišče. Sj to ni nč tazga. Za njega pa za vaše je važno, da veste, če je on živ. Ne? In funkcionira. Če pa je negiban ceu dan pol pa boste poklicali po telefonu in to je ta možnost komunikacije.”

O_Ž_9_66: “Pacientm se men se zdi, da mata gumb pa nadzor. Preverte, res. Še neki bi js rada, ker tehnologija je šla naprej. Js sm jo dala na out. Mi smo mel problem, ker takrt so bli aktualni mobiteli. In ker se je oskrbovanka zgubila, vedl se je da ma mobitel. Ni se pa smel iskat, ja, signal. Al mate vi to kej informacij, da je šlo naprej, usposoblen naprej, da se dovol, da se po signalu išče.”

M: “Ne. Ne dovol se.”

O_Ž_4_63: “To se pa js spomnm enga tazga primera, par let.”

O_Ž_9_66: “Jih je blo več.”

O_Ž_4_63: "Par let nazaj. No js vem za enga k sm gospo osebno poznala. Ena upokojena novinarka, ne, in am..."

O_Ž_9_66: "To je blo precej ja."

O_Ž_4_63: "In je bla dementna. Mela je telefon sabo, ne. In se je zgubila."

O_Ž_8_78: "Ja sj ni vedla zakaj ga ma."

O_Ž_4_63: "In je niso hotl, zdej ne vem al niso..."

O_Ž_3_61: "Ne smejo vrjetn."

O_Ž_4_63: "Niso hotl povedat, kljub temu, da so svojci razložl, da je gospa dementna, da jo ne najdejo in tko naprej."

O_Ž_3_61: "In je umrla."

O_Ž_4_63: "Niso hotl povedat od kje prihaja signal. 3 dni je signal delovou."

O_Ž_2_60: "Pol pa prazna baterija."

O_Ž_4_63: "Zdej ne vem kdaj so jo najdl uglavnm, umrla je reva sama ne vem nek v eni hosti."

O_Ž_8_78: "Sej je znano za ta primer."

O_Ž_9_66: "Nekje prot Vrhki. Un konc je bl."

M: "Ampak zdej."

M: "Dejmo še enkrat. Predstavljte si, da ste stari okoli 80 let in dejmo še enkrat to vprašanje mal bl razčlent. Torej kako menite, da bi se počutili ob uporabi te rešitve ali pa kakršne koli podobne rešitve, ne? Tehnološke."

O_Ž_7_67: "Če bi rabla, js bi se fajm počutla."

O_Ž_6_63: "Js bi se varno."

O_Ž_7_67: "Ja, to pa nimam kej več govort. Kratko jedrnato."

M: "Še kdo?"

O_Ž_4_63: "Ja, če je to tko,ne, da pač sam odločaš kaj se spremnla, ne, potem js mislm, da to ni najslabša stvar, ker enostavn lahko samo registrira eno dejavnost, ne. In če se ena dejavnost

registrira pa da js recimo ne morm več js vn sama iz hiše al kukrkol. Je pa tko k pravm, mam telefon tle, js sm pa drgje, je to uredu zadeva, ne. Pa da, ne, tko deluje.“

M: “Kako bi pol rekla, da se počutite?”

O_Ž_4_63: “Če bi blo tko, da sama vase ne bi bla več sigurna, ne, bi se sigurn bolj počutila.“

M: “Mhm.“

O_Ž_4_63: “Ker bi vedla, da je nekje O_M_1_69, ki bo takoj vedu, da z mano nekej ni uredu.“

O_Ž_7_67: “Podporna tehnologija.”

M: “Tako je, ja.” [smeh]

O_Ž_3_61: “Js osebno bi se počutla nadzorovano. Kar mi ne bi blo ušeč.”

O_Ž_8_78: “Js ravn tko in sploh mi ne bi blo ušeč.”

O_Ž_3_61: “Razn če si sam.”

O_Ž_3_61: “Ja, razn če si sam.”

O_Ž_8_78: Sm absolutno proti temu

O_Ž_3_61: “Če lah še naprej povem en stavk. Enostavno se mi zdi osebni stik primernejši. Ena druga stvar, eno drugo preverjanje od delč mojga recimo, ne vem kva, otroka recimo. Ne avtomatizem ampak klic. En kontakt, siceršn, drugačn no. Tko je moje mnenje.”

M: “Potem kako bi se počutili, da ste v stikih s svojci? Bi se počutili, ne vem ...?”

O_Ž_3_61: “Ne morm se počutt dobr, nikakor se ne bom počutla dobr, če me ... Nadzorovano, tko k sm rekla.”

M: “A se počutite povezani? Aha, potem vi mislte, da bi vs to omejeval.”

O_Ž_8_78: “Aparat ns sigurn ne bi povezovau, mene ne. “

O_Ž_3_61: “Ja js ne vem če bi mi blo ušeč, da vejo ma magar moja hčer, da sm petkrat na wcju al pa desetkrat al pa enkrat. To mi ni. To je moje, recimo.“ [smeh]

O_Ž_4_58: “Poslušte, sej ubistvu vi ne rabte use dejavnosti.“

O_Ž_3_61: “Al pa da bi js rekla, da sm šla sedmkrat v hladilnik.“ [smeh]

O_Ž_4_58: “Ne, sej bi lahko karkol.“

O_Ž_3_61: “Spet si jedla, ej.” [smeh]

O_Ž_3_61: Spet si jedla, bi me klicala čez 3 ure [smeh].

O_Ž_8_78: “Jest osebno se tukej absolutno strinjam, js še vedno temeljim na živi komunikaciji in am...”

M: “Okej, gremo nazaj skupi. Zdej mam pa js vprašanje v kakšnih okoliščinah oziroma v kakšnem primeru pa bi začeli uporabljat take storitve. Take al pa tem podobne rešitve? Tehnološkim, ne.”

O_M_1_65: “Js bi tukej nastavu mikrofona.”

M: “Mikrofon? Bi radi ... Bi rd neki povedou? Al kako?”

O_M_1_65: “Ne.”

M: “Aja, notr.”

O_M_1_65: “Notr ja, da ga pokličeš.”

O_Ž_3_61: “Da bi biu k en telefončk.”

M: “Sej je, sej je. Sj to smo prej govoril.”

O_M_1_65: “Sam nima mikrofona?”

M: “Ma, ma, ma.”

O_M_1_65: “A ma? No vidte!”

M: “Morte prej...”

O_M_1_65: “Neki novga, niste še povedala.”

M: “Samo prej morte na gumb in potem se ta... naprava.”

O_M_1_65: “Nč prej prtisnt, kr nadzor.” [smeh]

M: “Ko pa miste ostali, da bi se počutil, da bi mel tako funkcijo, k je gospod reku?”

O_Ž_6: “Stalno ne. Da bi blo stalno vklopleno ne. Ampak, ko aktiviraš...”

O_Ž_8: “Ja, ampak dokler si pr seb.”

O_Ž_7_67: “Ja, ja tako!”

O_Ž_8_78: "Doklr pa ti nisi pr seb, pa tole adijo."

O_Ž_7_67: "To ne more bit stalno."

M: "Da bi recimo kr O_M_2_69 začeu govort živjo a si u redu?"

O_Ž_8_78: "Dejte ga svirat no..."

O_M_1_65: "To je že z une strani pol..."

O_Ž_3_61: "On bi se mogu pol... Ti se ne oglasiš šest ur pa pol on začne."

O_M_1_65: "Samo iz te."

M: "Kako pa mislte potem, da vš svojec... In bi meu telefon in bi blo: Žiujo!"

O_M_1_65: "Js mam sam enga svojca in to je moja sestra, use ostalo je šlo gor." [smeh]

M: "Ja."

O_M_1_65: "Ja."

M: "Vi mislte, da bi blo pa njej uredi to?"

O_M_1_65: "Sej ne bi vedla zakaj gre."

O_Ž_8_78: "Moj sin v Vietnamu, js pa tuki. Halo?"

O_Ž_3_61: "Ja dobr, bol k da bi bla oba dva doma."

O_Ž_8_78: [sarkastično] "Mhm."

O_Ž_3_61: "V isti sobi..."

M: "Sj to vi lahko poveste kako..."

O_Ž_3_61: "Ja sj ne vem..."

O_Ž_2_60: "Pa to deluje samo v stanovanju?"

M: "Ja, ja."

O_Ž_2_60: "A če greš vn ne deluje? Aha se pravi, to je samo za stanovanje."

M: "Samo doma."

O_Ž_2_60: "Aha."

O_Ž_8_78: "Pol se js lah zgubim kjer čem."

O_Ž_9_66: "Pa gorska razbiralna služba poišče."

M: "No, ampak v katerih okoliščinah bi to sprejeli?"

O_Ž_8_78: "Ne bi."

O_Ž_6_63: "Ja, če bi ostala sama."

M: "Mhm."

O_Ž_6_63: "Zdej mam še moža in hčer. Hčer je tud trenutno še doma. Če bi ostala sama, bi to uporabljala."

M: "Mhm. Še kdo?" O_Ž_4_63: "Ja, ja jest se strinjam z gospo. Če bi bla sama pa recimo da... Tko k sm že prej rekla, da ne bi bla več sigurna sama vase."

O_Ž_3_61: "Pa sama... Pa ste zmenena s sosedi, da vam pozvonijo."

O_Ž_4_63: "Sosedje so še vsi mladi pa so še po službah dopoldne."

O_Ž_9_66: "Cel dan!"

O_Ž_8_78: "Men gre pogrešat??? Potem ??? Na kavo hodm..."

O_Ž_4_63: "Cel dan jih ni ja, točno!"

O_Ž_3_61: "Če vs en dan ne bi blo, vs ne bi najdl."

O_Ž_8_78: "Ja, absolutno takoj bi me poklicou kdo pa bi pršou, ne."

O_Ž_3_61: "Ja, skrivnost je v tem, da si ... Vzdržuješ socialne stike."

O_Ž_8_78: "Js mam dobro, dobro osebne stike na ogromno straneh, tko da živi, živi tistile aparatki, ki delujejo. Absolutno."

O_Ž_3_61: "Kako pa bi to nrdil bl prijazno?"

O_Ž_8_78: "Pa bom mela 80 let, sama sm pa že 50 let."

M: "Sam tok, da gospa pove, pol bomo šli pa naprej na vprašanje."

O_Ž_6: "Js mam pomislek... En dan je včasih prepozno, ne?"

O_Ž_2_60: "Ja."

M: "Ja."

O_Ž_6_63: "Če po enem dnevu O_M_2_69 ugotovi, da ne funkcionirate."

M: "Smo mal luči pržgal, da ne bomo zaspal."

O_Ž_8_78: "Sj se čist dobr vidjo."

O_Ž_3_61: "Sj to se lah že zdej zgodi, čist tko teoretično. Moža ni, je ^{TM} nek, otroc so ^{TM} nek. Me noben ne pokliče že 2 dni. Zdej te ne, k misl da si še ??pomlajen?? bogve kje, na Cenetu Štuparju. V resnic si pa..."

O_Ž_2_60: "Zdej pa mogoče nevmesno vprašanje. Kok stane ta storitev?"

O_Ž_8_78: "Nč ni neumesno. Važno je. Veste, da ni zaston."

M: "Ampak mene res zanima vaša..."

O_Ž_8_78: "Ns pa zanima to. A veste, to je ... To ni tolk k en telefončk."

M: "Pol boste pa rekl, da smo prodaja."

O_Ž_3_61: "Kaj se pa zdej uporabla? Sam neki me... Če lahko uprašam. Zdej smo ene funkcije tipke, SOS. A je to za mobitel tist storitev mobitela?"

O_Ž_9_66: "Od 2000 sm js v klubu ??". Tehnologija je šla naprej. Namreč, še neki glede elektronike bom rekla. Js sm iz dobe kremenčkovih. Si prtisnu televizor pa je bla kuj slika. Zdej maš pa elektronko pa iz fotela pa prtisneš pa 5 minut čakaš, da se signal s karjolo prpele."

O_Ž_3_61: "Marsikdo ne gleda več televizije iz tega razloga."

O_Ž_2_60: "Ker mu nima kdo pokazat."

O_Ž_9: "Spet sm preveč djava."

O_Ž_8_78: "Nč, kr dej."

O_Ž_4_63: "Pol ti pa tud televizija ne dela in ga morš resetirat."

M: "Pejmo nazaj k vprašanju od gospe. Gospa O_Ž_3_61, k ste rekla, da kako bi to naredil uporabniku prijazno, ne? In js mam zdej vprašanje za vs: Kakšni so vaši predlogi za izboljšanje te rešitve. Tehnološke."

O_Ž_8_78: [smeh] "Glejte, če je to nova zadeva, potem nj pa dajemo mi predloge za to rešitev? Haloo!?"

O_M_1_65: [smeh]

M: "Ja kaj mistle recimo..."

O_Ž_4_63: "Ja, sej v tem je stvar."

O_Ž_8_78: "A lahko samo nekej vprašam? A bo debata danes samo o tej stvari?"

M: "Ja."

O_Ž_8_78: "Potem se vm js lepo zahvaljujem."

M: "Hvala lepa za sodelovanje."

O_Ž_8_78: "Pa nasvidenje."

O_Ž_3_61: "Ja lej, taki smo. Ljudje smo različni. Kako bi to lahko nrdil uporabniku prijazno?"

M: "Kakšni so vaši predlogi za izboljšanje te storitve?"

O_Ž_2_60: "A veste kaj, js bom iskreno rekla, ko bi vidla kaj manjka, pol bi dajala predloge. Tko na pamet, v prazno, ne vem če bi kaj pomagala js tej izboljšavi."

M: "Ampak vseen, vi ste rekla, da bi blo lahko mal bolj..."

O_Ž_3_61: "Ja, js sm pač rekla, kako to nrdit ampak nimam odgovora v tem hipu. Mogoče če bi mela čs, da bi razmislila, bi mela kšno idejo."

M: "Zdej vi pa recimo, vseen to pogrešate, da bi blo bolj prijazno, ste rekl."

O_Ž_3_61: "Ne da pogrešam. Zdej k nimam še ideje, potrebe. Ampak js sm prepričana, da... Js bi podprla to idejo, da neki more bit sam kaj je to tisto pa zdej nimam... nimam ideje."

M: "Mhm."

O_Ž_3_61: "Tud recimo mi, tud na splošno gledano, mislm, da tud starejši vse bolj uporabljajo neke druge načine komuniciranja, ne zgolj ustna komunikacija pa osebni stiki in maili in vajbri in ne vem kaj še vse. Zato ker to nekak to intimnost... Ni ti treba ti tko neposredno izpostavlat al pa se skriješ, ne. In tud s tako napravco se mal skriješ. Ni, da skoz morš prost, joj dej mi pros m pomagi. Ampak kako zdej to nrdim pa ne vem no."

M: "Ja, ja."

O_Ž_3_61: "Je bl moteče."

O_Ž_4_63: "Js se poskušam v vlogo nekoga, ki je sam doma, ki ma stanovanje. Js zdej sabo nosim telefon, tko kt je gospa rekla. Pa povsod ga ne moreš ne. Pa ga ne moreš pod tuš, pa ga ne moreš na stranišče... Če padeš in se ne moreš dvignit, potem ti nč ne pomaga... Ne pomaga rdeči gumb na steni ampak nekaj, kar maš pr seb. No in se mi zdi iz tega razloga."

O_Ž_9_66: "A ni to ročno?"

M: "Ja, ja, ja."

O_Ž_6_63: "Ročna ura."

O_Ž_9_66: "Ročna ura."

M: "Al pa..."

O_Ž_6_63: "In je to to k maš skoz..."

M: "Veržica."

O_Ž_2: "In to je praktično. To je v bistvu praktično."

O_Ž_6: "Bolj ura, kot veržica, ker z veržico se lahko obesš. Se kje zapneš in se obesiš. To je ura boljša varianta. Se dotika kože, res, da seva ampak pol tehtaš pluse in minuse, ne."

O_Ž_21: "Mislm sej je tud en primer, kukr je tale za vrata, za omarce, za hladilnik, za vrata. Kukr ste rekl eni ne bi dal pač na wc ampak primer padete v tuš kabini al pa v kadi. Pa vs ni šest ur vn. Neki bo."

O_Ž_6_63: "Tako je, neki bo."

O_Ž_21: "Ampak, js mam en primer iz osebnih izkušenj k sm pa lansko leto čuvala eno gospo, je bla zlo starejša in ubistvu je bla pa dementna. In je bla pa težava v tem, zdej če bi biu tale aparatk na vrata prislonjen, bi ugotovil, da so vrata že ne vem šest ur odprte. Je pa gospa šla vn in je pustila vrata šest ur odprte, nje pa ni blo. Tko da... Mislm k ste rekl, da ne bi blo za dementne, pač js iz teh izkušenj ..."

O_Ž_2_60: "Bi blo tud za dementne."

O_Ž_6_63: "Tudi!"

O_Ž_21: "Ubistvu teh 6 ur je bla pa hiša odprta, nobenga ni blo pač hval bogu se je vse dobr končal, je blo v redu ampak..."

O_Ž_7_78: "A vidte, je pomagalo! Nimaš kej."

O_Ž_21: "Gospa, bi recimo lahko dala dol tole."

O_Ž_2_60: "Js mam eno vprašanje in to zelo dobro. Kaj recimo, zdej smo šli tko na stranišče pa pod tuš... A se da te naprave tko pomnožit pa povsod dat?"

M: "Lahko."

O_Ž_2_60: "In pol pa je povsod."

M: "Neomejeno število se jih lahko da. Lahko si vzamete enga, lahko si vzamete deset. To je čist osebna stvar."

O_Ž_2_60: "Lahko da se to da mislm za isto ceno multiplicirat?"

M: "Lahko, lahko ja."

O_Ž_2_60: "K signal je pač po celem stanovanju in potem kot mamo telefone. Ko mamo telefone... To tko vse seva."

O_M_1_65: "Vse seva."

M: "Ja. Ja."

O_Ž_2_60: "Ja. Tako. Tko da ... Da bi bil glih u kopalnci, torej stanovanje, ... Če tale lovi v sobi, ta tuš, pa WC. To so taki prostori kamor ne gremo s telefonom. Tko da ..."

M: "A lahko."

O_Ž_2_60: "O_M_2_69 bo dal to na vhodna vrata, pa bo šel. Na taka vhodna vrata, za dementne recimo. Da bi se izgubila. Prov pride tut za dementne, prov dobr."

M: "Lahko pride. Lahko... Ja, kar povejt."

O_Ž_6_63: "Taka stvar bi bla dobra ravno zrad tega - za tiste, ki nočte met na vratih, wcju, hladilniku... "

M: "Na omarci, kjer mate tablete - mislim, js tega ne promoviram. "

O_Ž_2_60: "Ja. Ja. "

O_Ž_21: "Če maste pač kakšno posebno omarco, kjer mate pač tablete. Če boste 7-krat odprli v roku ene ure, bo že komu sporočil, da pač da neki ni v redu, če hočte samo eno tableto vzeti - pač pozabite. Čez petnajst minut pa spet pozabite. "

O_Ž_6_63: "Sej to pa je tist... "

O_Ž_6_63: "A ta aplikacija na drugi strani piska, da unga opozarja. A mora tist na drugi strani skoz gledat, met odprto aplikacijo? "

M: "To misljo še nardit, ne. "

O_Ž_6_63: "To ni mogoče ne. More bit opozorilo. Ob nenavadnem obnašanju, bi moralo unmu na unstran neki. En klicajčk bo treba. "

M: "A mislte... Usi tko mislte? Al kdo misl, da ni tko? "

O_Ž_2_60: "Js tud mislim, drugače tut to ne bi vedu, da si bila - recimo šest ur odprta. Pol k bi vidu... "

O_Ž_2_60: "Neko opozorilo. "

M: "SMS vam pošlje, ne. Mhm. "

O_Ž_2_60 "Lahko sporočilo. Ni treba, da zvoni. Sej... "

M: "Mhm. "

O_Ž_2_60 "Ja. Ja. "

M: "No, recimo, to ste omenil, da je to ena ovira. Mogoče imate še kakšno idejo, katera ovira bi bla tuki, al pa pomanjkljivost, al pa kaj bi blo še potrebno. "

O_Ž_9_66: "To je sam zvočno opozorilo. "

M: "Ne. "

O_Ž_9_66: "Naprava. "

M: "Ne. Teli so brez zvočnega opozorila, tole pa se zvočno aktivira komej, ko prtisnete na gumb. Potem lahko komunicirate z vašim neformalnih oskrbovalcem. "

O_Ž_9_66: "Ma recmo ta oseba oskrbovanc, k ma tole, aaam vezan od sorodnika al z neko ustanovo. "

O_Ž_2_60: "S komer hoče. "

M: "Ja. S komer želite, ne. Neformalni. To je neformalni oskrbovalec. "

O_Ž_9_66: "To je to. Nadzor! "

O_Ž_2_60: "Tist k mu zaupate.

M: "Ja. Točno tko. "

O_Ž_2_60: "Tisti, ki mu vi zaupate, al pa prijatl al pa svoje. "

O_Ž_9_66: "Eee! Smo tm. "

O_Ž_2_60: "Al pa sorodnik, al pa, al pa sosed. "

O_Ž_9_66: "Kdorkoli čem...re recmo, vi - gospa bo... A bi za svojo mamo, vi ste aktivna v službi? "

O_Ž_6_63: "Ne več. "

O_Ž_9_66: "Boste mogla tkrt ko boste zaznala ta signal zapustit pa jit domov. "

O_Ž_6_63: "Ne vem. Lahko pa vsaj poskrbim, da bo O_M_2_69 šel tja. "

O_Ž_9_66: "Ja. To je to. "

O_Ž_6_63: "Ja. To je zlo pomembno, ne. In če maš to pr sebi, potem že lahko to postorim. Se nam pa je zgodl - men osebno - bla sm v Kranjski Gori, oče je doma padu, kr je meu pruh. Skratka padu je in se ni mogu več pobrat in smo čez nekaj ur šele - sej pravm, dobili nekoga doma na telefon, mami je bla zrav, kr ga ni upala pustit, ane. V paniki ni znala več nikogar poklicat - takrat bi nam tole prav prišlo."

O_Ž_2_60: "Tako je. Res je. "

O_Ž_6_63: "Bi takoj odreagirali. Pokličeš soseda, pa rečeš, dej lepo prosm, pejt pogledat."

O_Ž_9_66: "Če ma sosed ključ."

O_Ž_2_60: "Al pa rešilca."

O_Ž_6_63: "Hja..."

O_Ž_4_63: "Js mislm, da smo usi tk pametni, ne."

O_Ž_2_60: "Preveč pametni." [smeh]

O_Ž_4_63: "Da mamo enga soseda, k je zlo velik doma. U glavnim vedno doma in ma naš rezervn ključ, vsaj pr nas je tko. Ena gospa, ki nikoli nikamor ne gre in usi sosedje imamo pr njej ključ spravljen. "

O_Ž_2_60: "To pa je zelo lepo. Neč lepš'ga, ampak imate srečo, drugi je nimajo."

O_Ž_4_63: "In men se je že zgodil [sme], da je bilo kr fajn met ključ tam. Sm šla brez ključa od doma, ta čas, ko me ni bilo je šel še sin od doma in sm ostala pred vrati. Kaj lepš'ga, kot it k sosedu - veš kaj, ključ rabim." [sme]

M: "Mhm."

O_Ž_2_60: "Tuki maste srečo, drugi pa nimajo, a veste."

O_Ž_4_63: "U teh modernih blokih je to skorej nemogoče."

O_Ž_4_63: "Vam povem, da je mogoče."

O_Ž_4_63: "Js sm že 60 let stara, živim že 30 let tam."

O_Ž_2_60: "Ja. Ja."

O_Ž_4_63: "In... Dejansko mam vsi tko narjen."

O_Ž_2_60: "To so zelo lepi značaji."

O_Ž_2_21: "Me pa res zanima. Ja kje pa živite?"

O_Ž_4_63: "Tle *****. A veste tam ko je nasprot *****. Tam je ena vrsta hiš in tam je... Dejansko. Sej nismo tko, da bi se tam družil, ampak - ampak, točno vemo recimo, kdaj je kdo na dopustu, aam, če... O boleznih se ne pogovarjamo, ne, ampak en fant pa je na vozičku, gledamo ga... Da ga vidimo, ane."

O_Ž_2_60: "Zelo lepo. Zelo lepo. Krasno."

M: "Ste medsebojno solidarni."

O_Ž_4_63: "Vedno. Pol pa, ne opravljamo en drugga, ne gledamo si obiske, ne hodimo drug drugemu na kavo, ne. No dobro, js hodim k eni sosedu k sm ji otroke čuvala, ane, pa ona tut k men pride, mislem pač, smo prijatli ane. Ampak en drugga, ... Tko rekoč, tko pazimo, ne."

O_Ž_2_60: "Mhm. Tako ja."

O_Ž_4_63: "Ampak, ne da bi bli vsiljivi, ane. Tk - kua pa je z unim, tok časa ga že nism vidla, a je vse v redu, ne... V tem stilu."

O_Ž_2_21: "Kr se mi zdi da tega manja kr zdale, recimo. K osebno živim u bloku, sm pa tudi živela *****."

O_Ž_4_63: "Jaa."

O_Ž_21: "Um. K js vrjamem u - če neb blo kkšnga soseda vn tri dni, ne vem, če bi opazla, recimo - js sm v bloku, vi ste v soseski in bi - aha, kje pa je gospod ..."

O_Ž_4_63: "Veste, mi smo - veste, vrsta desetih hiš je, ane."

O_Ž_21: "Ampak za svoj primer jaz lahko povem, no."

O_Ž_4_63: "Tolk smo puvezani... To so tisti recimo, ko so se na novo preselil, k so stari lastniki umrl, al pa šli drugam, ne. Pa so namest njih novi. Tudi oni so se tko uklopl, ne."

O_Ž_2_60: "Zlo lepo, ne. To je tko, k niste u stolpnici."

O_Ž_4_63: "Ne, ne. Ampak to je izjema. Sej vpravm, da to je taka izjema, da ni ni..."

O_Ž_2_60: "Mja-ja."

O_Ž_4_63: "Taka izjema, da izjema..."

O_Ž_2_60: "Srečo, res..."

O_Ž_4_63: "Tko kot so učash v vrsti živel, ane."

M: "Ja, ja. No pa pejmo spet nazaj na tele nase senzorje. [smeh] Zdej smo že par funkcionalnosti omenil, ane. Omenil smo za zdravila, omenil smo, če bi O_M_2_69 padu, ... Zdaj po vašem mnenju, me zanima, če imate še kakšne druge potrebe, ki bi jih lahko naslovili, ne. Kaj smo še pozabil, pa bi blo dobr uključit, da bi - ne vem - svojci, lahko imel. Rekl smo zdravila, padec. Kaj še? Pomislte na vaše potrebe, kajne. Kaj bi vi rabil?"

O_Ž_2_60: "Učasih to, da me kdo spomni, da dva deci vode popijem."

M: "Mhm."

O_Ž_6_63: "Ja to ni slabo, gospa. Mi ki smo starejši, ne. Pozablamo pit. Starejši nikol nismo žejni. Vidm pr svojcih našh. Voda je pomembna, ne. Tudi pritisk je nenazadnje odvisen od tega, pa vrtoglavice - in to lahko pripelje tudi do padca, kajne. Tko da ja."

O_Ž_3_61: "Ni nujno, da sam za to navado, lahko, lahko še tud kakšno drugo navado, al pa potrebo, ki jo ma. ??? Opozarjanje na..."

O_Ž_6_63: "In voda je pomembna, ane."

M: "A lahko poveste kakšen bolj konkreten primer."

O_Ž_2_60: “A pitje vode z-z-zmanjšuje pritisk?”

O_Ž_3_61: “Posebna funkcija pitja vode, po moje ne no.”

O_Ž_3_61: “Ampak telovadt, al pa ne vem kaj. K se je treba učiti. Tist program za varstvo pred padcem, ane. Zto, ker zlom kolka je lahko mnogokrat razlog za smrt. To tud mogoče - ta dnevna telovadba, dnevno utrjevanje, te navade ane, da - navade, da morš telovadt. Telesne aktivnosti! K voda.”

O_Ž_4_63: “Ja. Isto-isto!”

M: “Vi ste prej omenili, da se bi počutili nadzorovano. Kako bi pa to potem vključla.”

O_Ž_3_61: “Js sprejemam te zadeve. Jaz osebno še vedno mislim, da bi se s to napravco počutla nadzorovano.”

M: “Kaj pa če bi imela to opcijo, da bi lahko telovadla, kako bi se to potem vključla, da se ne bi počutil nadzorovano.”

O_Ž_3_61: “A veš. Ja vsakm primeru bi počutla nadzorovano. Js razmišljam naprej, ... Če bi že t-ta, tole, vragci mel pr mer, ne, ...”

M: “Ja-ja.

O_Ž_3_61: “...pa bi še evantualno razmišljala o tem, ampak zdej sm že zelo močno mogla razmišljat, kaj je tisto - zame osebno je najboljšo da na papirčku piše, draga moja ob deveth dopoldne telovadt.”

M: “Okej. Kaj pa kej tehnološko mogoče? Pa da bi kej blo napisan, kje... Na ekranu, recimo.”

O_Ž_3_61: “Da mi utripa??? Zjutrej ob sedmih televizija se pržge, pa da tm piše.”

M: “Ne vem. Bi se vi bolj počutla, kot ste rekl, ane.”

O_Ž_3_61: “Telovadt, da si js televizor postavim, pa da rabm telovadt.”

M: “Pa da začne, ane.”

O_Ž_3_61: “Rabm telovadt, da grem pred TV.”

O_Ž_6_63: “Čeprav mogoče res. Ker ta telovadba spodbuja. Te telovadbe, k so jutranje baje ne vem, kod ženske telovadjo, ste slišale, to k je po televiziji zjutraj.”

O_Ž_2_60: “Ja pr Dobro jutro, ane. Baje na veliko telovadjo. Jst ne.”

SKUPAJ: "Sej. Baje, baje, to je možno. Ampak, tehnološka rešitev, ..."

M: "Se oproščam."

O_Ž_6_63: "Ko ste omenjal, ja, kako bi to gospa registrirala. Pitje vode se mi zdi zelo pomemben del čez dan, da bi mogoče ta naprava omogočala, da bi javljal, da bi ti s pritiskom na gumbek se obkljukal - ne na listku, k ga lahko zgubiš, ampak tam pr koritu, v kuhinji in bi potem se mogl za nadaljnje dve uri - recimo po dveh urah, če ne bi spet pil oziroma, če se ne bi obkljukal, bi spet utripal, am... Mislm, da bi bla to tut zame osebno, k ful premal pijem, da bi me nekaj spomnlo, ne. Daj mi kozarc vode, ti ne poje velik."

M: "Ja."

O_Ž_6_63: "Ne morš it mimo, ne."

O_Ž_9_66: "Poslušajte svoje telo! Spremljajte svoje telo! Boste zaznal, kdaj ste utrujen, kdaj ste žejen, kdaj ste lačni in tko naprej. Js nočm rešvat križanke, ker se ponavljajo! Zradi sebe rajš grem pa študiram zgodovino, prva svetovna vojna, druga svetovna vojna."

M: "Ampak zdej smo pr tehnologiji, ane."

O_Ž_9_66: "Tehnologija!"

M: "Ja. Dejmo še mejčkn o tehnologiji."

O_Ž_6_63: "Bom js spet z vidika svojih staršev - ko vprašam mamo, ko se ji vrti tako, da ne more več sedet, ali boščila, ne nisem žejna. Ko pa ji prnesem kozarc, ga pa spije zduška. To pomeni je žejna."

M: "A imaste še vi morda kakšn predlog. Pa kakšno potrebo, ane..."

O_Ž_3_61: "Js bi sam še za mojo mamo puvedala. Moja mama je, ko je bla bolna po valovih, ni važno kaj je bla, kakšno bolezen je mela, ampak je bila v valovih bolna. In ko je bila v krizi, ona ni znala več telefonirat. No te napravce ne bi znala uporabjat sploh. Ko pa ni bla v krizi, pa nč ni rabla - nobene napravce. Ona je bla dolgo časa doma, dokler je le šlo, ampak, ker je bila prevečkrat taka situacija, da ona ni znala poklicat na pomoč, je morala v dom it. Ne vem kakšna, ... Zdaj že dolga leta mrtva, ane. Ne vem kakšna bi bila rešitev za takšne ljudi, ki niso sposobni potem več poklicat, ki do takrat, do nekega trenutka ne zmore več niti teh osnovnih stvari delat."

M: "Ni bila sposobna pritisnt."

O_Ž_2_60: "Četudi bi telefon imela zravna, ne bi mogla..."

M: "No, telefona..."

O_Ž_3_61: "Dobro, ona ni mogla telefonirat, pa številke... Ampak, je to pozabla za en dan, pa je blo pol zopet vse v redu. Če bi take rešitve mel za take, res kritične trenutke."

O_Ž_2_60: "Pa sej so verjetn rešitve."

O_Ž_6_63: "S pritiskom na gumb ti nekoga pokličeš. Ne moreš met njegove telefonske. Sploh ne..."

Skupaj: "Ja ne, valda."/ "Ja"/ "Ja-ja!"

M: "Tko ga formalni oskrbovalec lepo namesti, da notr telefonsko številko in potem avtomatično gre, tko da. Za starostnika je samo ..."

O_Ž_3_61: "A ena številka je? En kontakt?"

M: "Ne, lahko jih je tudi več. Ampak, na en gumb je en kontakt. Lahko pa imate več gumbov. Lahko pol mate slikce gor na gumbih, tko - od hčerke od sina."

O_Ž_2_60: "Aha, lahko maste več vrst, ki jih lahko pokličete - to pa je odlično."

M: "Ampak različni gumbi, ne."

O_Ž_2: "Ampak je dobr to?"

M: "Kar povejte."

O_Ž_4_63: "Js mam še eno vprašanje, aam. Recimo, da mam jst tole urco ne, al pa verižico, kr pol in telebnm, Js mam u hiši ogromn stopnic. Mislim, že kamorkol hočm, skor morm po stopnicah. Pač tko je. Mi zdrsne in padm. Se tršnm nekam in padm u nezavest. Mi to nč ne pomaga."

M: "Če je to izven svojega stanovanja, ne."

O_Ž_6_63: "Tala urca, al pa k je obeski, ne zaznava padca."

M: "Zaznava ne, zaznava pa ga senzor, ki spremlja gibanje. In po tem svojec zazna, da se nič ne dogaja z vami. In ja, po tem vidi, da se ne dogaja. Js tega ne promoviram."

O_Ž_6_63: "A je to boljš varjanta, kot tisto?"

M: "Koker komu, kokr mate potrebe, kokr vi mislte, da je boljš."

O_Ž_2_60: "Ona to potrebuje, vi maste stopnice."

O_Ž_9_66: “Da ne bi vi šla umes spat za šter ure, če ne, bo akcija. Tko!”

O_Ž_3_61: “Ja, bo pršu iz Splita do Lublane.”

O_Ž_9_66: “Ma ni ga čz čluveka do sučloveka, ko ga rabjo. Ni je tehnologije.”

O_Ž_6_63: “To itak, ampak.”

O_Ž_2_60: “Vse to pomaga.”

O_Ž_6_63: “Nimamo vsi nekoga, ki skrbi.”

O_Ž_9_66: “Js tut ne. Js morm pomislit na...”

M: “A vas bi bilo česa strah?”

O_Ž_3_61: Spet ste omenla, da ne bom propagirala.

M: Ja, k ste me na začetku tko napadl.

O_Ž_3_61: “Tkšno je življenje, ne.”

O_Ž_3_61: “Kaj pa če bi zdejele O_M_2_69 tole kupu, kam bi ga poslal?”

SKUPAJ: “Kaj, kako, kaj je bilo vprašanje?”

M: Ja zdele, v tej debati, nikamor. Veste pa, da smo s FDV-ja.

SKUPAJ: “Ja, hm.”/“Ja.”

M: “Ampak. Še samo zadnje, hitro vprašanje. A bi vas blo česa strah, če bi uporabljal to tehnologijo?”

SKUPAJ: “Kaj?”/“Česa?”/“Česa nas bi bilo lahko strah?”

M: “Da, na primer, ne bi znali uporabljat...”

O_Ž_3_61: “Ne.”

M: “Da bi pokvarili.”

SKUPAJ: Ne.

O_Ž_3_61: “Sam ne vem, če je to robustnato, al ni? A ga lohik zlomim?”

M: “Ne, ne.”

O_Ž_6_63: Če je tm na enem mestu naštiman, ane, zakaj bi ga O_M_2_69 odstranu, ane.

Skupaj: "Kaj pa signal?"/"Če ni signala?"

M: "Glede, če ni signala?"

M: "To se zna zgoditi in to je problem. No, dejmo, zdej ko smo se pogovorili o tem, dejmo narediti eno vajo, pa boš ti kr napisala na tablo."

Skupaj: "Ti-di-ti-di-ti di."

M: "Ja. Dejmo sam razmisli, sam tko k se pogovarjam, ane, kaj je kategorija, da morate imeti - da res brez tega... Da imate predstavo, da to res rabte. Zakaj mislite, da bi blo dobro imeti. Torej ena je kategorija, to res morm imeti, funkcionalnosti gledamo, ane, pa zdravila in kaj bi blo dobro imeti, tut mogoče mejčkn dodate kakšn predlog, mal se še pogovarjat o tem, pa mogoče kakšn predlog. Tko da, bomo kar napisal na tablo. Za zaključek, da vse povzamemo. Tko da lahko kar začnete. To je kot nek zaključek današnjega srečanja, da skupi zberemo te glavne ideje."

O_Ž_2_60: "Kaj če bi se kej odločili, bomo enkrat zvedli, kje se to dobi."

M: "Mhm."

O_Ž_2_60: "Nekomu bo to zihr prov pršlo."

M: "Lahko vam js dam mejl, če želite... Dam mejl, pa mi pišete."

O_Ž_2_60: "Verjetno to ma neki smisel, eni to... Ta debata."

M: "Ja, ja."

O_Ž_2_60: "Če en to resnično rabi, čeprav to ne sme bit promocija, pa četudi je promocija - nč slabega o tem. Ne moremo drugače zvedet, kje se nahajajo, kako je..."

M: "Ja."

O_Ž_2_60: "Kako kupi to..."

M: "Js vam dam moj mejl pa mi pišite."

O_Ž_2_60: "A vaš mejl dam?"

M: "Ja, ja."

O_Ž_2_60: "Poj pa ne."

M: "Tko da. Dejmo še zaključit. Še zadnje ideje."

O_Ž_2_60: "Nič slabga nism mislna, veste. Kakšni smo zainteresirani ..."

M: "Ja-ja-ja. Razumem-razumem. Ampak. Gremo. Ideje. Vi mate sigurn kakšno idejo."

O_Ž_7_67: "Ne. Ne, nimam."

O_Ž_2_60: "Gospa k najbolj ne odpira... Bi bilo dobro."

O_Ž_6_63: "Tko. Zdej mam naslov. Care Signal, če sem vas prav razumela."

M: "Ja."

O_Ž_6_63: "Da se poiskat na internetu tudi."

M: "Sej mate tud moj mejl, tko da, ..."

O_Ž_6_63: "Saj ta hip še ne. Morm še mal razmislt oziroma se pozanitmat, tko da..."

M: "Okej."

O_Ž_6_63: "Ampak, men se zdi, da bi meni to marskej olajšalo pr starših. Js bi bla manj zaskrbljena. Seveda, pa bi se z njima morala dogovorit."

M: "Mhm. In katera funkcionalnost je tista, ki - če gledate za vas."

O_Ž_6_63: "To, da ti pove in seveda možnost klica. Ne. To mora bit. Men se zdi to zlo pomembno."

M: "Super-super."

O_Ž_6_63: Kr...

M: "No, lejte... Kr dobrodošla zadeva."

O_Ž_6_63: "No, zdej to torej nameščeno tam, pa js kolkrat grem mimo, ampak to ni dovolj, ne, ... Ne odpre pipe, pa spije. Pa ne označi mi, da to nardila. Al pa damo na pipo. No, skratka rešitve še nimamo."

O_Ž_21: "Pitje vode vi pravte da bi moral met? - a bi blo dobro, al bi moral met?"

O_Ž_6_63: "Ampak vi nardite na isti način, kokr me spomn na pitje vode, na jemanje tablet. Saj to je ista funkcija - opomnik, bi rekla, ne."

O_Ž_21: "Mogoče za tablete bi blo bolj, ..."

Skupaj: "Ja-ja, rečmo opomnik. Potem je lahko že karkol ne, kar mora ta člouk počet."

O_Ž_9_66: "Js mam pa kmečko logiko. Da moraš met vodo! S tem preživiš! "

O_Ž_3_61: "Res je."

O_Ž_9_66: "Tut 14 dni! Dobr bi pa blo, da bi mela tut suho skorjo kruha!"

O_Ž_2_60: "E, kmečka logika." [smeh]

O_Ž_9_66: "Pa da bi me čim prej gor poklicu. Kmečka logika. Nimam nobnga soseda, sme same ločenke al pa vdove. Pol pa smo lahko najtaslabši na svetu."

O_Ž_3_61: [smeh] "Res je."

O_Ž_3_61: "Babja društna, to je hotla rečt."

O_Ž_9_66: "Tko je."

O_Ž_4_63: "Same babe na kupu, to je neki najslabšga na svetu."

O_Ž_9_66: "Ja. Kmečka logika!" [smeh]

Skupaj: "Se strinjam!/Ja!"

O_Ž_9_66: "Ne režite se."

M: "Okej. Skratka. Še mejčkeno..."

O_Ž_3_61: "Ste jih spravla v grob zej, je..."

M: "Ja. Še mejčn v tem duhu. Torej, kje vidite to največjo prednost pa največjo slabost."

O_Ž_3_61: "Največjo slabost, takoj povem. Nadzorovanost."

M: "Prov. Se vsi strinjate?"

O_Ž_6_63: "To pa sigurno to, kar gospa poudarja. Da čim dlje časa lahko ostaneš stran od nekega institucionalnega varstva".

O_Ž_9_66: "Če maš, ..."

M: "Kaj pa vi?"

O_Ž_5_58: "Če bi imala to, bi se počutila slabo."

M: "Prov. Se vsi strinjate?"

Skupaj: "Sigurno./Višanje penziona./Kdaj bo višji penzija?!/Kuga pa govoriš?"

O_Ž_9_66: "Višji penzjon, če tok..."

O_Ž_6_63: "V bistvu po eni strani je zporn, če se počutiš nadzorovanga, ane, po drugi strani, je pa, če veš, da je nekje neki, ne, k začut, če grem mim, a ne, pa da to O_M_2_69 drug ve in ve, da je s tabo vse v redu. Je pa - ni čist slabo."

M: "In točno to, kar je gospa zdajle rekla, da občutek nadzorovanosti, ma dva pola, ne. In u kakšni meri bi potem sprejel to tehnologijo. Kdaj bi jo sprejel, ne?"

O_Ž_6_63: "Ja to je tko, da mi pomaga. To je isto, kot js sprejemam zlo reklam. Ko iščem počitnice in me pol vsi napadajo skoz, al pa računalnk - tk pa je logično, ne. Ampak mi je to manjše zlo. Tko da sploh ne vem, kje majo kakšno ponudbo."

O_Ž_3_61: "Dokler je korist večja od škode, nadležnost."

M: "Pa ostali a sestrinjate s tem?"

O_Ž_3_61: "Tle je nadležnost sam v tem, ne, da ti vidš, da to je, ne. Pač, nekje je naliman, ti veš, da to je to, ne. Ampak si v bistvu, ko si že tolik star, ane - da recimo rabš kakšno pomoč, ampak možgani pa ti še zmerej dobro delujejo. Si lahko mislš - fino, O_M_2_69 pa ve, kaj se z mano dogaja."

M: "Mhm."

O_Ž_3_61: "Kot je zdej - danes si js to ne znam predstavljat, ne dovolm niti, da me mož upraša, kaj si pa dopoudne delala, če mu sama ne puvem."

M: "Ja. Ja."

O_Ž_3_61: "Pol pa pride še en tak stari, ne. Sej pravm, ko si že mal odvisn od drugih, je to fajn zadeva, ne."

Skupaj: "Je, je."/ "Ja. "

O_Ž_2_60: "Ja bi rekla, konzumerala, da je to vsekakor fajn zadeva. Lahko mi zdej razglabljam, kaj je, kaj ne bi, kdo ma kej rajši. Recimo, učasih, ko misliš, da ti bo en pomagal, pa ti ni - te je zlagao, se počutiš bolj varno, pa čeprav ti je on lagao na široko in na dolgo, ampak ti si prepričan, da misli nate. Recimo."

M: "Torej v tem delu, bi vi sprejela to zadevo."

O_Ž_2_60: "Ja, js bi. Absolutno sprejela. Bi. Sej vem, da ne bomo o ceni. Odvisno je - žal - žal, da je tako, a veste. Velik stvari je odvisne od cene, ampak to zdej ni debata o tem. Ampak je to dodatek, žao. Ne."

M: "Pa se ostali strinjate? Ma kdo kakšno drugačno idejo?"

O_Ž_6_63: "No, men se zdi to zelo dobrodošla inovacija oziroma možnost, vsak pa se odloči sam, ali mu bo to prav."

O_Ž_2_60: "Koristno. Kolk sm slišala, to še sploh ne obstaja. Zdaj se zbirajo podatki, predlogi... Js mislim, da bo to v današnjem času odtujenosti, osamljenosti, arogance, in tako dalje."

O_Ž_3_61: "Ne povečuje odtujenost."

O_Ž_7_67: "A to že sploh obstaja?"

M: "Ja, ni še čist na tržišču."

O_Ž_3_61: "Ste prepričani, da to ne povečuje odtujenosti? Kar naenkrat ne bom rabla več pomoči soseda."

O_Ž_2_60: "O, boste rabli, po moje se to sploh ne izključuje."

O_Ž_9_66: "Hočjo vzeti, kot pa da bi dal."

M: "No, tko kot smo rekl, nas zanimajo vaše potrebe, da se pol zares približamo starejšim."

O_Ž_6_63: "Najbolj optimalni rešitva najbrž, kajne?"

M: "Tako."

O_Ž_9_66: "Kok pa je domet tega?"

M: "Kaj mislite s tem?"

O_Ž_9_66: "Signal."

O_Ž_9_66: "Spremstvo, k zazna tvoje, ..."

O_Ž_3_61: "Murski Soboti."

Skupaj: "Uu." "Stanovanje." "25 metrov."

M: "Mislim, da ni omejeno. Kaj mislite za svojca al mislite za uro?"

O_Ž_9_66: "Za tole, k maš not namonteran. Pa tebe spremla. Kok deleč ma domet? Da ujame senzor, no."

O_Ž_3_61: "Ma sej če sm jst u Murski Soboti."

M: "Aha. Na router je vezano."

O_Ž_9_66: "Js mam to, pa sosed ma to."

M: "Ne. Ne. Ne. Ne."

O_Ž_3_61: "Ma sej če sm jst u Murski Soboti."

O_Ž_9_66: "Se ne. Prmejduš, da tko kot laser, omg da smo kot u disku."

M: "H-ja..."

O_Ž_3_61: "Saj to že tud zdej - sej to že tud zdej. Ko mate računalnik, pa vi mate računalnik, pa to je sevanje."

O_Ž_21: "Vsak ima unikatno kodo."

O_Ž_9_66: "Sm js na začetku rekla, kko je to muteč! Kdor zazna to valovanje, mikrovalovko - možn!"

O_Ž_3_61: "Možno, jst ne vem."

O_Ž_9_66: "Ampak to je tisto - nevšečnost."

O_Ž_6_63: "Zmeri je treba odločat, ne, kaj je bolši."

O_Ž_9_66: "Sm rekla za tablete. Odločš se, a bi to al pa to. Toj pa isto."

O_Ž_6_63: "Se pravi, pokritost področja, kvadrature je neomejena in tudi oddaljenost prek sprejemnika, ki sprejme signal, torej klica na pomoč, je tudi neomejena."

M: "A gumb mislste? - ja. To pa je, mejčkn je. Ne vem zdej točno kok metrov, ampak je kr veliko. Ampak za gumb govorimo, ne? Najboljše je, da je gumb čim bližje routerja, kajne. Ampak, je tud dobr v stanovaju tko razporedit, da, am, pač zazna."

O_Ž_6_63: "Je to deset metrov?"

M: "Mislim, da je 50, ampak, ..."

O_Ž_6_63: "To je v redu, če je tako. To je čist zadost."

M: “Mislim, da je 50, ampak, nisem...”

O_Ž_2_60: “Vprašajte, ko boste naročali, oni to mora povedat, kakšna je... Pač, oddaljenost.”

M: “Ja-ja. Tako. Ja. Tko da, ja. Najlepša hvala, za to vaše...”

O_Ž_9_66: “...pol pa tole nabavš, ... Pa mucku to gor daš, urci, pa ga spustiš. Mucka ... Ti greš pa u LAJF!”

M: “Ja!”

Skupaj: [smeh]

O_Ž_9_66: “Al pa u šoping!”

Skupaj: [smeh]

M: “Vsem skupaj najlepša hvala za sodelovanje. Upam, da ste uživali. Vsi skupaj vam želimo lep dan!”

B.2: TRANSKRIPT

Šahovsko društvo Železničar

M: “Danes je soustvarjalno srečanje, to pomeni, da mi bolj sprašujemo, vi pa govorite, tako da dans čimveč govort, nč se zadržvat. Zanima nas vaše mnenje, kaj si mislite o tem, kar vam bomo predstavil in tut vaše potrebe, glede na podporne tehnologije oziroma nek konkreten primer, ki vam ga bomo predstavil.... In... Aaa, zakaj to delamo mi? Sodelujemo z ministrstvom, ker želimo pospešt, da bi ljudje to tehnologijo, ki je na voljo uporabljali – ker v Evropi, po svetu, se zelo uporablja to tehnologijo, v Sloveniji se pa na žalost ne in ns zanima zakaj ne in kakšne so te funkcionalnosti, s katerimi bi mi lahko... Am... Vam olajšal življenje... In tut za starejše delamo to, ker s tem omogočimo, da so lahko dalj časa neodvisno živijo sami doma. To je zlo kratek uvod, ker pač nimamo tolik časa... In bomo šli kr v predstavitev te neke konkretne rešitve. Torej obstaja več kot am... Tehničnih rešitev, ampak mi bomo predstavil eno in bi prosila kr Aleksandro, če pokaže nam slikce amm... Kaj to sploh mislim s tem am... Mislim kot SOS gumb, če ste že kdaj slišal... To je gumb, s katerim pritisnemo... Samo enkrat se pritisne in se vstavi brezžična govorna povezava aaa... Z vašim skrbnikom, recimo ne. Ammm in ste opazil kakšne senzorje tuki, ki danes padajo..., še kakšne druge po... Poleg tega k sm... To je tut en primer SOS gumba na uri... Amm in še kšne senzorje ste opazil tuki danes? “

O_M_1_69: “A lahko dam predlog? “

M: “Lahko, lahko“

O_M_1_69: “Tist gumb najdte za dvig penzije.“ [smeh]

M: “Ja, ja ampak gremo na tehnologijo... Aaa zej, kje so senzorji?“

O_M_22_1: “Popadali so.“

M: “Aha, nevem zakaj so popadal, drgač aa... Majo neko... Ozadje... Neki za polimat, ampak mi nismo porabil aaa... Ker lahko, da nebi odlimal, ane... To so pač senzorji, k so nameščeni doma, v vašem domačem okolju, ta je zdej kontaktni senzor, to je senzor za na vrata, hladilnik, okna... Predalnik tut... To je pa senzor gibanja in zaznava gibanje, ne v bistvu meri se samo aktivnosti, so povezani s tole platformo... Brezžično so povezani in komunicirajo in neformalni oskrbovalec potem spremlja vse te aktivnosti na aplikaciji, k bo pa Aleksandra pokazala...“
(tukaj gre Aleksandra na računalnik, da lahko na projektorju prikaže primere, ki jih Kaja interpretira), “...kako zgleda... Amm... Samo da vam pač pokažem kako zgleda – s tem se vi ne ukvarjate, s tem se ukvarja neformalni oskrbovalec... Vaš neformalni oskrbovalec ma tkole

vpisano recimo, če želi spremljati kako jeste, je primer hladilnik, da... Nevem... Takrat pa takrat ste odprli, ne, ampak to je zlo tko aa... Koker se odločite, kaj boste spremljali, nerabte spremljati hladilnika... Če želite spremljati samo vrata, lahko samo vrata. “

O_M_1_69: “Kako se pa na ženo to nalima?” [vsi, smeh]

O_M_4_67 : “No, bot resn... “

M: “No, ampak tko am... In še drug prikaz, lahko z aplikacije je pa tak, ne... Zlo intuitiven način... Kako so aktivnosti... Potekajo... Če več aktivnosti poteka v istem času, tako k vidite tamle aaa... Ob sedmih se začne več aktivnosti (*Kaja predstavlja primer aktivnosti, katerih aplikacija je prikazana na tabli*), bom kr pokazala, da si lažje predstavljate, ne... To je več aktivnosti istočasno in tuki pomeni, da se je ta aktivnost začela in tuki končala, to so te pikice ane... aa... Tko da si znate predstavlat, kako bi vas lahko neformalni oskrbovalec spremljav... Amm zdej pa kr nazaj na rdeči... Mislim tale gumb, SOS gumb... Amm... Torej to je zdej neka predstavitev neke tehnološke rešitve ane, ki vam omogoča, da ste lahko dalj časa neodvisni in sami doma, ane. “

M: “In zdej mene zanima amm... Kako bi se vi počutil, če bi mel to doma nameščen? “

O_M_7_73: “Nikakor.“

O_M_4_67 : “Ja, zaenkrat še nerabmo, ne čutimo potrebe ne, ampak drugač je pa to zlo pametna stvar, js mislim ne... Js sem... Samo eno televizijsko oddajo gleda o Švedski... Norveški... Kolk je tam gor ljudi, ki po štirinajst dni so v stanovanju, pa sploh ne vedo za njih ne, ker sami živijo aa... Najbrž tut nas to čaka... Ta aaa... Ta... Bi reku...“

O_M_1_69: “No sej to je tut pr nam blo, da je bla ena oseba nevem kolk časa mrtva... Pa... Niso vedel“

O_M_3_70: “Sej ta je bil trinajst dni na vikendu, mrtev... “

O_M_4_67 : “Ja, to je posledica tega, da si čedalje več ljudi sam u stanovanju, ane... Da so sami v stanovanju... “

M: “Ja, ja“

O_M_7_73: “Kdo pa prodaja te aparate, senzorje? “

M: “Kako prosim? “

O_M_7_73: “Kdo prodaja to... A vi? “

M: "Am ne."

Skupaj: "Distribucijaa."

M: "Ne ne ne ne ne ne... Sej zato bi moral bit nameščeni... Sej jih bom js dala stran, da jih ne boste skos gledal...amm..."

O_M_6_75: "Tu gre zato, kako gledamo na to tehnologijo!"

M: "Takoo, gre se za to, kakšne potrebe mate, ne in kako se vi počutite, če bi to sploh bilo doma nameščeno... a bi vam blo vredü?"

O_M_7_73: "Pa... pa... Kdo bo to namestil?"

M: "To pa namesti vaš neformalni oskrbovalec."

O_M_7_73: "Ahaaa..."

O_M_6_75: "To je čist enostavno, samo prilepiš..."

O_M_7_73: "Seveda je, samo kdo plača??"

O_M_1_85: "Država, država plača hehe."

M: "Ja in naš cilj je sicer..."

O_M_1_69: "To je zato, da kadar smo sami, ni potrebno, da je ves čas O_M_2_69 tam v našem prostoru... Je vseen človk... Pod nadzorom, na nek način."

O_M_4_67: "Da pritisneš gumb, če ti je slabo..."

O_M_1_69: "No tako... Oziroma ti senzorji zaznajo nepravilnosti, ki niso normalne."

M: "Ja, ja."

O_M_5_75: "Sej lejte, js sem podobno napravo kupo...Jo prneso domov v hišo... Torej ne za ta namen kar ste zdej rekla, pač pa za namen, da na daljavo sprožim določeno aktivnost... Kaj se je pokazal? Vse te naprave so večinoma tiste k v hiši, ke so vse železo, betonske... nese dvesto metrov pa adijo veselje... In je to, torej iz moje izkušnje, da je to pravzaprav v taki hiši kjer si sam, če ni ... Ne pride v upošteev pravilno... Zelo slabo... Te stvari prodaja ena lekarna v Celju... aa... Torej in sprejemnik in oddajnik... Pritisneš... Gor dol, ampak ne nese nikamor, pol pa ugotoviš... Recimo... Js konkretno vem k sm dal v kopalnico... V klet že ne nese. Zdej, lahko da je ta boljša, sam una je orng profesionali, ker jo delajo Nemci in v narekovajih je... Bi bla

dobra, zato tko poznam zadevo, ampak ta je to tisto vprašanje... Kdo reče kok daleč to smisel ima... Če nese samo... Kolk sm js zdajle reku... Sto metrov v naravi... To je pol pravzaprav majhna možnost koriščenja.“

M: “In kaj je vaš predlog, kako bi potem to izboljšali? “

O_M_5_75 : “Da bi naprava sama bla takoj povezana z mobijem, z mobi telefonom in preko mobi telefona se šele prenese na tist center k izvaja aktivnosti. “

M: “Mhm, sej to ne deluje na internet ne... Internetno povezavo, ampak deluje na mobitel“

O_M_5_75: “Aja že... Je že ta... Že dela preko mobitela, najprej interno na tega, ta pa na mobitel naprej prenese, lej če to... Pol je to v redu. “

M: “Recimo gumb, če bi pritisnili, se direktno pokliče nekoga, ne, ki je že bil v naprej to... Vnesen...“

O_M_5_75: “Že v naprej določeno, ja, ja.“

O_M_1_69: “To se prav... To je doseglivo kjerkoli ne v bistvu... “

M: “Ampak v stanovanju... “

O_M_2_69: “Ne,ne,ne... Tistga, ki oskrbuje.“

O_M_7_73: “Iz kuhne v kopalnico pokličeš.“

M: “Ja... ja, ja.“

O_M_7_73: “Iz kuhne v kopalnico pokličeš.“

M: “Ja, recimo, Lahko...“

O_M_4_67 : “Lahko tut to pride kdaj v poštev.“

[smeh]

O_M_6_75: “No jaz mene zdaj tuki vidim, da nobeden od nas še ni potreben tega... Ne...aa Verjetno smo pa mi vsi že v takšnih letih, da pa že mamo neke izkušnje, ne... Ker smo že bili mi v vlogi... Bi reko nekih... Neformalnih oskrbnikov, ne in če gledam zdej s tega zornega kota, jaz menim, da seveda, da je to zelo pametna zadeva, in kar se mene tiče... Ko bom v nekem stanju, ne... Takšnem, da si pač ne bom mogo pomagat... Al pa bom... Kaj vem... Omejeno gibljiv... Gibalne... Kaj vem... Sposobnosti omejene, vsekakor mislim, da je to zelo v redu ane.“

M: "Mhm, mhm"

O_M_1_69: "Ker se dogaja zdej, da več al manj prej ko slej en od partnerjev ne...Otroc grejo ... V svetu ostaneta sama in prej ko slej ostane eden od dveh sam, ne in prej ko slej pride v stanje, ko je potreben neke zunanje podpore in to je normalno, da ta tehnologija ima prihodnost, je dobrodošla in jo podpiram, čeprav ne vem, če bom kdaj res rabu."

O_M_4_67 : "Ja no dobr, mogoče..."

O_M_6_75: "Ti praviš... Moraš imeti skrbnika... Ti ga lahko imaš... Lahko jih imaš 5... Ali nikoli neboš zagotovil 100% prisotnosti ob tebi... Torej kjerkoli da boš... Tudi če boš v bolnici... Bo spet neka naprava veš, ki te bo pač... Nadzirala."

O_M_1_85: "To je res ja... ne rečem."

M: "Ja, to sem slišala, da zdej v enih domovih za upokojence, majo tut takele... Podobne."

O_M_6_75: "Seveda majo ane... seveda."

O_M_4_67 : "No sej v bolnici imajo v kopalnici... Tist k gre v kopalnico ma tut možnost, da pokliče ne."

M: "Ja, to tut ja. Ja ja."

O_M_4_67 : "Če pride do slabosti ne."

M: "Ja, ja."

O_M_1_69: "Pa še neki bi rad reku..."

O_M_6_75: "Pogoste nesreče so v kopalnici! Najpogostejše...."

O_M_1_69: "Aaaaa, neki bi rad dodav tuki... Dej nevem... Vi mate tale napravco vidm, da je... Mi mamu tut v stanovanju za prenos brezžičen... Ne... Na mobilni pa tko naprej... Pa na računalnike pa tko naprej... Tista naprava pravzaprav bi lahko sprejela vzem... Se v njo inštalira software, ki bi dodal to, da neb blo treba teh dodatnih... Met. "

M: "Na to vam neznam odgovort ane, ker tolik tehnično spet nisem podkovana, ampak aa... Sem pa že slišala par takih predlogov... In to je vaš predlog ane... Tako da ja... V redu."

O_M_1_69: "Čist normalna stvar, k se lahko uporab... "

M: "Mhm... "

O_M_1_69: "Izrabi ubistvu... Da nimaš... Da se ti ne gomili v stanovanju... Cel kup predmetov... Kako bi temu reku..."

M: "Ja..."

O_M_1_85: "Mi smo včas tistokrat iz tega meli metlo... Veste... [smeh] Nevem, če je... Smo tolkli po zidu... Ne ... Je un slišo in prišel ne."

[smeh]

O_M_1_69: "Ja ampak z ročajem, z ročajem, Ne z uno..."

[smeh]

O_M_4_67: "Če si v bloku! Kaj pa če si v hiši, k ni nobenga 3 kilometre stran?"

O_M_1_85: "Če je blok veste, potem se hudo sliši."

O_M_4_67: "Ja ja..."

VSI: (nekaj momljajo) "Slej ko prej te najdejo... če ne čez en let, pa čez dve".

[smeh]

M: "No in, če gremo zdej nazaj (*O_M_4_67 jih malo umirja*) Na tehnologijo... Pa ste rekl ne... A bi se počutili bolj varni? Govoril ste o varnosti ne... Bi se vsi počutili bolj varni, če bi meli kakšno tako podobno... Al pa podobno rešitev doma?"

Skupaj: "Sigurno, vsekakor..."

O_M_1_85: "Sigurno, čist vsaka stvar... Taka veste... Pripomore k varnosti..."

O_M_1_69: "Ja ja... Je možno to kot vi mislte, da se pojavi kdo, kot lopov, ki izkoristi gužvo od starejšega pa..."

M: "Mhm..."

O_M_1_69: "To je možno..."

M: "Mhm."

O_M_1_85: "Tudi, tudi... Tudi."

O_M_6_75: "Jaz menim, da vsaka stvar, ki mi bo nudila neko spremljanje, ko bom pač gibalno omejen, bom na njo gledal pozitivno... V vsakem primeru..."

M: "Kaj pa ste....?"

O_M_1_85: "Edino to da nam... Garantirate... Da bo to delalo ne? "

M: "Ja..."

O_M_4_67 : "Tko kot je..."

O_M_1_85: "Da nebo tko kot, gospod pravi tam... Da gre v kopalnico... Ni ga več"

M: "Ja... S tem se sicer ukvarja oskrbovalec... Ne... Ne oskrbovanec, ampak oskrbovalec, tisti, ki skrbi... Potencialno... Ane... Tko da... vi bi bli čist am... Pač nebi se sploh s tem ukvarjal al dela al ne dela..."

O_M_6_75: "Pa sej dela..."

O_M_1_85: "No dobro... Pol sigurno mora biti brezhibno..."

M: "a, ja."

M: "In omenjal ste tut... Nadzor, kaj pa to zdej... Vam je... Bi vseen za občutek varnosti sprejeli to tehnologijo tut, če bi se počutil nadzorovane... Al... Kako pa to razmišljate? "

O_M_4_67 : "V kakšnem smislu nadzor? Tko, da pride v kontrolo, če to... Če če... Uporabljaš to, al kaj tazga? "

M: "Da vas O_M_2_69 nadzoruje."

O_M_1_85: "A to patronažna sestra al kaj? "

O_M_7_73: "Če greš do wcja..."

O_M_1_69: "To je mislila samo..." (*nastane manjša zmeda*)

M: "Ker... O_M_2_69 ane... Predstavlite si, da bi bil uporabnik take al pa podobne tehnološke rešitve... In bi svojec za vas skrbel in bi samo spremljal vaše aktivnosti... Bi se počutil nadzorovane, tko k je O_M_2_69 že prej omeno... Al bi vam blo to čist v redu, zato ker bi se počutili varne, al kako? "

O_M_1_85: "Če nebi škodilo, zakaj pa ne bi... Ne škoduje ne... Če ne škoduje bomo vse sprejel."

O_M_4_67 : "Če mu lahko zaupaš, potem je to še dodatna... Bi reku... Dodaten plus."

M: "Okej."

O_M_1_69: "Če ne boš svoje posnetke gledu, k so na internetu ne... [smeh]."

M: "Ne ne... To ni kamere... Tko da je samo spremljanje vaše aktivnosti... Še kakšno mnenje?"

O_M_6_75: "Bi sprobo to aaa..."

O_M_1_85: "To je čist vrede..."

O_M_6_75: "Da bi ga pretrpu... Vsaki nadzor, kar se tega tiče... Ne ker... Pač dokler si normaln pač gledaš odgovornost in to pač sodi v tvojo osebno varnost... In... Ne... Počutil bi se bolj varnega jaz konkretno... Delam..."

O_M_5_75: "Je pa prob... Pri teh stvareh je ena zadeva... Vsak človek je kakorkol nadzorovan in ima občutek utesnenosti... recimo moja mama 98 let stara... Pa če jo pridemo 5x na dan pogledat... A že spet firbec matra kaj delam, a že spet si to uno drugo tretjo... Pa bl ji rečeš posluš...Mormo skrbet ti si stara... To... Gor dol.. Mormo pogledat... Ne ne ne... Če nič nič... Je občutek ene nelagodnosti... Tako da ni kr... Kr nej bo kr nej bo... Smo ljudje aaam..."

O_M_4_67: "Občutljivi ne..."

O_M_5_75: "...težkih značajev! "

O_M_4_67: "Ja..."

M: "Mhm, mhm."

O_M_5_75: "Tko da je ta pomislek aa... Kako se bo človek počuto, če je nadzorovan...aa... Ni kr stran za vrčt."

M: "Mhm, mhm"

O_M_1_85: "Veste... Vi eno stvar pozabljate... Vsak star človek hoče biti sam."

O_M_5_75: "Tako..."

O_M_1_85: "Zakaj? Zato ker premišljuje preteklost... In to je njegovo živčljenje... In to je njegovo življenje... In njegov... Kako bi reko... Obstoj..."

O_M_5_75: "Ja... sej..."

O_M_1_85: "...K pa vi pridte ga motite... Motite ga..."

O_M_5_75: "Js se to strinjam, samo pogledajte... Vprašanje je bilo, kako bi se počuto, če bi bil nadzorovan?... To je nadzor... To je dobeseden nadzor... Razen... Torej tist k to napravo kontrorila in tisti k jo...."

O_M_1_85: "Ajaa... To ona ne čuti... Ne vidi... Ne vidi ne..."

O_M_5_75: "Če je nima pr seb, pol je nima pr seb... "

O_M_6_75: "Jaz pravim pa tako.....Če bi se se kaj slabo počuto, bi se prej zarat tega, ker bi nekak v sebi...aaa... Ugotavljal ne... Da pač sem prišo do tega, da me mora to nadzorovat... Bolj bi se zarat tega, kot pa naprave same... Naprava nima nč... Naprava ti lahko pomaga... Tisti občutek, da si pa prišo na to stopnjo, da si pod nadzorom... Tist je pa res mogoče neprijeten... "

O_M_1_85: "Vsak se počuti mal prizadet ne... Če ga O_M_2_69 nadzoruje... To je res."

O_M_6_75: "Naprava naprava veš!!!... Ti jo lahko sprejmeš al jo pa zavržeš... To je naprava... To ni nč... "

O_M_1_85: "Sam ona ni nč...Ti vidiš slišiš da je to naprava..."

O_M_6_75: "Ti jo lahko flikneš stran."

O_M_1_85: "Tisto vas nadzoruje..."

O_M_1_69: "Js sem že pred leti vido situacijo infrardeče zadeve, ki te vidijo čez vse stene tam... In to je sto satelitov... Čista svoboda je že propadla... Kot smo jo mel nekoč..."

M: "Mhm... A pa mislte, da če bi vam svojec namestil te senzorje doma... A bi kej spremenil... Odnos se pač... Vaš odnos z njim... Al pa njegov odnos do vas?? "

O_M_1_85: "Ja molim da ne..."

O_M_1_69: "Pomoje ne.... Občutek svobode pa zgubiš ane... "

O_M_5_75: "No sej to je tisto! "

O_M_1_85: "Ta senzor vam... "(O_M_5_75 ga zlahka preglasi)

O_M_5_75: "Ja spremeni... Spremeni ves status spremeni!!! Posebej pa če začneš okol tega razmišlat, dokler nč ne razmišlaš, kar bi pa reko težko je to nardit, da ne razmišlaš... In in aa... Status navezovanca oziroma tist k to nosi in tist navezuje... Se spremeni... Samo vprašanje kok kdo prizna..."

O_M_1_69: "Ja... Kam sem padu bi reko nekoč. "

O_M_5_75: "Ja! "

[smeh]

O_M_5_75: "Sej dejstvo je nekej ne... Tisti k nadzoruje hoče samo dobro, ampak kako bo dotičen k je pa nadzorovan to sprejel... Pa je od zanga zadeva... Je pa treba sprejet na konc koncov sej smo vse sprejel tut te škatle..."

O_M_1_85: "Pravite da je..."

O_M_5_75: "Tut to smo sprejel pred 30 letom še tega ni blo pa smo sprejel... In kaj dons rečejo... Bog ne daj če ne daš baterije vn sm pod nadzorom... Ne..."

O_M_1_69: "Tako..."

O_M_5_75: "Tko da je to... Tko... Spremeni... Pomojem, da spremeni odnos... Tako ali drugače"

M: "V kakšnem smislu? "

O_M_4_67 : "Ja..."

M: "V kakšnem smislu pa mislite da spremeni odnos? "

O_M_1_69: "Ja sj smo rekl... Občutek svobode..."

O_M_5_75: "Občutek svobode se spremeni ne... Ni več tisto ne... Ni."

O_M_4_67 : "Utesnjenost... Neka stopnja."

O_M_5_75: "Ja... Kakorkoli...Jest pravim... Sj pravim... Pr moji mami gledam kako je..."

O_M_1_85: "Točno to..."

O_M_5_75: "To obstaja... Je dobesedno... Vsak korak, ki je tako ali drugače... Je že boleč... Je že boleč."

O_M_4_67 : "Ja ja ja, ja. "

O_M_5_75: "Ja pa me svakinja... Torej njena al pa to... Gleda, kdaj grem na wc... Ja pa sem to aa... A 20 minut ste bil notr? Ja sej to je 3 četrt... Pa že spet tolk pa že spet uno...aaa... In čim maš to pr seb, si nadzorovan in dotičen kok je eden prej reku... Sej starejši je fajn da je ... Fajn je, ampak občutek svobode pa ni... Se zmanjša"

M: "Mhm... "

O_M_1_69: "Ja ka pa veš... Ne ... Hoto bi na tihem preklinjat, pa se pol ne upaš... "

M: "Mhm... Sej... Ne sliši... "

O_M_6_75: "Sej to ne snema!"

O_M_5_75: "Poglej me js bom zdaj ..."

O_M_1_69: "Nevem... Sj neveš, kaj snema... Sej neveš kaj! "

M: "Samo aktivnosti..."

O_M_4_67 : "Naj en govori no... "

O_M_5_75: "Js bom en primer navedu... Svoj... Torej js sm epileptik... Js ko grem, velik hodim okrog... Tut iz... Na Roglo tam mam vikend pod Roglo, pa na vrh grem, praktično 1x na teden gor... Pa to je 500 metrov višinske razlike... Ampak js ko grem... Žena dela... Grem - mam mobi pr sebi... Če bo kaj me poklič... Vsake tolk časa pokliče... Js samo tipko... Kolk je tole... Prtisnem... Pa se že vzpostav zveza. "

O_M_4_67 : "Se zavedate tega, da je to koristno ane... "

O_M_5_75: "Sej to je tisto k... "

O_M_4_67 : "A mama pa ne... ne..."

O_M_5_75: "Mama pa ne! "

O_M_4_67 : "Ampak js tkole opažam... Spet nismo tukile zdej mal starejši... Al pa smo povprečno od 60-70... Mi smo nekako...aaa... Še umsko čist vredno... Drgač šah ne bi igral... Tko, kot ga radi igramo... Ampak pri 90ih, tko kot vaša mama al pa moja tašča, pa opažamo... Al pa moj pokojni tast, ki je bil dementen... Potem pride s časom z boleznijo... Pridejo te spremembe bi reko... Tut razpoloženja in ta utesnjenost al pa ta negotovost, al pa ta odvisnost... Recimo a te nadzorujejo al ne... Se potem stopnjuje pri... Z leti... Praviloma ne... Eni ostanejo sicer bistri tut pri 90, žal pa vsi ne, a ne... In to je pač zlo razlika od enga do drugga primera bi js reko ane... "

M: "Mhm... "

O_M_4_67 : “In če zdaj nas opazujete... Mi smo mogoče, hvalabogu še kolkrtolk pri zdravi... Zdravju, mi mal drugač gledamo, kot bomo gledal mogoče čez 10, 15, če bomo dočakal... 20...”

O_M_3_70 : “Populacija se... Stara ane...”

O_M_4_67 : “Ja sej to je zdej ta osnovni problem... Dejmo tale... Staranje prebivalstva in kako zdej to reševati ne... Stanovanja so prazna... Ljudje umirajo... So 14 dni v stanovanju... In kako zdej to preprečevati ane... A je to osnovna ideja najbrž, ne?? “

M: “Ja... Tudi, ja. “

O_M_1_69: “No kokr ga pozitiv...”

O_Ž_21: “Poleg tega pa pomagati starejšim, da res pač dlje ostanejo samostojni... “

O_M_4_67 : “Ja ja, sej...”

O_Ž_21: “Ker vi ste rekli pač prebivalstvo se stara... Zdej pa da...Vse več kokr se stara, da gre vse več ljudi v dom za ostarele - tut o tem je težava no...”

O_M_4_67 : “Težava je o tem, ker so penzije prenizke, da bi šli v dom za ostarele“

O_M_3_70 : *(govori nekaj... zelo nerazločno) O tem, da je premalo denarja da bi si plačal zdravljenja... fizioterapije...*

O_M_4_67 : “Sej to je ne... Žalostno je da 40 let delaš... Jaz mislim, da smo vsi taki... Pa nimaš za dom oskrbovanja... Dost veliko penzijo! Da si spet v breme otrokom, če ti lahko pomagajo, ane. “

O_M_22_1: “Sej dejansko je tut en ameriški inštitut aaa... Je raziskoval v bistvo pač... To iz vidika stroškov... “

O_M_4_67 : “Ja...”

O_M_22_1: “Pa so v bistvu ugotovili, da se na dolgi rok celo bolj splača... Pač... Vzet neko podporno tehnologijo, kot pa, da ti plačuješ recimo (medicinsko) sestro, da te oskrbuje in podobno ja...”

O_M_4_67 : “Sej to je zdej zarat tega, da si ljudje ne morjo privošiti domove, kjer bi lahko živeli neko primerno nadzorovano življenje, al pa oskrbovano življenje in potem so sami doma, ne in se to dogaja ane... Čedalje je tak... “

O_M_3_70: "Ja morjo it v domove čimveč... "

O_M_1_85: "Ja to je tist... Eni pa nočjo it... "

O_M_4_67 : "No ampak, lejte... "

M: "Večina jih želi bit doma ane..."

O_M_4_67 : " Ja ja želijo bit doma, to je tut res ja..."

O_M_1_85: "Ko si enkrat 90 let star... Pol pa more bit zmeraj pr tebi O_M_1_69... Brez... Brez... Telefona... "

O_M_4_67 : "Ja ni nujno veš... Lahko si pr 90ih še v boljši formi, kot un pri 70ih... Al pa 60ih..."

O_M_6_75: "Ja odvisno od zdravja... "

O_M_7_73: "Tist, ki je nepokreten tist rabi tist... Tehnologijo..."

O_M_4_67 : "Ampak spet ni to samo 90 let ampak je to zelo ob... Individualno, eden je pri 70ih, pri 50ih lahko že tak, eden pa pri 100ih recimo ne... "

O_M_7_73: "Ja sej to pravmo... Če si enkrat nezmožen za... Za...Za.... Ustat... Pol pa skor... "

O_M_2_69: "Mora bit zraven... Brez tehnologije, ne! "

O_M_1_69: "No zanč je blo v Angliji ne... "

M: "Aha! "

O_M_1_69: "Da je ena 90 let stara delala diplomo... "

O_M_4_67 : [smeh]

M: "Res? "

O_M_7_73: "Ja sej je una z 98let dotuhtala v... Na Finskem..."

O_M_1_69: "Al neki tazga je blo ja..."

O_M_4_67 : "No seveda, spet so izjeme, ki potrebujejo pravila....."

M: "Mhm... In zdej si predstavlite , da ste stari okol 90 let... A bi meli doma nameščene take senzorje, bi to sprejeli? "

O_M_7_73: "Js nebi... "

O_M_3_70: "Ah, sigurno bi"

O_M_5_75: "Js bi reko takole... Dokler človek ni onrg postavljen pred dejstvo, bo vsak reku ne, samo 1x, 2x se nekaj... Neprijetnega zgodi...Bo hitr reku – uu... Tole je pa fajn... Kok so zdejtisti spodbujevalci na razpolago, pa smo vsi vesel pa to... Da je... Podobna zadeva... Torej js pr seb vidm, kokr sm prej reko... Epilektik... In če tega ne bi mel z mobijem urejeno... Zelo hudo... Dvakrat sm nek... Obležo v hosti... 4 ure so me iskal.. Če pa to maš neki tazga je še pa še..... Podobna zadeva je pa tudi doma, če se ti enkrat neki zgodi... Sprejmeš! Kok je... Primer... Kok kadilcev prav: »nikol nebom kadiv«... »nikol nebom neho kadit«... »nikol nebom nehu«... K ga prvič ena taka bolezen zagrab... Takoj nehaa... Takoj neha... Pol pa sam sebe sprašuje... Kako sm to lahko delal... Samo ena huda stvar te mora tako rekoč prsilt v to..."

O_M_4_67 : "Streznit... Streznit, ane..."

O_M_5_75: "Potem pa rečeš... Bom, bom, bom, bom... Ni problema..."

O_M_1_85: "Ta huda stvar... Mi asistent prevzame... Prevzame mi vse skp..."

O_M_5_75: "Ja seveda..."

O_M_1_85: "Ta huda stvar k se zgodi... Prevzame skrb..."

M: "Ja... A bi še mogoče v kakšnem drugem primeru... Sprejel tako tehnologijo, al pa podobno... Al... Samo? "

O_M_1_69: "Pomoje ni problem ne, sam treba je ta avšpreh preidt ne... Miselnosti ne... Pa vidt pol, da to..."

O_M_6_75: "Ssamo jaz pravim, da ta tehnologija itak vdira... Jaz vem na začetku sn reku... »mobitel? To pa že ne!«... In tam vidim... Se afnajo po ulici, se pogovarjajo... Pa kaj je to... Ne? Pa sm ga potem sprejel, ker sm bil nekak tudi prisiljen v to reč, ne... Zgubljaš neke normalne kontakte... Pol je prišo računalnik... Ne tam pa že nebom zgubljal časa, rajši grem okolo bajra pa... Hodit ... Pa sem tudi tuki popusto, zj nemorem več brez njega..."

O_M_1_69: "Ja js sm danes..."

O_M_6_75: "To, to je podobno! To je podobno, samo mi zdejt gledamo malo drugače na to, ker še nismo potrebni tega ane..."

M: "Ja sej, dejte si predstavljat ne, da ste stari okol 90 let..."

O_M_6_75: "Z mobitelom, da ne boš mislo... Te lahko na vsak korak te spremlja lahko, točno ve kje si in kdaj!... To je podobno"

O_M_1_69: "Ja sej... Glej... "

O_M_1_85: "Če te policija išče... "

O_M_6_75: "Mobitel, če vas O_M_2_69 zlorabi... Poslušil!!!! Če bo mobitel kdo zlorabo boš nasrku! Razumeš?... Če ga bo zlorabu. ... Zato pa daš ti hčerki... Jaz bom dal hčerki ga... Tako, da veš..."

M: "A vi pa nebi sprejeli? "

O_M_1_85: "Kuga? "

M: "Te tehnologije... Ste proti? "

O_M_1_85: "Zakaj pa da ne? "

M: "Aja bi? Okej. Nism čist... "

O_M_1_85: "Mene gledate... Js sem vedno za napredek... Da bote vedli"

M: "Aja okej, okej! "

O_M_3_70: "Najslabše je evo... Tut za mobije vemo, da so ratal... Odporni pa nevem kaj... Pa jih nikol vsi uporabljamo... En je zej tožbo dobo prvič... Oziroma ne in to je to..... Vi ste mladi..."

M: "Ja..."

O_M_3_70: "Če ne boste ... Nevem kaj... Isto ko včasih... Ko nisi znal pisat al nevem kaj... Si bio nepismen in nevem kaj... Vi isto, če ne boste znali tole uporabljat... "

O_M_4_67: "Si v nekem smislu nepismen"

O_M_3_70: Bomo v zaustavi ja..."

O_M_1_69: "Ja sej veš kako smo hodil po ulcah ne? "

O_M_6_75: "Pa to ti veš komu boš dal! "

O_M_1_69: "Zdej pa tako hodijo ne... (nekaj kaže) "

O_M_6_75: "Sej neboš dal ti x y-nu ane... To boš dal sinu, hčerki... "

O_M_3_70: "Ej pa ne govorimo samo o tem, to je tale SOS gumb"

O_M_1_85: "Ja js v Avstriji ..."

O_M_3_70: "...Ti reši življenje nevem kaj komu ...Tega... Še bolj napredni... Še bolj nevem kaj..."

O_M_1_85: "Avstrijci vsi taki, ko so starejši od 75 let... Dobijo nadomestilo 1300 evrov za take, da spremljajo tega gospoda, da ga gledajo, vse kontakte... Aktivnosti pogledajo..., Kje, kaj je, da ga oskrbuje. V Ameriki komaj čakajo, da grejo v dom... Upokojenci, pri nas pa ne... Pri nas niti govora... komaj čakajo da grejo v dom (američani)."

O_M_6_75: "Sm mislo, da boš reko, da pri nas pa komaj čakajo, da umrejo."

O_M_1_85: "Toč... Tudi to hahahaha... Tudi to, ne"

O_M_1_85: "Tudi to! Ali zdej recimo, govorimo... V Rožni dolini tam kjer sem jst ne...Hodijo v Avstrijo pomagat tem starejšim ljudem... In dobijo tistih 1300 evrov... Vidte?"

M: "A gremo nazaj na tehnologijo?"

O_M_1_85: "Kako?"

M: "Gremo nazaj na tehnologijo?"

O_M_1_85: "Dejte, lepo prosim."

M: "Pejmo."

O_M_1_85: "Čimprej hhhhh. – drugač se bomo zgubil."

M: "Ja, res je... A mate kakšne predloge, kako bi pa lahko izboljšal to... K je bla zdej predstavljena taka rešitev?"

O_M_1_85: "Ooo, to je težko, to lahk gospod pravi..."

M: "Glejte, glejte..."

O_M_1_85: "Ne uporabljamo tolk... Če bi uporabljal, bi pa povedal."

M: "Ja, ampak glejte z vidika z vaših potreb... Am... Mogoče zdej še nimate nobenih težav, ampak recimo, ko boste stari 90 let... S kakšnimi težavami bi se spopadali... Ne... Recimo če bi meli neke vsakodnevne aktivnosti, opravila, potencialne težave, ki bi lahko potem s pomočjo te tehnologije vam pomagale... Lažje bit doma?"

O_M_3_70: "A bi lahko oseba - zdravnik imel recimo, da maš kot oseba svojo zdravnico kaj js vem... Na temu recimo, pa pritisneš, če si kdaj v kakšnih težavah? "

O_M_4_67: "Ja, sam..."

M: "Ja to... Tooo! "

O_M_3_70: "Nevem, to ma ona... Od 500 do 1000 pacientov al nevem kaj, dobro.... Vprašanje? "

O_M_4_67: " Ja sej... Ideja mi ni slaba, ne"

M: "Nujna pomoč, ne...?"

O_M_3_70: "Ker ne boš za vsako figo prtisno al nevem kaj... Tko da nevem.. Pa da ni samo en knof nego... Al kaj js vem... Da maš recimo kot ena tipkovnica kaj js vem... Mam js... Nevem kaj... »CK«... Eno tipko... Kaj js vem..."

O_M_1_69: "Tam nekje pr srcu, da se čut. "

M: "Da bi spremljal v bistvu lahko... Bi mogoče spremljal , da bi potencialno lahko padli? A bi vam to blo v redu... Da bi spremljali? "

O_M_3_70: "Ja seveda... Kok je tega... Padcev... Moja žena tut pada... Zlomila dva vretenca... aaa... Zlomila komolec... Tri operacije... To ono drugo... Evo... In če nebi ja bio doma, bi najbrž bila mrtva kaj, kaj se ve... K sm 20 minut oživljo ne...."

O_M_6_75: "No, če pa ta naprava recimo potem... Tak dogodek registrira ne...Pri skrbniku... A veš vseeno priteku, ker 100% prisotnost, ti nikol nebo nihče zagotovil..."

O_M_3_70: "V nezavesti bila... "

O_M_5_75: "Ne sej tut ta naprava..."

O_M_6_75: "...Kombinacija, kombinacija!!!! "

O_M_5_75: "Poglejmo... Ta naprava... Recimo... Je nek pacient, bolnik - da ima to pr seb, zaradi takih ali drugačnih, da nosi..., Ampak takrat, ko on pade v komo, ko pade v to, ko pade pa se udar pa je nezavestn, nč ne nuca..."

O_M_4_67: "Nč ne nuca... Nemore to..."

M: "Ja senzor gibanja! "

O_M_5_75: "Aaa... Jaa"

M: "Smo rekl da se pozna..."

O_M_5_75: "Če je isto... Če je res v prostoru, da ima senzor gibanja in to, kar potem bi senzor zaznal ampak zopet je to krepko vprašanje, recimo kdaj se največkrat taka huda stvar zgodi?? Ustaneš, greš na WC, ke prideš, vrata odpreš pa se zvrneš pa adijo veselje ane. Nobena stvar te več ne nuca... Če pride do tega... Kok se prav... Bolš je... Bolje išta nego ništa..."

M: "Mhm..."

O_M_5_75: "Ampak to kar na vse konce to dat, je pa verjetn... Dobr... Use se da... Bolš je karkol kot pa nič."

M: "Mhm..."

O_M_4_67: "Vsekakor, ja... Sej to smo vsi enotnega mnenja ane... Da to ne more škodovat, ne... Zdej... Gre se sam za to al si to lahko privoščimo, al je to recimo pokritost po celi hiši zadosta... Senzor gibanja, stranišče, kopalnica, spalnica..."

M: "To si lahko sami... ja..."

O_M_4_67: "Recimo, nevem... To je že kr precej tega treba, ne..."

M: "Ja... Odvisno ne, kok mate veliko..."

O_M_4_67: "Ja, ja..."

M: "Ampak, načeloma naj bi blo idealno, naj bi nardila raziskavo in da nej bi bil 2+1, ne... 2 senzorja... Tista za gibanje pa en kontaktni... To je bil tist za vrata ne..."

O_M_1_85: "Obseg sobe, ne..."

M: "Ja..."

O_M_1_85: "Če bo v sobi padu, bo pa vidu, da drugje lovi izven, v sobi pa ne..."

O_M_3_70: "Kok recimo stanejo teli senzorji?"

M: "To pa... Ne bi dans govoril... Tut... Nevem... Tko da..."

O_M_1_85: "Lahko dam dva senzorja..."

M: "Ja lahko, ja..."

O_M_1_85: "Eden bo pred hišo, recimo če pridem v hišo, da padem, se mi spotakne pa padem recimo... "

M: "Ja to pa ne vem, mogoče... "

O_Ž_21: "Ja čisto možno. "

M: "Ja, ja."

O_Ž_21: "Mhm"

M: "No ampak, ko sem omenila... Te senzorji tukaj omogočajo, da jih lahko date na predalnik... In se lahko tukaj spremlja, če se jemlje pravilno zdravila, oziroma takrat, ko je treba... Časovno ane... In me zanima a vam je to taka... To je tukaj ena izmed potreb ane, k smo govorili, kjo lahko s to tehnološko rešitvijo aaa... Omogoča življenje doma ane, starejšega in me zanima... Se vam zdi to vredno, mate kakšne pomisleke? "

O_M_3_70: "Ja pomisleki so zmeri ne... Če en tam kaj js vem... V demenci al ne vem kaj... Pol, da bo on sam, kaj js vem... Jemal neke škodljive tablete..."

M: "Ja... "

O_M_3_70: "Je tukaj vprašanje ne... A mu bo kakšen sin, sestra, ne vem kdo... Dal tablete, če so glih to... Kaj js vem ane... "

O_M_1_69: "Ja to je različno, ne s temi tabletami za zdravila pa to..."

O_M_3_70: "Jaaa, jaa... "

O_M_1_69: "Je različno ne... To jemlje motivacijo... Čeprav mora jemati zaradi situacije njegovga zdravja... Nekak pravjo..."

O_M_3_70: "Bo vzel celo škatlo... Če un kaj hhh... Oojjj."

O_M_4_67 : "In konc, ja. "

O_M_3_70: "Ja... "

O_M_4_67 : "Sej to je problem, js pri starejših mam te izkušnje, zelo težko je zagotoviti človeku, mislim tako disciplino, da bi jemal te tablete pravilno, pravočasno...Aaa... Kritično, ne... In potem pozabi, predvsem pozabi, ne in potem je to zamujeno in je lahko marsikaj ane, pač narobe ne, ampak spet je to... Pride z tem občutkom nemoči, ko si sam že skor betežen ane... Al pa... "

O_M_1_85: "Samo tej vi to pravite... Izven oskrbnika, ne..."

O_M_4_67 : "Ja...ja... "

O_M_1_85: "Tak človek mora meti oskrbnika... "

O_M_4_67 : "Ja, ja ja..."

O_M_1_85: "Pod nujno... Mogoče tole še dodatek... To je dodatek ne... Oskrbniku... Da ve kje... Kaj je in da ta oskrbnik skrbi za... Tablete... "

O_M_4_67 : "Ja, jaa... "

O_M_1_85: "Ne pa saam, sam težko... Veste... Pozabte... "

O_M_1_69: " Ta tehnologija ma..."

O_M_8_61: "V taki situaciji... Prihajamo mal starejši in starejši imajo pravico da nimajo več... Tele ravnotežje... Ravnotežje ga popusti veste... Vsakega starejšega človeka... Ravnotežje, ne... Nemore se gibat naravnost... Pa ga nese na to stran pa na te to... Mora imeti oskrbnika – povezan! "

O_M_1_69: "Sam veste kaj, ta tehnologija strmi k tem, da bi en skrbnik lahko večje število ljudi pokrival, tko da..."

M: "Taaa... Enga no... Ne večje število... "

O_M_6_75: "Ne to boš ti dal hčerki... Ali sinu... Ali nevem komu, razumeš? Sej to je bistvo ane? Ne boš ti dal nekemu a veš tam..."

O_M_8_61: "Ja če mam dnar lahko a veš..."

O_M_6_75: "Do tega bo prišlo!!! Brez skrbi bodi... Do tega bo prišlo! Da tisti, ki imajo denar... Bogve kake cene... "

M: "A bi vi želeli še komu drugmu dat, razen hčerki, sinu, svojcu? "

O_M_4_67 : "Ja seveda, dans so otroc lahko po celem svetu, ni nujno da so doma, al pa v radiusu 50km, kje pa... Zdej... Ta... Bi reku razdalja..."

O_M_3_70: "Da pride, da ti te tablete daja 3x dnevno..."

O_M_4_67 : Ja..."

O_M_3_70: " Recimo, če nisi zmožen, da jih sam... Pravilno jemlješ... "

O_M_1_69: "No stvar je v tem... Kok to stane, kok si lahko tega dosežeš, ker danes recimo, če gledaš, tisti k majo neke pod pajsom si tut nardijo vse videonadzor in tko naprej..."

M: "Mhm... Vi bi mel videonadzor... A bi vi mel videonadzor?"

O_M_1_69: "Seveda, pa to je tehnologija, ki v bistvu omogoča kompletno... Potem prevermo... Če ti kaj ne štima... To ni nič tazga ne..."

M: "Okej..."

O_M_1_69: "Je pa to... Tukaj..."

O_M_1_85: "No prihajamo do dnarja ne... Do ene velike slobode... Denar je velika svoboda Ne..... Ogromna svoboda..."

M: "Okej... Ja... A ste že kdaj iskali kakšno tehnološko rešitev... Vi ste reku, da ste..."

O_M_5_75: "Js sem jo iskal..."

M: "Za kakšne potrebe?"

O_M_5_75: "Hehe, navte verjela zakaj... Zarad tega, da sem iz prostora, kjerkol sem to... Tole ... Dobesedno tkole... Imel pr seb, sn se hoto jt čez 10 minut kopat v kopalnico in sem hoto krožno prej toplo vodo pognat iz skupne kotlovnice, zato, da je voda že prej začela krožit, ker drugače sem sam seb reko tko: zdej bom tle pršu pa čako not, kdaj bo voda topla pršla... NE! Vem, da se grem tuširat – pritisnem gumbek... Naprava mi požene pumpo in lepo tolk časa teče kokr nastavim. Torej tut to sem... Dobr naredu... Predelo mal... V te namene da je meni potrebn. Lahko bi pa s to stvarjo tut drugo stvar spuklo pomojem... Bilo karkol... Ker js mam podobno napravo tudi doma od tle če je treba... Na vikend k ga mam... Prižgem.... Tri peči..."

M: "Mhm..."

O_M_5_75: "...Dam komando: prižgi mi to peč... V dnevni... V tam gor dol... Dam komando: da je nadzor vikenda... Skratka imam napravo... Ampak to je zarat tega... Mal se sam ukvarjam... Mal mi zet pomaga k je računalničar in in zadeve... S temi stvarmi bodo fajn... Vedno bolj prihajale aktualne... Nekateri ljudje bodo samo tist kar jim bo O_M_2_69 priporočo... Drugi bolj samoiniciativni bodo pa še majčken več..."

M: "Mhm, mhmm"

O_M_5_75: "Ampak mislim pa, da je zdej že ta kombinacija skupaj z mobitelom, se da s tem velik rešvat, ker brez mobitela negre zaradi tega, ker je premajhen domet... Z mobitelom pa s

kjerkol... Sej mobilni je dans... Greš v klet... Je... Greš v gozd... Je... Kamrkol greš... Smučat... Je... Pokritost... Maš komande... In seveda zdaj, če daš pa še... Da maš pa še tole... Daš si v zapetje... Tam padeš... Pa ti da... Tvojim tistim znak, da je neki narobe... “

O_M_1_69: “No, če gre mobilni iz avtomobila... Je praktično kletka taka kovinska ne... Kamorkoli... Potem je to res...”

O_M_4_67: “Že, ampak signal mobilnega je predvsem na avtocestnem križu, na kakšnih hribih... Tkole... K so pa mal odmaknjene... Pa ni pokritosti signala tam...”

O_M_5_75: “No js... Moja izkušnja je... Da kjerkol v Sloveniji, še nism naletu... Oziroma kjer sm se gibu... Pa sem bil v Franciji na smučanju... Pa sem bil v Italiji, v Avstriji... Recimo na Mletu, tam dol pri Dubrovniku... Pokrit... V Istro celo... Js... Moram rečt... Da nism doživo, da bi bil kje, da nebi blo...”

(O_M_8_61, O_M_1_69, O_M_4_67 govorijo nekaj da v tunelu ni signala – preveč nerazločno ker govorijo drug čez drugega)

O_M_5_75: “Tunel je pa druga stvar... Sam tunel je vožnja nekaj minut...”

O_M_8_61: “Greš izven satelitov...”

O_M_4_67: “Ja, ampak recimo tuneli recimo nisi bli pokriti, do nedavnega...”

malo zmešnjave, nerazločno, zavijejo iz teme podpornih tehnologij...

M: “Ja gremo zdej nazaj na tisto vprašanje... Aaa... Če še je kdo iskal kakšno tako tehnološko rešitev, pa za kakšno potrebo... Al pa če mislte, da mate zdej kakšno potrebo, da bi lah s tem rešli?”

O_M_1_69: “To sem pa jaz že povedu...”

M: “Mhmm? Kaj?”

O_M_1_69: “Ja za dvig penzije ...” [smeh]

M: “Aja... Okej... Še kakšna ideja... Glede tega?”

O_M_8_61: “Aja, da bi to kupil?”

M: “Ne... ne, ne...”

O_M_8_61: “No, da inštaliramo al kako?”

O_M_6_75: "Ne! Za uporabo! Za uporabooo!"

M: "Že prej... Preden ste prišli sm... Če ste že kdaj razmišljal... O tole bi mi pa tehnologija pa res lahko pomagala... Pr temu... "

O_M_8_61: "Ja pomojem ene 2 leti še morate počakat za ta odgovor... "

M: "Al pa nevem... "

O_M_8_61: "Zdejle trenutno ga nemorem, ne verjamem, če bom lahko... "

M: "No, to je tut res... "

O_M_8_61: "Starejši veste... Mora bit... Starejši... To je pa glih za najbolj starejšega. "

O_M_1_69: "Mene pa mal skrbi, vam povem da tamle k sm bil 20 let... Se mi zdi.. Da ni dovg... Bom pa 70 drug let ane... In zdej razmišljam teh 50 let... Kako je to skočil, ne haha. "
[smeh]

O_M_6_75: "Ti si še mlad, js sm jih pa že imel 70 ane... "

O_M_8_61: "Veste... Teli zdravniki pravijo... Da ko si star 60 let, ne... In prihajate potem v eno obdobje od 60 naprej, ko prihajajo pa bolezni... Od 60 naprej bolezni nabirate... Ta ...Ta ...Ta... Ta..... No... Takrat... Recimo... Ta zadeva, ko vi pravte, kot mate, bi bila dobra... Nekaterim bi prav prišla. "

M: "In za kakšne potrebe pa si reku... Za bolezni? "

O_M_8_61_: "Kako? "

M: "Za kakšne potrebe? "

O_M_8_61: "Ja veste k ležite ne... "

M: "Okej..."

O_M_8_61: "In da recimo nepokreten ste... Pa... Kaj js vem... Ne da nepokreten za skos recimo... Lahko ste nepokreten za pol leta lahko ste pa nepokreten za 6 mescov in pa 10 mescov in tako naprej... "

M: "Lahko tut za kakšne operacije pol? "

O_M_8_61: "Tako je... V tem času rabite to..., Kar vi kažete, rabite... Lahko padete iz postle dol veste... In se nemoreš pobrat... Gotovo... Drug dan vas ni več recimo, ne... "

O_M_1_69: "Ta naprava bi morala bit pol taka, kot pravi gospod, ne... To se prav senzibilna na tisto, ne da ti morš še gumb pritisnat... Ampak, da zazna recimo tvoje stanje, ki je mal vn iz tistga... Da že mal odhajaš... Ko je treba nujno hitro medicinsko pomoč. "

M: "No in to je že ena izmed potreb... "

O_M_8_61: "Tista najbolj nujna medicinska pomoč... Ne una, ko ni treba... "

M: "Ja... "

O_M_6_75: "Jaz mislim, da je to tako potrebno takrat, ko ti čutiš neko navarnost pred padci recimo ne... Meni se nikol ni zgodil... Dogajalo... Kaj vem, da bi se v preprogo spotikal... A zdej v zadnjih časih sm se že parkrat tako nerodno, to se pravi, da jaz nekak ne vidim več noge tako visoko, kot sem nekoč... [smeh]. Enostavno bom mogo vsekak, razumeš... "

O_M_4_67 : "Samokritično gledanje je to ja... "

O_M_6_75: "A veš... Bo treba tepih počas odstranit a veš.... Torej, ko se bodo te težave začele pojavljat, jaz mislim, da je to dobrodošlo... "

O_M_3_70: "Ni samo tepih...Aaa čelo, kamen... Pa zapestje... Operacija spet... Joj, joj... "

O_M_6_75: "Pri starosti take nevarnosti prihajajo... Jaz pač menim, da je to dobrodošlo, takrat ko ti enkrat čutiš, da pač imaš neke težave, al pa da se ti je že kaj zgodilo... Ali pa tako, ne... "

O_M_1_69: "Ja js že enih dvakrat na lepem... Ampak to je blo... Aaa... Glih po dežju pa led ne ... Gladko... Pa nevem kako se majčken bl tko neso neki pred sabo... "

O_M_6_75: "Jaa... to, to! "

O_M_1_69: "Ja... Mimgrede sem bil ravno na riti... "

O_M_4_67 : "Zdej spet smo se zgubil ne.... Js predlagam, da gremo rdečo nit naprej... "

M: "Vi ste neki hotl... "

O_M_5_75: "No js sm hotu neki rečt ne k ste rekla, če bi to napravo imel... Js osebno ocenjujem, da je dober mobitel... Je tole že notr... Namreč zakaj? Mobitel sam po sebi mamo pr sebi... Glasovno se oglasiš na mobitel... Ti vnaprej programirano vnese kamor želiš... Enostavn... Vneseš neko besedo, neko ime, nasprotni bo to dobo in je zmenjen, dogovorjen kaj je - To se prav je del tegale. Druga zadeva... Če ni glasovno že... Pritisneš na mobitelu zopet... Kaj s vem... Zdle bom reku... Torej kratko izbiranje... Pritisneš številko 2... Zopet

sprogramirano naprej koga boš poklicilo... In koga naj pokličeš... Svojega bližnjega al pa zdravnika al pa bilo karkol. Tako, da je tole... Ena oblika, ki jo lahko mobilni ima... In je mogoče povezava eno z drugim... Že kr... Bliz tega (podpornih tehnologij). “

O_M_1_69: “No sam tole je mejhn bol pripročno, drgač pa je pa pametni telefon... ima že vse te opcije notr... “

M: “Pa bi znal s tem delat pol, če bi meli tkole? “

O_M_5_75: “Torej js osebno... Recimo js imam to... In to besedno klicanje in kratko izbiranje torej... To ni nič posebnega... Dokler si vsej tolik sposoben, za ročno, da pritisneš... Glasovno pa tut tam zajamraš...Aa... Pa ti mobilni spozna tvoj glas, pa neki nardi. “

M: “Ka pa ostali mislte... Mate vsi pametne telefone? “

O_M_1_69: “Nee... Js mam še unga, k sem ga imel že 1 let pa pov... Tam nekje... “

M: “Mhm... “

O_M_1_69: “ Ma samo žena... “

O_M_4_67: “Ti pametni telefoni so zdej šli v neko drugo skrajnost in nekako, da samo še to delajo mladi in starejši in vsi in to gre tut mal nam,... Js vsaj po sebi sodm... Na živce... Da je človek tolik obseden s tem že ne... “

M: “Ampak, kaj pa če bi mel tako, kot je gospod predlago? “

O_M_4_67: “No to, sej pravm...“

O_M_1_69: “ To ni nič napačno... “

O_M_3_70: “ To bi moglo dat, kaj js vem... Kot eno šolanje, pa da vsak...Aaa... Da zna, da to zna uporabljat. “

O_M_1_69: “Samo ceno tega je treba ujet... Js sm zarad cene prišo...“

M: “Ja to pa žal danes ne bomo ne...“

O_Ž_21: “Zdej bi še js neki dodala gospod... A vi mate skos telefon prav ob seb, ko ste doma? “

O_M_5_75: “Ne, ne tut zle ga nimam. ga mam v avtu... Namreč moje načelo je to... Tuki ga nesmemo imet, zakaj ga bi imel... Imam ga v avtu...Če bom js rabo kaj, ko sem med ljudmi... “

Avto je do... Bom takoj pr njemu, če mene žena rab bo poklicala, ko bom prišel v avto bom pogledal.... Med vožnjo... Ni šanse, da ga vzamem v roke... Ni šanse... Ko grem na sprehod in hodim 2 uri dnevno...Fajn, je pa pr men... “

O_Ž_21: “Kaj pa doma? “

O_M_5_75: “Doma je pa v dnevni sobi skos pržgan... Na WC ga pa ne nesem... Čeprav nekateri tut to delajo... “

M: “Kaj pa če se tam zgodi kaj? “

O_Ž_21: “ Ja...“

O_M_5_75: “A na WC-ju? “

O_Ž_21: “ Recimo, da se spodtaknete al pa kaj? “

O_M_5_75: “Žal... Žal... Je vedno možnost je... Ker možnost je tut da tole nimam pr seb, možnost je, da telefona nimam, al pa mam telefon pr seb skos.... Sej to je stvar človeka, kako si bo organiziral... Js imam pač tko organizirano... Ponoč ga tut slučajno ne nesem v spalnico, zarat tega, ker pravim, žena... Če neve tko... Če se bo kaj zgodl, bo že... Hočem brez tistga frdamanga... Pr seb met... Življenje brez tistga, dokler se le da. “

M: “Mhm...“

O_M_5_75: “Je pa je pa... Kokr sm prej reko... To je ena od teh... Tehnologij... Celo krepko pretemen je... Tole je strogo namensko... Mobitel kot takšen, s temi funkcijami bi temu reku... Je pa, je pa še pa še... Še en primer... Poglejmo nekaj... Imam tak mobitel, grem na vikend na Roglo... On mi skos koordinate kaže kje sem... In če js hočem klic v sili, je to podatek, kje sem... Ja... V tej koti sem... In je to za mene bi reku bolj k tole... Tole je vredno ampak mogoče je tole res bol doma, če pa greš majčken ven je pa to že tole.... Kolk sem prej od začetka reku... Domet tega je zlo... Če bi mi tole šli kupit pa bi proizvajalc v navodilih reku da je domet 200, 300 metrov – dejmo probat kok sm js probo... Ma vraga iz kleti gor na drugo nadstropje k sta dve betonski plati... Ne nese... “

M: “Ja...“

O_M_6_75: “No sam jas bi reko, da pametn telefon vsaj po mojih izkušnjah... Zelo majhn procent... Ljudi naše starosti ali pa še starejših... Uporablja. Jas tudi mam navadnega, al po pravic povedano, če grem kje sam takole ne, ga obvezno vzamem sabo, se počutim bolj varen

ane... Kaj vem... Če bi prišlo do zdrsa, padca, ko greš kam pa tak ne... Se počutim bolj varnega, če mam to ob sebi, ne. Čeprav v nekaterih situacijah, če ti padeš pa udariš z glavo, tako, da boš v nezavesti, ne bo pomagu ne... To se ne bo zgodilo... Bi reku... večja verjetnost...“

O_M_4_67 : “Ja ja...”

O_M_6_75: “ Da boš ti si polomo kaj, ostal sam, ne... In nimaš nič, da bi sporočo, potem je to....“

O_M_1_69: “No, pa naj povem vzrok, zakaj sem nehu telefon uporabljat, mobi. Js sem šel na tega najcenejšga ponudnika... Kako se že imenuje... 9€ na mesec... Od...”

O_Ž_21: “Ja najbrž BOB“

O_M_1_69: “Bob, bob... Evo tako... Na Bob-a... Sem mogoče 2 dni zamudo plačilo računa... Se je moja številka najdla, javla pri enmu u Hrvaškem... So že drugmo dal... In sm reku konc. “

O_M_8_61: “Pa ne moral bi ti... Ma ne moral bi ti.. “

O_M_1_69: “Samo 2 dni je bilo zamude slučajno od roka...”

M: “Zanimivo ja... “

O_M_8_61: “Ja ne... Ni zamude pri dnarju... Veste“

[smeh]

O_M_1_69: “In je šov... Telefonska številka... Se najdla... Pri enmu na Hrvaškem.. “

O_M_8_61: “Si ste sigurno, vi ste socializem... Iz socializma. Tu ni več denar... Gospodar... “

M: “Na žalost... Bo kmal ura 9... In mormo že zaključit, ampak zdej bi še vas prosila, če bi lahko aa... Zbral ključne ideje, pa pomisleke... Torej največje prednosti, največje slabosti - kaj se vam je zdelo najbolj koristno, kaj neuporabno... Pa bi kr dal v kategorije. “

M: “A maš kje tu vpisnik? “

O_Ž_21: “Ne nimam, sam kam bi to lahk zapisal? “

M: “Aaamm... “

O_M_8_61: “Slabo skito najdemo, veste ali samo dobre stvari težko... “

M: "Tkole... Mi smo si to predstavljal ... Moram... Imeti... In... Druga kategorija... Dobro bi bilo imeti... (*piše na list*) in vsem tem kar smo se dans pogovarjal, bi to skupi zdej strnil v eno tako..... Smiselno tabelco... "

O_M_4_67 : "A vsak posameznik zdej pove... Kk, kaj... "

M: "Ja, povejte... no"

O_M_8_61: "Dobro bi bilo... Imeti, ne"

O_M_4_67 : "Ja js mislim, da je večina za"

O_M_8_61: "Js mislim, da je tukaj čist v redu... "

M: "Jaaa... Kaj pa? Kere funkcionalnosti... Kaj... Kar vam je bilo v redu? "

O_M_8_61: "Kaj ne bi bilo v redu? "

M: "Ne... Kaj vam... Lahko tut kaj vam ni bilo v redu... Kaj... "

O_M_8_61: "V redo, da recimo ne dela tok, kot on pravi, samo do kopalnice, da dela, mal več, mal več"

M: "Aha... dobro bi bilo imeti... (*piše*) "

O_M_8_61: "Da se to razšir... "

M: "Boljši... (*piše*) "

O_M_4_67 : "Doseg! "

O_M_1_69: "Reči domet, domet reči! "

M: "Mhm... "

O_M_1_69: "Da celo območje pokriva... "

O_M_4_67 : "Ja..."

M: "Mhm... "

O_M_1_69: "Do tam, kamor rabiš... "

M: "Mhm, mhm"

O_M_4_67 : "Ja dobro to nemorš.... Definirat čist točno... "

O_M_8_61: "Potem, dobro bi blo, da nam pokaže prostor, kje ga lahko zmontiramo..."

M: "Noo... Okej..."

O_M_8_61: "Potem da... A ta stvar aaa..... Sama oddaja?"

M: "Am... Sama, pa nobenih lučk ni, nobenga zvoka..."

O_M_8_61: "Aa a ta stvar oddaja samo... Kam... Samo tja do njene... Njene te priključke?"

M: "Aaam..."

O_M_8_61: "Lej, pa recimo na mobilni telefon?"

M: "Ne, ne, samo na..."

O_M_8_61: "A ja na vaše?"

M: "Na to aplikacijo, ko sm vam pokazala..."

O_M_8_61: "Aa aplikacija... A to je za te vaše priključke... Za... Senzorje, za gibanje... Za... tko naprej, to je tisto... Kar je priklopljeno, ne?"

M: "Tako ja..."

O_M_8_61: "Ni samostojno... Ni... Mislim, ne oddaja?"

M: "Ne oddaja..."

O_M_8_61: "Da zdej recimo gospod da ma doma telefon..."

M: "Mhm..."

O_M_8_61: "In on se priklopi na to... Gre kamorkoli (ho)če... Ta pa oddaja... Ta pa zej... Ta gospod je tak in tako dalje... A to ne... Ne more?"

O_Ž_21: "Ne ne ne... To je posebej... Vsaka... Vsaka naprave... Dejte si predstavlat, da ma svojo kodo... In samo na to napravo se veže... Se prav... Gospod se nebi mogo povezat, se prav na vaš senzor, ampak samo oseba, na katero se vi v bistvu hočte obrnit."

M: "Še kakšna ideja? O čem smo govoril... Moram imeti... Se prav senzor... Gibanja recimo..."

Skupaj: (se strinjajo, govorijo vsepovprek)

O_M_4_67: "To je zelo pomembno, ker če tega ni..."

O_M_1_69: "To je benefit... "

O_M_4_67 : "Marsikaj zamudiš, ker če padeš, pa nimaš senzorja gibanja, ti nič ne pomaga. "

O_M_6_75: "Moglo bi pokrivat stanovanjske prostore in recimo tudi bližnji okoliš... Ne... Do trgovine tam, tržnice, kaj je tu blizo pač, ne..."

O_M_3_70: "Kaj pa za rešilca... Kaj js vem za... "

O_Ž_21: "A možnost, da ti pokliče rešilca direkt? "

O_M_3_70: "Ja... Zdravnik... Ammm... "

O_M_1_69: "Ja... Medicinska pomoč... To je zelo pametna varjanta, ki je povezana z stanjem tvojga organizma, ne. "

M: "Mhm... "

O_M_1_69: "Naj bo to... Pulz, kaj js vem... Obtok... Srce... Kaj js vem kaj...Možgansko... kaj..."

O_M_3_70: "Kako majo gor v skandinavskih državah k so... I tehnološki i drugačni ane... Bolj napredne... A ste tam kaj raziskovali...? Sej če oni majo to... Pokrito... Mal drugač al ka... "

M: "Ja verjetno majo drugač... Vem, da v Liverpoolu... Majo... Taki gumb dobijo aa... Na recept... Torej, da to je pokrito s strani zavarovalnice, če obstaja večja možnost padca... Tk da... Velika Britanija je zelo razvita v tej smeri... Amm... Zdej za skandinavijo nevem... "

O_M_4_67 : "Ja js sm ravn to gledlo oddajo... Prav skandinavske države, ki so najbolj... Kko bi reko... Napredne, najbolj... Največji vzor vsem ustalim, problem je v tem, ker vse več familij je brez otrok, ne... In potem so v teh stanovanjih starejši sam in nimajo nikogar, na katerega bi se lahko obrnil in je neskončno teh primerov, da ostajajo... Tedne, mesce... Mal pretiravam... Sami v stanovanju... "

O_M_1_69: "Ja pa tut razporejenost... So naselja zelo oddaljena... Al pa posamezne...Aa... Kaj js vem... Lokacije hiše... Karkoli, ne... In zdej pa, če si res nekam stran od vsega, ne... Dost nerodno pač. "

M: "Pol tut, dobra pokritost, ane? "

O_M_1_69: "Nismo proti novi tehnologiji, nikakor ne, samo je pa tko, da... Vsako stvar pa mal sprejmeš za eno tako... bi reku... "

O_M_6_75: "Izogibaš se je dokler je ne rabiš! "

Skupaj: (se strinjajo)

M: "Kaj to pomeni, ko jo rabiš? "

O_M_6_75: "Ja to sem povedo prej primer... Ko sem gledal po ulici, kako se pogovrajajo... A pol me je doletel mobitel... To nekak pol pride... Malo vdre, malo pa tut ti popustiš, ne... Ga rabiš! Mobitel danes rabiš. Enostavno zato, ker tebe kličejo..."

O_M_4_67 : "Ja taki časi so... Bčasih smo lahko brez tega bli, zdej pa si že nemormo predstavlat..."

M: "Kaj pa to, s tako tehnologijo recimo? "

O_M_4_67 , O_M_6_75: "Ja sej to je zlo podobno..."

O_M_6_75: " Jaz še zdaj ne rabim, ali ko bom rabo... Pa verjamem, da bom to sprejel z obema rokama... Jaz vsaj za sebe lahko to trdim. "

O_M_4_67 : "Js mislim, da smo vsi tega mnenja... Da sploh ni dileme... Ko človk pride do tega spoznanja... Ane? "

O_M_6_75: "Tako! "

O_M_8_61: "Ja zdej si se ti omehčal ane... Od začetka nisi bil za to... Zdej nazadnje si že... "

O_M_6_75: "Ne js sem zato... "

O_M_8_61: "Hahah, v redo, v redo..."

O_M_1_69: "Saj za plačevanje teh računov ane... Recimo danes, če nimaš mobija... Se nemoreš... Te bo nazaj klicu... Na navadn telefon... Ne gre, ne. "

O_M_3_70: "To je trend... Nove zdravniške napotnice pa to... S starimi zdravniki zadnjič... Tut oni se lovijo tam recimo... Zdej tele napotnice... Ke bo pol on tam neka, ka js vem... "

O_M_4_67 : "A ste zadovoljni z našimi izjavami? "

M: "Ja, jaa...Sploh nimamo več časa, da bi nadaljeval..."

O_M_4_67 : "Mi skušamo bit kolkrtolk iskreni... In to najbrž vsi ne... Too... Ampak drugač pa smo mogoče res še tolk u formi, da ne čutmo nevem kakšne nujne potrebe še za to... "

O_M_1_69: “No js bi tko reko drugač... Glede na to da so zelo luštne sogovornice pa to, bi še eno uro zdržal. “

PRILOGA C: PISNO SOGLASJE K SODELOVANJU PRI SOUSTVARJALNI DELAVNICI

Hvala ker ste se odločili sodelovati pri raziskavi, ki jo v sklopu predmeta Metodološki praktikum opravljamo študenti Družboslovne informatike na FDV. S podpisom potrjujete vašo sodelovanje v spodaj opisani raziskavi.

Zaupnost poročanja

Pridobljene informacije se bodo uporabljale v raziskovalne namene. Pridobljeno tekstovno, avdio, video gradivo se bo po končni analizi uničilo. Korespondenti soustvarjalne delavnice tudi po analizi ostanejo anonimni - v analizi bomo uporabili izmišljena imena.

Spodaj podpisani/a _____, v raziskavi zaveden kot (ime, lahko izmišljeno) _____, iz društva _____, izjavljam, da prostovoljno sodelujem v raziskavi **Podporne tehnologije med starejšimi** in sem bil/a ustno obveščen/a, da so podatki skrbno varovani ter se uporabljajo izključno za študijske namene.

Kraj, datum: _____ Podpis: